

23

DE *20.*
MVTVA PECCATORVM
CONFESSIONE

IN EPIST. IACOB. CAP. V. v. 16.

PRAESCRIPTA

DISSERTATIO

Q V A M

ORDINI THEOLOGORVM IN HAC ACADEMIA
SUMME VENERANDO

PRO LICENTIA

SVM MOS IN THEOLOGIA HONORES
OBTINENDI

D. XXVI. NOVEMB. MDCCXLIV

DISPUTATURVS EXHIBET

M. CAROLVS FRIDERICVS
PETZOLDVS

SS. THEOL. BACC. DIAC. ET CONCION.
VESP. AD D. THOMAE.

LIPSIAE

EXCVDEBAT BERNH. CHR. BREITKOPF.

BASILIVS

in Regul. fusius tract. n. 46. Oper. Tom. II. p. 393.

Κανία σιωπηθεῖσα νόσος ὑπελός ἐστὶν ἐν τῇ ψυχῇ.

Vitium silentio dissimulatum morbus est in animo
oblitescens.

CICERO

Epist. ad Brut. p. marg. 330.

Sit erranti medicina confessio.

VIRIS
ILLVSTRIBVS
MAGNIFICIS EXCELLENTISSIMIS
AMPLISSIMIS CONSVLTISSIMIS

AC

PRVDENTISSIMIS
CONSVLIBVS
PROCONSVLIBVS
AEDILIBVS
PRAETORIBVS

AC

RELIQVIS SENATORIBVS
VRBIS LIPSIAE
DE RE PVBLICA OPTIME
MERITIS ET MERENTIBVS.

S.

MARTIALIS

de Spectac. n. 3. v. 11.

Vox diuersa sonat, populorum est vox tamen una,

Cum verus PATRIAE diceris esse PATER.

propterea officinibus et obsequiis, ad Academiam
tentat. Cui vero rebus ante ob initio
cursum Academicum animus esset in-
Lipsum adhibendi, cum ad institutum
exhibere, nescio quo, me tenet memini.

VIRI
DIGNITATIBVS ET MERITIS
ILLVSTRES,
MAGNIFICI, EXCELLENTISSIMI,
AMPLISSIMI, CONSVLTISSIMI
AC
PRVDENTISSIMI,
DOMINI ET PATRONI
SVMME COLENDI ATQVE OBSERVANDI,

desiderio, nescio quo, me teneri memini,
Lipsiam adeundi, cum ad instituendum
cursum Academicum animus esset in-
tentus. Cui vero rebus meis ab initio
prorsus officientibus et obstantibus, ad Academiam

Vitebergensem, eandemque fere patriam mihi pro-
pemodum inuito commigrandum fuit. Curriculo stu-
diorum meorum ibi praeter voluntatem meam in-
terrupto, nihil iterum mihi magis erat in optatis,
quam ut illa Lipsiae persequendi mihi quaedam oc-
casio daretur. Vnum tantum annum, quo in Aca-
demia Lipsiensi sacris adhuc litteris operam na-
uarem, a familia mea mihi quasi pactus, ante se-
ptem et viginti iam annos ad bonarum artium
mercaturam huc perueni. Praeter omnem spem et
opinionem ab illo tempore tam constanter in hac ci-
uitate versatus sum et commoratus, ut inde pedem
vix extulerim. Sedem meam stabilem et domici-
lium certum apud Lipsienses pro magno beneficio
habeo, quod praecipue summi Numinis gratiae,
et fauori VESTRI simul ILLVSTRIS ORDINIS
acceptum refero. Non vnus tantum Senator ali-
quis et Aedilis huius urbis me per aliquod tempo-
ris spatium apud se domi habuit et aluit, sed to-
tus etiam SENATVS reuera MAGNIFICVS opera
mea qualicunque, quam admodum tenuem esse fa-
teor, cum ad elementa verae religionis instillanda
rudioribus, tum ad munus sacrum publice diuer-
sis in aedibus administrandum iam a multis annis
uti voluit. Haec omnia si mecum reputo, quod
saepius fieri solet, Lipsiae me destinatum et con-
se-

secratum esse gaudeo. Urbem primum ingres-
sus cum omnia circumspicerem et attenderem, ut
aduenarum est consuetudo, meis oculis et animo
meo non boni tantum et salutaris ordinis, sed et-
iam sapientissimi regiminis indicia et documenta lu-
culentissima fuerunt ubiuis obuia, quae prorsus at-
tonitus suspexi, quoniam similem ciuitatem ali-
quam regendi rationem alibi non perspexeram.
Ex quo tempore SENATVM LIPSIENSEM re-
rum hic publicarum Rectorem atque Moderatorem
maximopere venerari coepi, quem auxilio Dei
propitii tanti operis Architectum et Conseruatorem
esse cognoueram. Cum sub aduentum meum Ordinis
essent Senatorii VIRI magnitudine meritorum et
auctoritate grauissimi, STIEGLITZIVS,
LANGIVS et BORNIVS, ILLVSTRES
iam huius urbis CONSVLES, KVSSTNE-
RVS, PROCONSVL, et ROMANVS,
AEDILIS, ab eo tanta sapientiae et prudentiae No-
mina cum omnibus aliis, qui in eundem postea per-
uenerunt, ex toto animo colere atque obseruare nun-
quam desii. Res quidem, quae quotidie conspici-
untur, a multis quodammodo viliores haberi coepe-
runt quamvis eximiae sint. VESTRAM autem,
VIRI ILLVSTRES et MAGNIFICI, ciuita-
tem gubernandi rationem, curam et prudentiam
ego

ego quidem cum aliis sine dubio quam plurimis eo
maioris aestimare perrexi, et data quavis occasio-
ne quibuscunque nunquam non eo feruentiore stu-
dio demonstrare consueui, quo magis, quantum mi-
bi licuit, VESTRAM rerum publicarum admini-
strationem et gubernationem in dies perspicere et
diiudicare didici, in qua publicam salutem sitam
esse scio. Etiam si nullum omnino singulare bene-
ficio a VOBIS accepissem, me tamen innumera
VESTRA merita magni facere conueniret. Sed
insignia sunt summae VESTRAE beneuolentiae spe-
cimina et documenta, quae in rebus meis exstare
voluistis. Verbis Ciceronis ^a disertissimi, di-
uinam Caesaris in se liberalitatem commemoran-
tis, paululum immutatis uti mihi licebit, quibus
animum meum erga VESTRUM ORDINEM lucu-
lenter et grauitur expressum deprehendo: Etiam-
si in me non is esset, qui est, tamen ornandus vi-
deretur. Sic enim unumquemque existimare ve-
lim, cum a Deo meae salutis auctore discesserim,
neminem esse, cuius beneficiis me tam esse deuin-
ctum non solum confitear, sed etiam gaudeam.
Haec insuper addam ^b. Malui me VOBIS debere
confiteri, quam minus prudenti non satis gratus
vide.

^a) Ep. ad Famil. L. I. Ep. 9. p. marg. 14. b.

^b) Orat. Philipp. II. c. 3. p. marg. 161. a.

videri. VOS, VIRI ILLUSTRES ET MAGNIFICI, munus eiusmodi mihi sacrum imposuistis, quod ad Licentiam consequendi summos in Theologia honores adspirandi dedit ansam. Quae cum hac etiam disputatione mihi sit obtinenda, MAXIMIS VESTRIS NOMINIBUS eam inscribendi me grauissimas habuisse causas nemo non perspiciet. Non has tantum pagellas et eas quidem exiles, mei tamen animi gratissimi testes et interpretes VOBIS submissee dicatas et dedicatas volo, sed memet ipsum quoque VOBIS totum additum, deditum et obstrictum exhibeo, quo me beneficiorum VESTRORUM insignium haud immemorem futurum persuasissimi sitis. Quod etiam cum ad debitum retribuendum non sufficere censeam, nihil mihi reliquum esse video, quam ut, quantum possim, quotidianis meis precibus persolvere studeam. Gratiam summi Numinis nunquam non implorabo, quo, quicquid sit ex re VESTRA, quicquid cum ad animi corporisque salutem et quamcunque felicitatem, tum ad honoris gloriae-que VESTRAE quam maximam amplificationem, et ad res familiarum VESTRARUM splendidissimarum prosperrimas, quicquid ad pacatum fortunatumque reipublicae statum prouehendum et conseruandum faciat, ob promerita nostri Serua-

**

toris

toris VOBIS copiosissime largiatur. Vos autem
ipso, ut summo VESTRO favori me commenda-
tum habeatis, etiam atque etiam decentissima ta-
men ratione rogatos volo

VIRI
DIGNITATIBVS et MERITIS
ILLVSTRES,

MAGNIFICI, EXCELLENTISSIMI,
AMPLISSIMI, CONSULTISSIMI
AC
PRVDENTISSIMI,

DOMINI ET PATRONI

SVMME COLENDI ET OBSERVANDI,

MAXIMORVM VESTRORVM
NOMINVM

Observantissimus,

CAROLVS FRIDERICVS PETZOLDVS.

CONSPECTVS DISSERTATIONIS.

PRAEFATIO.

DE CATHOLICARVM ET CANONICARVM EPISTOLARVM APPELLATIONIBVS.

- §. I. Frequens earum appellationum vsus. Vtriusque denominationis aetas et origo, cum prioris tum posterioris.
- §. II. Epistolas illas utroque modo denominandi ratio. Vulgaris opinio de ea refertur et refellitur. Sententia mea proponitur et probatur.
- §. III. Dissidentium argumenta diluuntur, et consensus aliorum ostenditur, data etiam occasione diuersa quaedam sententia refellitur.
- §. IV. Ad Epistolam Iacobi transitio, et dissertationis huius argumentum.

C A P. I.

DE SENSU VERBORVM IACOBI NATIVO.

- §. I. Cohaerentia textus cum antecedentibus et ipsarum inter se propositionum inquiritur; verbalis cum istis negatur, nexus rerum asseritur. Sententia mea proponitur; opposita ratione refutata, testimoniis et argumentis confirmatur. Ipsarum inter se propositionum cohaerentia. Resolutio textus Logica.
- §. II. Quinam de confessione peccatorum admoneantur. Natione Iudaei, quod duodecim tribuum denominatione confirmatur, non omnes omnium gentium Christiani.
- §. III. Conditione dispersi, non tantum post mortem Stephani, nec alio certo tempore, sed diuersis temporibus.
- §. IV. Professione Christiani, non Iudaei, quidam tamen non veri Christiani.
- §. V. Actus praeceptus per verbum ἐξομολογεῖσθαι, cuius explicatur grauis significatus, et vsus apud profanos scriptores.
- §. VI. Vocis huius varia significatio, et ad confessionem peccatorum denotandam vsurpatio. Poenitentia publica exomologesis dicta ob peccatorum confessionem.
- §. VII. Verbi verus h. l. sensus. Confessionis cum poenitentia coniunctae designatio. Eiusdem vera descriptio.
- §. VIII. Quibus ingenua confessione peccata manifestanda sint. Graecae vocis ἀλλήλοις translatio. Significatus eius explicatur, et nativus sensus hic asseritur.
- §. IX. Aliorum sententiae diiudicantur. Generale de iis iudicium. Opinio quorundam confessionem coram sacerdotibus intelligentium.
- §. X. Quibus peccata sua mutuo confiteantur, Christianis videndum est. Sententia Chrysostomi declaratur statuentis, peccata non hominibus esse confitenda.
- §. XI. Peccata confitenda. Origo et significatio nativa vocis παράπτωμα. Derivatio reiectanea. Significatus, qui ipsi propterea tribuitur, haud genuinus.

Iudi-

Iudicium interpositum. Vfus et significatus eiusdem vocis amplius declaratur, quam grauissima peccata denotare probatur. Vocum *παράπτωμα* et *ἀμαρτία* sacris in litteris coniunctio. Sententia mea de vocabuli significatione. Vis articuli praepositivi.

- §. XII. Eorum, qui non alia malefacta, nisi offensas intelligunt, exponitur sententia. Argumenta prolata diluuntur. Rationes opponuntur contrariae.
- §. XIII. Sententia mea describitur et asseritur, argumentis desumptis ab aliarum explicationum falsitate, a confessionis descriptione, a praescriptione precum, nec eam Apologiae A. C. repugnare demonstratur.
- §. XIV. Aliorum cum ex aliqua tum ex omni parte consensus, Doctorum veterum, Pontificiorum, Lutheranorum, Calvinianorum, Arminianorum et Socinianorum.
- §. XV. Preces cum mutua confessione peccatorum mutuo coniungendae. Quid ipsi connexum esse debeat. Necessitas precum ad veniam peccatorum consequendam, ab ipsis agnita Gentilibus, et Iudaeorum ritibus illustrata, rationibus et testimoniis ex Scriptura sacra desumptis confirmatur.
- §. XVI. Precationis ad consequendam peccatorum veniam necessariae ratio. Preces pro aliis praeceptae et vsitatae viris sanctis, in Ecclesia Iudaica et Christiana, etiam apud Gentiles.
- §. XVII. Finis per particulam *ὅπως* indicatus.
- §. XVIII. Significatus verbi *ἱσθαι* declaratur, proprius indicatur, metaphoricus confirmatur. Num propria significatio hic locum habeat, inquiritur.
- §. XIX. Sententia mea proponitur. Aliorum interpretum qualiscunque consensus ostenditur. Verus denique sensus rationibus confirmatur.

C A P. II.

DE ABVSU, A QVO DICTVM VINDICATVR.

- §. I. Instituti ratio. Pontificiorum de confessione peccatorum sententia et status controuersiae. Quorundam de argumento dicti vindicandi consensus. Aliorum de eodem dissensio.
- §. II. Argumentorum ex textu desumptorum refutatio, quorum vnum a verborum cohaerentia, alterum a substrata materia petatum est. Aliud refellitur, quod ab emphasi vocis *ἐξομολογεῖσθαι* forte peti posset.
- §. III. Confutatio argumentorum aliunde desumptorum, partim a veterum Doctorum et interpretum sententia, partim ab exomologesi veteris Ecclesiae. Responsionum ad oppositas rationes refutatio, et quidem ad vocem *ἀλλήλοις*, et ad mutuas preces.
- §. IV. Argumentum ex dicto Iacobi desumptum ad inuocationem sanctorum probandam. Doctrina Pontificiorum. Ratio ex verbis Iacobi deprompta. Illius refutatio.
- §. V. Conclusio.

PRAEFATIO.

DE

CATHOLICARVM ET CANONICARVM

EPISTOLARVM APPELLATIONIBVS.

§. I.

In tabulas novi foederis sacras septem relatae sunt epistolae, iam a longo tempore cum *Catholicae* tum *Canonicae* dictae, quarum illa denominatio prior est aetate, haec autem posterior. Alter usitator, quem primo loco nominaui, titulus in ipsis sacrarum litterarum exemplaribus et manu et beneficio typorum aeneorum descriptis legitur; alterius etiam haud infrequens in veterum scriptis iniicitur mentio, quoniam apud multos in usu magis atque magis esse coepit. Epistolas illas *Catholicas* immutatis per errorem quibusdam litteris nomen *Canonicarum* accepisse non est verisimile, quod BEZA, FLACIVS, FEVARDENTIVS, PAREVS et GOMARVS mihi frustra suspicari videntur. Recentiore

Frequens earum appellationum usus.

A

potius

*Veriusque de-
nominationis
aetas et origo.*

Cum prioris.

potius ad declarandam et collustrandam antiquiorem appellationem adhibitam puto, quo verus et genuinus eius sensus recte perciperetur. Vtriusque primam originem et aetatem quemquam satis indagasse et demonstrasse mihi non constat, nec illam indagacionem atque demonstrationem instituti mei ratio mihi permittit, ut quaedam solum vestigia iam in antiquioribus scriptis indicare suffecerit. EVSEBIUS in *Hist. Eccl. L. VI. c. 14.* CLEM. ALEXANDRINUM in libris ὑποτυπώσεων omnium scripturarum compendiarium enarracionem instituisse tradit, ne illis quidem praetermissis, de quibus inter multos ambigatur. Ad rem declarandam haec verba subiicit: Τὴν Ἰσθὰ λέγω, καὶ τὰς λοιπὰς καθολικὰς ἐπιστολάς. Non illum has epistolas ita nominasse significat, sed ipse potius iis nomen tunc usitatum imponit, ad peculiaris denominationis rationem quodammodo respiciens, dum τὰς ἀντιλεγόμενας quas dixit, καθολικὰς appellat. Ipsa vero verba ORIGENIS, *Lib. VI. cap. 25.* et DIONYSII ALEXANDRINI, *Lib. VII. c. 25.* referre videtur, quorum alter priorem epistolam PETRI, alter primam IOHANNIS καθολικὴν nominat. Memoratus EVSEBIUS *H. E. Lib. II. c. 23.* epistolam IACOBI primam earum dicit, quae Catholicae vocantur, et epistolam quoque IUDAE in septem Catholicarum numero reponi scribit, iniecta simul illius opinionis mentione, quam nonnulli de iisdem habentes utramque spuriam et suppositam existimauerunt. Eundem in modum illarum tam reiectionem quam appellationem memorat HIERONYMUS in *Catalogo Script. Eccl. Op. T. IV. P. II. Ed. Ben. p. 101 seq.* ubi epistolas PETRI, IACOBI et IUDAE de septem Catholicis, et earum tres a multis reiectas esse scribit. Mentionem quoque Catholicarum epistolarum faciunt ATHANASIUS in *Synopsi Script. Sac.* quae a Criticis ipsi adiudicatur, et in *epist. fest. 39. Oper. Tom. II. p. 44. et 64. Edit. Commelin.* CYRILLUS HIEROSOLYMITANUS in *Catech. IV. §. 36. p. 69. Edit. Paris.* CONCILIVM LAODICENVM in *Can. LX. vid. BEVEREGII Synod. Tom. I. p. 481.* GRE-

GORI-

GORIVS NAZIANZENVVS in *Carm. 33. de veris et germanis Script. Sacr. libris, Oper. Tom. II. Edit. Colon. pag. 98. et AMPHILOCHIVS in Carm. ad Seleucum, quod tamen BILLIVS GREGORIO NAZIANZENO vindicare mavult, et in eius Oper. reperimus. c. l. p. 190. Conf. istius Schol. p. 1478. EPIPHANIVS in Haer. 26. §. II. p. 92. et in Haer. 51. p. 424. Edit. Colon. et DAMASCENVVS in Lib. IV. orthod. fidei c. 18. p. 326. Ed. Paris. LEONTIVM BYZANTINVM, ISIDORVM HISPALENSEM, RABANVM MAVRVM, et alios aetate posteriores praetereo, qui septem illas epistolas *Catholicas* vocant. Huc mea quidem opinione non pertinet, cum AMBROSIVS in *Lib. I. de poenit. c. 11. Oper. Tom. II. p. 403. Ed. Bened.* primam IOHANNIS epistolam generalem vocat, quam a duabus reliquis ita distinguit. Testes seculi III. et IV. citati, quibus, quantum mihi constat, antiquiores non habemus, nos docent, memoratae denominationis et originem et aetatem ad istud tempus referendam esse, quo earum epistolarum auctoritas potissimum in dubitationem fuit adducta. Ad *Canoniarum* appellationem quod attinet, in veteri, qui HIERONYMO tribuitur, earum prologo sic appellantur, sed hanc etiam ob causam illum quam maxime suspectum, et ab ipso, qui in scriptis suis easdem *Catholicas* vocare soleat, non scriptum esse putant *Monachi Benedictini in Oper. Tom. I. Part. III. pag. 1671.* Hac in re consentientem sibi habent, sed argumentis minus validis usum existimant RICHARD. SIMONEM in *Histor. Crit. textus N. T. Cap. XVII. et XVIII. Conf. scriptio MAFFEIVS in annot. ad CASSIODORII Complexiones p. 248.* Motam ab iis controuersiam iam mihi non dirimere, sed illud tantum adiicere licet, eam denominationem testimonio satis antiquo confirmari, si, quod isti dare videntur, VICTOR VITENSIS, qui seculo V. vixit, pro auctore prologi habendus est. Quamobrem ad eorum sententiam non accedo, qui primum vel inter primos epistolas illas *Canonicas* nuncupasse censent CASSIODORIVM in *instit. diuin. litter.**

tum posterioris.

P R A E F A T I O.

c. 8. *Oper. Tom. II. p. 514. Edit. Bened. et in Complexionibus Canon. Epist. p. 101. Edit. Florent.* ad quas, quae notauit *SCIPIO MAFFEIUS*, legi possunt *loc. cit.* Seculo quinto, prout videtur, epistolae *Catholicae* frequentius *Canonicae* dici coeperunt, ad illam obscuriorem notiori tunc appellatione declarandam, quod mihi haud difficulter concedendum existimo.

§. II.

Epistolas illas utroque modo denominandi ratio. Vulgaris opinio de ea refertur et refellitur.

Ad exponendam vtriusque denominationis rationem progredior, ad quam haec potissimum praefatio spectat. Ista septem epistolae consuetudine potius inconsiderata, quam ratione certa nomen *Catholicarum* obtinuisse videntur *PAREO in Comment. in epist. IACOBI. Oper. Exeget. Part. IV. p. 539.* sed, quid sentiret et diceret, num etiam atque etiam considerauerit, aliis diiudicandum relinquo. *OECUMENIVS ad epist. IACOBI Oper. Tom. II. Ed. Paris. pag. 439.* scribit, eas *Catholicas* dici, quoniam *non uni genti et ciuitati, (quemadmodum Diuus PAVLVS Romanis aut Corinthiis) has dedicauerit epistolas huiusmodi discipulorum Domini coetus, sed vniuersis credentibus cum Iudaeis tum aliis Christianis.* Iplis *THEODORITI* verbis utitur, quae *IO. MILLIVS* ad epistolam *IACOBI* in medium attulit. *LEONTIVS BYZANTINVS in Scholis s. Libr. de sectis Actione II.* *Catholicas* eandem ob causam appellatas esse tradit, *v. Maxima Bibliotheca Veterum Patrum Lugdun.* quam inspiciendam mihi dedit aedis nostrae *Thom. Bibliotheca, Tom. IX. p. 663.* Ipsius verba refert *ENS in Biblioth. Sacra s. de Libror. Nov. Test. Canone Cap. VI. §. 22. pag. 169.* Quam in sententiam iuerunt postea quam plurimi, confisi nimis illorum scriptorum auctoritati, nec de eo satis sciscitati, quomodo, quod scripserunt, sese habeat. Illa, quam tradunt, denominandi ratio mihi semper suspecta visa fuit, in nullam fere, quemadmodum inscriptiones testantur, epistolam *Catholicam* conueniens, nisi primam *IOHANNIS* et vnicam *IUDAE* excipere velis, quarum tamen

vtram-

utramque ad Iudaeos, vel alteram ad Parthos scriptam, ESTIO praeceunte, nec refragante CALOVIO, haud pauci statuunt. Ad vnam et certam aliquam gentem illae Iudaeis conuersis et dispersis inscriptae spectant, praeter quos aliae quam plurimae nationes in numero Christianorum eo tempore fuerunt. Tanta non est auctoritas testium in medium productorum, ut ipsorum iudicio nobis standum esse credam, cum a prima denominationis aetate longius remoti, nec illius aliquam edocti rationem a quoquam Veterum, et usu vocis vulgari decepti haud difficiliter errare potuerint. Nec ad illum significatum explicandum et declarandum quicquam altera *Canonicarum* appellatio facit, quae tamen alteri nullum alium ad finem quam explanationis et declarationis causa certo videtur adiuncta atque substituta. Quae de *Canonicis Episcoporum epistolis* tanquam fidei testibus relata leguntur in Veterum scriptis, ad sacras litteras accommodari nequeunt, sed sensu potius cum omnibus libris diuinis illis communi *Canonicae* nominantur, licet hoc nomen iisdem prae reliquis ob peculiarem quandam rationem potissimum impositum et inscriptum constet. Quapropter utraque *Catholicarum* et *Canonicarum* appellatio nihil aliud indicare videtur, quam eiusmodi epistolas, quae diuinae sint originis atque auctoritatis, et ad communem fidei vitaeque regulam diuinitus traditam pertineant. Insignitis illis notis, eas nec dubitationem, nec aliquam falsi suspicionem sed fidem habere, monentur lectores, ad omnem, si quis in animo resideat et oriatur, euellendum scrupulum, qui de iis multorum opinione suspectis iniici poterat. Quis libros instinctu diuino conscriptos Veteres *Canonicos* appellasse negabit? Nonne testimoniis idoneis asseri poterit, in eorum etiam numerum relatas esse septem has epistolas, de quibus dissero? Alios ut taceam testes, istas non tantum ATHANASIVS *loc. cit.* inter ὡς-σμένα τε καὶ κεκανονισμένα βιβλία noui foederis, sed etiam CARTHAGINIENSE CONCILIVM in enumeratione τῶν κανονικῶν γραφῶν recenset, V. BEVEREGII *Synod.*

*Sententia
mea proponi-
tur et proba-
tur.*

Tom. I. p. 549. Eodem igitur sensu, quo *Canonicae* nominantur, eadem etiam *Catholicae* vocantur, quoniam hanc denominationem per illam explicari atque collustrari dixi. Eiusmodi vero et eandem prorsus vocabuli significationem nec inusitatam nec infrequentem eo tempore fuisse, quo nomine *Catholicarum* appellari coeperunt, iam mihi paucis asserendum et demonstrandum erit. Quae quocunque modo communia sunt et vniuersalia, Graeci proprie *Catholica* vocant. Quam ob causam, cum coetus Christianorum communem Christi doctrinam amplexatus et per vniuersum terrarum orbem dispersus Ecclesia *Catholica* vocaretur, res etiam illius eodem cognomine notari coeperunt, quo, quicquid diuinis nostri Seruatoris institutis respondebat, et orthodoxum alias appellabatur, Veteres designarunt ^a. Nec vniuersa tantum Ecclesia nec vera modo fides atque doctrina nunquam non ab omnibus recipienda, sed etiam aliqua, quae particularis Ecclesia dicitur, eademque orthodoxa *Catholica* vocata fuit, quod notatu mihi dignum videtur. Testimonia Veterum comportauit SVICERVS in *Thes. Eccl. Tom. II. p. 14. seq.* Epistolas igitur illas septem dubiae

^a) DIONYSIVS ALEXANDRINVS in *Epist. ad Hermionem*, cuius verba refert EVSEBIUS *Lib. VII. c. X.* non tantum καθολικὴς ἐκκλησίας mentionem facit, sed etiam de Macriano hunc in modum iudicat: ὁ πρότερον μὲν ἐπὶ τῶν καθόλου λόγων λεγόμενος εἶναι βασιλέως εἶδέν τινα καὶ καθολικὸν ἐφρόνησεν. Initio quidem cum καθολικός, i. e. Rationalis Imperatoris dicebatur, nihil rationi consonum, nihil Catholicum sensit. VALESIVS in not. ad h. l. censet, DIONYSIVM in nomine Catholici ludere, quo et Rationalis officium et Christiana religio designetur. Ceterum ipsi quidem, quando Catholicae cognomen Ecclesiae fuerit impositum, dictu difficile videtur, sed illud tamen soli orthodoxorum Ecclesiae inditum esse putat circa primam Apostolorum successionem, ut ab adulterinis haereticorum coetibus distingueretur. In ACT. PHILOSOPH. Part. VIII. n. 5. p. 281. quae de Ecclesiae Catholicae appellatione eiusdemque occasione causa et aetate dicuntur ex VOSSIO desumpta, maturiori et grauiori iudicio ponderanda sunt, quam scripta videntur. Vid. CHR. LVPI Schol. ad Cap. XIII. TERTVLLIANI de praescript. contra haer. Oper. Tom. IX. p. 145. De procuratore Caesaris, qui καθολικός dicebatur, si quis plura legere velit, SVICERI Thesaur. Eccl. et IO. MEYRSII Glossar. graeco barbarum sub illa voce conferri possunt.

dubiae quibusdam et suspectae fidei visas, *Catholicas* nuncupatas existimo, ut ex illa nota cognosceretur, eas pro scriptis diuinis habendas, et ob diuinam suam originem atque auctoritatem vniuersae Ecclesiae satis perspectam et exploratam ab omnibus credentibus recipiendas esse. Haec autem sentiens ab eorum parum recedo sententia, qui *Catholicas* ob doctrinam *Catholicam* in iis diuinitus reuelatam appellatas, et eadem appellatione tanquam Apostolicas a litteris aliorum doctorum haud diuinis distinctas statuunt. Ad illam denominandi rationem magis magisque confirmandam testem dare possum *ORIGENEM* in *Lib. I. c. Celsum sect. 63. pag. 378. Edit. nou. Paris. et pag. 49. Edit. Cantabr.* epistolam *BARNABAE καθολικὴν* vocantem, quoniam diuinam eam et *Canonicam* esse censebat, quod demonstratum iuit *COTELERIUS* in *Oper. Patr. Apost. a CLERICO editis pag. 6. CLEMENS ALEXAND. Strom. Lib. IV. pag. 512. Edit. Paris.* litteras Apostolicas, quas *LUCAS* in *Act. Cap. XV. §. 23.* memorat et recitat, τὴν ἐπιστολὴν τὴν καθολικὴν τῶν ἀποστόλων ἀπάντων nominans, eam epistolam non generalem tanquam omnium eorum nomine scriptam, quod adiunctis aliis indicat verbis, sed ob diuinam originem et auctoritatem ab omnibus recipiendam esse significat.

§. III.

Haud paucos esse scio, qui, quam tueor, sententiam argumentando dubiam reddituri, quaedam opponere solent. Sensus iam a me declarato, quoniam non tantum illae septem quorundam Apostolorum epistolae, sed omnes etiam *PAULI* litterae *Catholicae* et *Canonicae* fuerunt, idoneam requirunt rationem, ob quam non eodem iure sic nominatae fuerint. Ad quod argumentum respondeo, non harum sed istarum fidem atque integritatem in dubium venisse, ut lectores diuinae cum originis cum auctoritatis admonendi causa notis illis apponendis opus esset. Ad diluendum aliud, quod contra dici potest, illud

Dissentientium argumenta diluuntur

lud tantum addo, vnam quidem atque alteram earum, quae nominibus iis notatae deprehenduntur, semper extra omnem dubitationem et suspensionem fuisse, reliquis autem hanc ob causam adiunctas et annumeratas reperiri, ne, quae vnum eundemque auctorem habent, a se inuicem diuellerentur et distraherentur. Haud magni sunt momenti, quae CORNELIVS A LAPIDE, *Commentarium in Epistolas Cathol. exordians* obiicit. *Catholicas non opponi haereticis scribit, quasi dicatur, quod Christianae sint et orthodoxae non haereticae, quoniam simili ratione* AVGVSTINI, BASILII, HIERONYMI, NAZIANZENI, CYPRIANI, BERNHARDI *atque aliae sic essent vocandae.* Sed illa *Catholicarum* appellatione non tantum orthodoxas, sed diuinae potius originis et auctoritatis esse significatur, quo certe sensu, quas nominauit, epistolae nomen illud habere nequeunt. *Catholicas* vniuersales et encyclicas seu circulares esse probaturus, prouocat ad id, quod APOLLONIVS ap. EVSEBIUM *Lib. V. c. 18. de Themisonte* memoriae prodidit: *ἐτόλμησε μιμέμενος τὸν ἀποστόλον, καθολικὴν τινὰ συνταξάμενος ἐπιστολὴν, κατηχεῖν μὲν τὰς ἀμεινον αὐτῷ πεπιστευκότας, συναγωνίζεσθαι δὲ τοῖς τῆς κενοφονίας λόγοις, βλασφημῆσαι δὲ εἰς τὸν κύριον, καὶ τὰς ἀποστόλους, καὶ τὴν ἀγίαν ἐκκλησίαν.* *Ausus est, exemplo vel instar Apostoli conscripta epistola Catholica, eos quidem, qui fideliores ipso exstiterant, instituere, vanae autem doctrinae patrocinari, ac postremo in Dominum in Apostolos et sanctam Ecclesiam impie loqui.* Sed in rem meam conuertere possum, quod de eo memoratur, cum assecla Montani sine dubio more sociorum epistolam suam tanquam diuinam et Apostolicam aliis venditauerit. Idem EVSEBIUS *Lib. IV. c. 23. Catholicarum* epistolarum mentionem facit, quas DIONYSIVS Corinthiorum Episcopus ad Ecclesias dedit. Sed illas vniuersales fuisse, prout CORNELIVS A LAPIDE censuit, non est consentaneum, quoniam vna tantum ad Lacedaemonios, ad Athenienses altera fuit exarata. Mea quidem opinione diuinas Apostolorum epistolas,

litteras

litteras autem Episcoporum orthodoxas esse significatur, si *Catholicae* dicuntur. Dissentiens ille, cum quo mihi iam res est, *Catholicae*, inquit, epistolae *Canonicae* cognominantur, quia fidelibus Apostolicum canonem, regulam, normam et formam recte credendi et Christiane viuendi praescribunt, et quia *Canonicam Script.* *S. veritatisque a Deo reuelatae auctoritatem dignitatemque obtinent.* Quae cum exponit et asserit, sententiam meam quodammodo fulcit, quoniam hanc denominationem ad alterius explicationem et declarationem spectare reor. Ad utramque quod attinet, idem cum eo sentiunt *CONR. HORNEIUS in exposit. septem Epistol. Cathol. praef. et RICHARD SIMON in Hist. Crit. textus N. T. cap. 17. pag. 186.* Ab illa vero sententia, pro qua propugnare non dubito, parum discedit *BENED. IVSTINIANVS in praef. Comment. in Epistolas Catholicas §. 5. scribens: Olim sane plurimae aliorum circumferebantur epistolae BARNABAE, IGNATII, POLYCARPI, DIONYSII AREOPAGITAE, CLEMENTIS ROMANI, a quibus ut hae Apostolicae distinguerentur, quae in vniuersa Ecclesia auctoritatem obtinuerant, iure optimo Catholicae vocatae sunt, quas videlicet omnis Ecclesia miro consensu complectitur, praecipuoque in honore habet.* *BROCHMANNVS in prolegom. in Ep. IACOBI sect. 8. p. 37. Edit. in 4. vltimam assertionem reiiciens, ipsam tamen sententiam probat, his vsus verbis: Verisimile interim est, has epistolas appellatas esse Catholicas, ex quo procedente tempore auctoritatem obtinuerunt, ut hac inscriptione ab epistolis ab Ecclesia non approbatis discernerentur.* Ad meam proxime sententiam accedit *BEN. ARETIVS in Epist. IACOBI*, quam eam ob causam Catholicam vocatam existimat, quia Ecclesia communi consensu hanc admisit in canonem, cum olim de hac multi dubitarent, et *Canonicam dictam* iudicat non ad notandum aliquod discrimen, sed potius ad significandum consensum doctrinae cum reliquis Apostolicis scriptis ac epistolis *Canonicis.* Testatur enim Ecclesia hoc titulo, pari auctoritate cum reliquis etiam Paulinis epistolis hanc ad-

Consensus aliorum ostenditur.

Occasione da-
ta diuersa
quaedam sen-
tentia refelli-
tur.

mittendam esse. Nec istam rationem prorsus reiicit, sed cum aliis coniungit CALOVIVS in *Bibl. illustr. et quidem in Prolegom. ad Epist. Cathol. IACOBI*, vbi secundo loco ratione auctoritatis *Catholicas* appellatas dicit, *quod ab Ecclesia vniuersa vel Catholica isto tempore, quo nomen illud adeptae sunt, omnes septem ceu diuinae acceptae sint, etiamsi initio de quibusdam dubitatum a nonnullis fuerit.* Sed inprimis ipsi dicendum videtur, *has epistolas peculiariter Catholicas esse nominatas, vt, quia vno volumine comprehensae, a Paulinis vno itidem volumine contentis, nomine isto διακριτικῶν distinguerentur.* Huius sunt sententiae plures nostratum, iidemque magni nominis Doctores eum secuti. Vid. I. H. MAII *Examen Hist. Crit. N. T.* RICHARD SIMONIS *Cap. XVII. §. 2. p. 202.* et IO. FR. BVDDEVS in *Isag. Hist. Theol. L. II. c. 8. §. 4. p. 1290.* His equidem Viris celeberrimis et optime de re sacra meritis, quorum etiam cineres veneror, nihil detractum volo, mihi tamen nomen illud διακριτικὸν asserentes nullam idoneam rationem afferre videntur, ob quam non aliud sed illud ipsum iis impositum fuerit. Eam ob causam si *Catholicae* dictae censentur, quoniam reliquorum omnium praeter Paulum Apostolorum sunt, quae exstant, epistolae, non tantum omnes coniunctim, sed etiam singulas separatim *Catholicas* cum in inscriptionibus tum apud veteres scriptores appellari respondeo. Illud codices sacri nos docent, hoc autem verbis ORIGENIS et DIONYSII ALEXANDRINI confirmari potest, quorum alter epistolam PETRI priorem, alter primam IOHANNIS καθολικὴν nominauit.

§. 4.

Ad Epistolam
Iacobi transi-
tio.

Quicquid haecenus de *Catholicarum et Canonicarum epistolarum* appellationibus differui, eo spectat, vt nouum argumentum historicum, seu testimonium satis antiquum stabiliam, quo diuina earum origo atque auctoritas confirmetur. Id mihi pro instituti mei ratione potissimum ob primam illarum

rum, ^b IACOBI scilicet epistolam agendum duxi, quoniam ex hac dictum mihi iam explicandum et illustrandum sumfi. De qua quid senserit primum ^c L V T H E R V S, et quidam THEO-

b) Auctor prologi in Epist. Canon. qui inter HIERONYMI refertur opera, sed illi a MONACHIS BENEDICTINIS, RICHARDO SIMONE, et SCIP. MAFFEO prorsus abiudicatur, hunc in modum eum inchoat: Non idem ordo est apud Graecos, qui integre sapiunt, et fidem rectam sectantur, epistolarum septem, quae Canonicae nuncupantur, qui in Latinis Codicibus inuenitur. Quod quia Petrus primus est in numero Apostolorum, primae sunt etiam eius epistolae in ordine ceterarum. Sed sicut Evangelistas dudum ad veritatis lineam correximus, ita has proprio ordini, Deo nos iuvante, reddidimus. Est enim prima earum una Iacobi. COTELERIVS in Oper. Patrum Apost. Vol. I. p. 6. et IO. MILLIVS in Nou. Test. Graec. p. 542 Anonymi Scholiastae ad Epist. Iacobi in Codice MSC. Biblioth. Regiae Paris. n. 705. verba recitant sequentia, quae ex iis repetere licebit: Προτέτακται ἡ τῆς Ἰακώβου ἐπιστολὴ τῶν ἄλλων, ὅτι τε πρῶτος ἐπίσκοπος ἦν, καὶ ὅτι τῆς Πέτρου καθολικωτέρα, ταῖς γὰρ ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν διασπαρμέναις ἐγγράφῃ δώδεκα φυλαῖς. Ab EVSEBIO vocatur in H. E. L. II. c. 23. ἡ πρώτη τῶν ὀνομαζομένων καθολικῶν ἐπιστολῶν. Illi mihi verum iudicium facere videntur, qui non dignitate sed antiquitate, nec Apostolorum, sed sequentis Ecclesiae iudicio principem eam locum obtinere iudicant. Tempus, quo scripta sit, determinant IO. MILLIVS in Proleg. N. T. §. 54. p. 7. et IO. ALB. FABRICIVS in Biblioth. Graec. Lib. IV. c. 5. §. 9. De Catholicarum Epistolarum ordine plura scripserunt CALOVIVS et MATIVS c. I. FRANC. GOMARVS in explic. Epist. Iac. p. 665. IO. ENS in Biblioth. sacra s. Diatribe de librorum N. T. canone. Cap. VIII. §. 34. p. 129.

c) Causam L V T H E R I perorarunt quam plurimi cum inter nostrates tum inter Reformatos, quorum omnium nomina recensere, et navatam operam describere, mei non est instituti. Defensionem eius suscepit adu. Edmund. Campianum G V I L. WHITAKERVS in Oper. T. I. pag. 7. In qua, quid male se habeat, notavit, et rem illam melius egit BROCHMANNVS c. I. sect. I. p. 5. ex cuius fonte, quae de L V T H E R I sententia scripsit, se quam plurima hausisse fatetur HENR. HEISEN in nou. hypoth. interpr. felicius Epistol. Iacobi. Dissert. I. Sect. I. c. 1. §. 40. Sed ad ipsius rei cum expositionem tum diiudicationem quod attinet, is quaedam litteris consignavit, quae recte ponderata nec assensione nec approbatione digna deprehenduntur. Falsam opinionem L V T H E R I de epistola IACOBI nostrates non approbantes eius argumenta diluunt, quibus ad infringendam istius auctoritatem usus est. Sed errore ductum non exagitandum, sed excusandum quodammodo, nec eam ob causam pro haeretico habendum putant, quoniam dubitatione veterum in eum raptus est, sed edoctus meliora cum mentem, tum vocem mutavit. Vid. IO. HENR. MICHAELIS introd. in Iacobi Epist. §. 6. Ad duriora quod attinet verba, quae L V T H E R O potissimum vitio vertuntur, co-

T H E O L O G I nostrates ipsum secuti statuerint, hic exponere non est opus, sed inter omnes satis superque constat. Qua quaeso fronte Pontificii quidam scriptores non desistunt, sed nostris etiam temporibus pergunt, ob eius reiectionem sexcentas non tantum **L V T H E R O**, sed etiam nobis dicas scribere, cum ipsum sententiam suam mutasse, nec in illa nos esse, tam eius posteriora scripta, quam libri nostri symbolici satis superque documento sint, in quibus rationes ex iis depromptae litteris vrgentur vel refutantur. Vix ullus erit hodie nostratum Doctorum, qui epistolam **I A C O B I** non pro genuino simul et diuino Script. S. libello habeat ^d. Quare dictum aliquod Ca-

rum alia prorsus ficta sunt, alia molliorem habent sensum, quam illis aduersarii tribuunt. Hunc eam epistolam stramineam dixisse, nullo modo diffitemur, v. *Oper. Germ. Isleb. T. I. p. 184. et Altenb. T. II. p. 493.* Sed illud ad molliendam eam denominationem mihi semper facere visum est, quod maledictum arreptum ex triuio non est, sed loquendi ratio, quam ex sacris litteris et quidem *Cap. III. prior. Ep. ad Corinthios. §. 12.* desumfit. Non quidem **H V T T E R V S** et **GERHARDVS** ad illum locum **L V T H E R V M** respexisse statuerunt, sententiam eorum eleuante **B R O C H M A N N O**, quemadmodum **H E N R. H E I S E N c. l.** perhibet. Sed ego tamen non dubitandum esse puto, quin ad eum respectum habuerit. Huic iste sententiae refragatur, et sequentem opponit rationem: *Nam vtut χόρον, καλάρην excitatus Apostolus adhibeat, de nulla tamen alia re adhibet, quam de futili et reiectanea.* Ad quod dubium paucis respondeo, illa quidem locutione Lutherum auctoritatem epistolae reiecis-
se, sed incomto tamen et duro nimis sermone non vsum esse, quoniam ex litteris sacris eum depromsit. **L V T H E R V S** etiam in *Comm. in Genesim. Cap. XXII. p. 199.* **I A C O B V M** delirare dicit, sed mea sententia hac voce significare noluit mentem non satis sanam, sed eiusmodi tantum delirationem indicare videtur, qua eum de recto tramite deflexisse putauit, quoniam illud vocabulum non rigidiorum semper, sed etiam molliorem interdum sensum habet.

^d) **B E D A M B I E R M A N N V M** in *speculo Catholico-controuersifico*, Ao. 1731. edito, *Tr. II. Art. 4. p. 56.* scribere non puduit: *A catholici, quo nos quam maxime designat nomine, non tantum Tobiam, Iudith, Sapientiam, Ecclesiasticum et Machabaeos sed etiam Ep. ad Hebraeos, Ep. Iacobi, Ep. Iudae Apost. et Apoc. Iohannis libros apocryphos vocant.* Nonne SS. Theologiae lector in diuersis Abbatibus sexies emeritus, vti semetipsum nominat, magnam discipulorum cateruam imbuat falsa de nobis opinione, quae non nisi ad concitandum in nos odium spectat? Quinam illi sint haeretici, quorum obiectiones contra epistolam Iacobi diluere studet **I G N A T I V S H Y A C I N T H V S A M A T.** de **GRAVESON** in *Tract. de Script. S. Venetiis 1735. edito. P. III.*

tholicum et Canonicum in ipsius *Cap. V. eiusdemque versic. 16.* *Dissertationis argumentum.*
 litteris consignatum mihi tractandum hac in dissertatione sumere non dubitavi, quo Pontificios ad probandam et auricularem, prout dicitur, confessionem, et inuocationem sanctorum abuti non nescio. Verba Graeca sic se habent: ΕΞΟΜΟΛΟΓΕΙΣΘΕ ΑΛΛΗΛΟΙΣ ΤΑ ΠΑΡΑΠΤΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΤΧΕΣΘΕ ΤΗΡ ΑΛΛΗΛΩΝ ΟΠΩΣ ΙΑΘΗΤΕ. Versionem aliam non subiungam quam *Vulgatam*, quae in subsequentibus sine censura praeteriri nequit. *Confitemini ergo alterutrum peccata vestra, et orate pro inuicem, ut saluemini.* De mutua peccatorum confessione differere volo, quam *IACOBVS* disertis verbis inculcat. Genuinum dicti sensum explicare et illustrare, idemque ab aduersariorum abusu vindicare constitui, Deum precatus, ne hunc laborem frustra susceptum esse finat.

III. p. 165. impudentissimum eius in *LUTHERVM* ἐπιφώνημα testatur. Quae eum ita sint, inquit, certe mirari non subit, quod Lutherus, qui impium Simonis Magi de sola fide iustificante dogma recoxit, ausus sit praef. in Ep. Iacobi infrunito ore eam appellare epistolam stramineam. Impurus ille blatero et maledicus conuiciator *IO. NIC. WEISLINGER* in libello pleno rursus et inficetiarum: *Fris's Vogel, oder stirb*, p. 516. quae eadem de re effutiit, prorsus indigna sunt, quae in medium proferantur, et legantur. Arietem, quo muros nostros pulsare conatur, tirones facili negotio propulsare possunt, ne nobis noceat. Opponimus illis omnibus *RICHARD. SIMONEM*, qui in *Hist. Crit. textus N. T. Cap. XVII. p. 190.* fatetur, Lutheranos epistolam Iacobi aequae ac Catholicos hodie recipere. Non tamen excusabiles illos in eo arbitrat, quod hodiernum in editionibus Bibliorum german. praefationes *LUTHERI* in Ep. ad Hebr. et Iacobi seruent, posteaquam in canonem receptae sint, cum per easdem destruant id, quod auctoritate donarunt in corpore Biblico. Ipsius verba sic reddidit *I. H. MAIVS* in examine *Hist. Crit. Cap. 17. §. 5. p. 205.* Confer *G. H. GOETZII Meletem. Annaeb. p. 328.* Hoc nobis etiam testimonium dat *HENR. HEISEN* *Reformatus c. I. p. 36:* Recentissimi Lutherani illam exceptionem omittunt, quod scilicet de epistolae auctoritate in primitiua Ecclesia a pluribus initio dubitatum sit, aut si meminere, nullam eius habent rationem, et omnes aequae ac nos Reformati simpliciter diuinam epistolae auctoritatem tuentur. Sed ipse negare non poterit, quod excipi dicit, nec iure *BROCHMANNVM* atque alios incusat, quos propterea auctoritatem eius minoris fecisse iudicat.

CAPVT I.

DE

SENSV VERBORVM IACOBI
NATIVO.

*Cohaerentia
textus cum
antecedenti-
bus et ipsarum
inter se pro-
positionum in-
quiritur.
Verbalis cum
istis negatur.*

§. I.

um iis, quae praecedunt, intercedente nulla particula, vel alio constructionis vinculo, dictum iam explicandum cohaeret, quoniam diuersum aliquod officium praecipi coepit. Particulam OYN pauci habent codices, quos IO. MILLIVS, GERH. de MASTRICHT, et IO. ALB. BENGELIVS *ad h. l.* citant. In versione vulgata translata deprehenditur, nisi praepositionem *erga* forsitan in coniunctionem *ergo* commutatam conieceris. Nam vocabulum *alterutrum* tanquam aduerbium vsurpatum vitio laborat, quoniam eo sensu sumtum apud scriptores Latinos non est in vsu. Si vero illam praepositionem pro coniunctione legere mauis, nomen vsitatum cum ista constructum sensum aliquem quodammodo saniores habere videtur ^a. HUGO GROTIUS particulam OYN probat, cuius approbationem refellit ABR. CALOVIVS *in bibl. illustr. ad h. l.* Neque male quadrare, et, ut non exprimatur, subaudiendam esse dicit, sed nulla ratione subiuncta demonstrat CALVINVS *in Comm. ad h. l.* quamobrem ipsius sectatores ab ea sententia recedere non dubitant. Vid. IAC. LAURENTII *Comm. ad h. l.* CORNELIVS quidem a LAPIDE, GROTIUS

^a) De Latinitate vel barbarismis potius, et soloecismis vulgatae versionis quae disputata sunt, non repetam, vide BVDDEI *Isag. Hist. Theol. Lib. II. c. 8. p. 1336.*

TIVS, et ZEGERVVS *ad h. l.* ostendere volunt, quomodo cum antecedentibus adhortatio per particulam illatiuam cohaereat. Sed nexum illum explicantes falsa nituntur opinione, quod inchoatum antea sermonem de vno eodemque prorsus argumento peculiari continuari putant. Hoc autem verborum et rerum consideratio refellit, vt, quae tradunt, ad nihilum recidant, et illa, quam statuunt, argumentatio locum habere nequeat.

Quae IACOBVS litteris consignauit, non vnus sunt generis, nec inter se cuncta tam arcte cohaerent, vt vno tenore fluant.

FLACIVS *in glossa compend. ad Ep. IACOBI*, summam eius et constructionem hunc in modum describit:

Argumentum aut tractatio tota non perinde aperte cohaeret, vt in aliis plerisque epistolis. Sunt enim variae adhortationes et praecepta, eaque non plane certo ordine digesta, sed propemodum aphorismorum aut sententiarum modo rationeque accumulata, sicut sententiae Salomonis, Catonis et Phocylidis. Alicubi tamen etiam prolixiora loca cohaerent non incommode.

Verbis mihi iam explicandis cum antecedentibus non connexis, res tamen se inuicem excipientes non omni destituuntur nexu, sed materiam dicendi, quam exorsus est, scriptor sacer exponere pergit. Ad preces cum Iudaeos, se Christianos profitentes, adhortari coepit, ad eas etiam ipsius alia, quam consideramus, adhortatio sese refert. Mutuam peccatorum confessionem eum ad finem istis praescribit, vt ad consequendam illorum remissionem alter pro altero Deo supplicet.

Tria precationis notanda sunt genera, quorum in orationis contextu fit mentio. Quibuscunque miseriis aliquis immerfus fuerit, ipse misericordiam et auxilium summi Numinis implorare iubetur in versiculo decimo tertio. Homo morbo laborans in versiculo decimo quarto monetur, vt seniores immortale Numen pro se precari, eidemque supplices esse faciat. Occasione prorsus alia data, mutuae preces requiruntur in versiculo decimo sexto, quas quilibet pro quocunque peccata sua confesso fundere debet. Ad omnes illas precationes argumentum et exemplum
respi-

*Nexus rerum
asseritur.*

*Sententia
mea propo-
nitur.*

Opposita ra-
tione refu-
tata,

Testimoniis
et argumentis
confirmatur.

respiciunt, quibus IACOBVS animos ad precandum excita-
turus, eos de illis exaudiendis certos et securos reddit. Di-
ctum autem explicandum eodem, quo praecedentia, spectare
videtur, ut, si qui fuerint aegroti, alter alteri peccata sua confi-
teatur, quoniam cum iis proxime connexum est, et, quae iubentur,
sanitatem pro fine habent. Eius sententiae quam plurimi
sunt inter sacrarum litterarum interpretes, sermonem ad homi-
nem aegrotantem pertinere, sed illorum enumerare nomina
non est necesse. Quam vero quemadmodum exponere sole-
ant, prae aliis consuli possunt ARETIVS in Comm. et IOACHIMUS
LANGIVS in *Vrim et Thummim* Apost. ad h. l. COCCIVS
in Comm. ad h. l. Tom. VI. P. II. Oper. p. 211. et 212. Edit. Am-
stel. quinque versus ad curam aegrotantium pertinere statuens,
alterum officium aegroti hic Iacobum ita indicare dicit, ut fa-
ciat generalem praeceptionem. Sed CALOVIVS GROTIUM
c. l. refutans verum pronuntiat iudicium, nouum hoc esse prae-
ceptum, ad aegrotos non pertinens. Nec improbanda prorsus
ista paraphrasis est IO. HARDVINI in Comm. in Nou. Test.
p. 688: Ergo, ne tunc vobis non sit spatium poenitendi, nunc
dum estis integra valetudine, confitemini alii aliis peccata ve-
stra, et orate pro inuicem, ut aeternam salutem obtineatis.
Cum vero mihi non auctoritatibus tantum pugnandum esse
sciam, sequentes addam rationes, quae ad sententiam meam
confirmandam faciunt. Alio modo, quam coepta est, institui-
tur oratio, nec ad aliquem adhuc aegrotum, sed ad alios quos-
cunque dirigitur, ita ut non vnus tantum, qui morbo quodam
conflictatur, sed quilibet alteri peccata sua confiteri, et vterque
preces suas coniungere iubeatur. Ad salutem aegroti quae spe-
ctant, in antecedentibus iam exposita sunt, ut eorum repetitio su-
peruacanea prorsus esset, nec sine taedio. Hac autem occasione,
quae ad animi sanitatem multo maioris habendam attinent^b,

vir

^b) Scriptores cum sacri tum profani sanitatem corporis et animi connecte-
re consueverunt, et vtramque a Deo petendam esse docuerunt, quod infra de-
monstratum ibo, cum in vltimorum verborum explicatione versabor.

vir diuinus intacta relinquere noluit. Verborum sensum explicaturus inferius, illius rationem haberi probabo. Magnum ad sententiam meam confirmandam momentum afferunt ea, quae ad commouendos animos spectare, et ad exaudientdas preces sese referre superius dixi. Ad cohaerentiam ipsarum inter se propositionum quod attinet, quibus dictum constat, illius indagatio difficultate caret. Particula *καί* satis indicat, ab utraque parte preces cum peccatorum confessione coniungendas esse, quarum eo coniunctio spectat, ut illorum impetretur a Deo remissio. Ad utramque propositionem praecedentem vltima sese refert, sic ut particula *ἵνα* cum confessionis, tum precationis finem significet. Quae consequuntur, argumentum suppeditant, quo illum impetratum iri confirmatur. Ex verborum nexu perspicitur, quomodo textus more Logicorum in partes suas resolui debeat. Ipsius argumentum est adhortatio ad mutuam peccatorum confessionem, spectans ad Iudaeos conuersos, siquidem *obiectum primum* in illa confessione, et, cum ad *genus*, quod dicitur, *paedeuticum* pertineat, *scopus specialis* in adhortatione consistit. Quicquid in eo continetur, ad hanc redit propositionem, ut Iudaei per terrarum orbem dispersi, iidemque Christo dediti peccata sua sibi inuicem confiteantur. *Subiectum* sunt Iudaei descripti, *actus* confessio, *obiectum personale* ipsi inter se inuicem, *obiectum reale* peccata, *connexum* supplicatio, et *finis* animi sanatio. Haec quidem omnia perspectu hic facillima deprehenduntur, sed silentio tamen ea praeterire nolui, quoniam cuiusvis textus resolutionem logicam quam plurimum ad verum eius sensum percipiendum conferre mihi persuasissimum est. Illum etiam in eruendo sensu verborum ordinem seruabo, quo omnes dicti partes cohaerent.

Ipsarum inter se propositionum cohaerentia.

Resolutio textus Logica.

§. II.

Exhortatio IACOBI ad illos est directa, ad quos epistolam suam exarauit. Inscrisit eam *ταῖς δώδεκα Φυλαῖς ταῖς ἐν*

Quinam de confessione peccatorum

admonean-
tur?
Natione Iu-
daei,
quod duode-
cim tribuum
denominatio-
ne confirma-
tur.

ἐν διασπορᾷ, quae lectores omnes docet inscriptio, natione Iu-
daeos ab eo compellari, quod nullus alius populus, quam Iu-
daicus, in totidem tribus distributus simul et dispersus in variis
regionibus exulauit. Similem in tribus aliquot distributionem
apud Romanos, et apud Graecos in usu fuisse satis superque
constat, sed harum numerum apud illos diuerso tempore plane
diuersum scriptores fide digni tradiderunt. Tres apud Ro-
manos ab initio fuisse nomen tribus et tribuni declarat, quod
notauit *PLVTARCHVS in Romulo p. 30. Edit. Francof.* Sed
earum magis magisque numerus est auctus, vt tandem triginta
quinque fuerint, et totidem ad extrema vsque tempora per-
manferint. Quot vltimo loco dixi, tot memorant idem *PLVTAR-
CHVS in Tiberio et Caio Gracchis p. 829. CICERO con-
tra Rullum. c. 7. p. marg. 69. et in Verrem Lib. I. c. 5. p. 78. et
LIVIVS L. XXIII. 12. XXXIII. 25.* Diuersis temporibus
apud Athenienses quatuor, et decem, quin et duodecim fue-
runt tribus. Vid. *POLLVCIS Onom. Lib. VIII. c. 9. segm. 109. et
HARPOCRATIONIS Lexicon decem orator. sub voce γερ-
νῆται, conf. PHIL. IAC. MAVSSACI notae ad b. l. qui ve-
ro, quae in medium affert, auctoris nulla mentione facta, de-
sumsit ex POLLVCIS Onomast. d* Elei primum in tribus
duodecim descripti, sed afflicti posthaec Arcadium bello, et agri
parte mulctati in tribus octo contracti sunt; verum agro rursus

restit-

c) De Romanorum tribubus prolixius exposuerunt *ROSINVS in Antiqu.
Rom. L. VI. c. 15. et SAM. PITISCVS in Lexic. Antiqu. Roman. sub voce
tribus.*

d) Quatuor tribus apud Athenienses memorat, easdemque non ab Ionis
filiis, sed a generibus, in quae distributa a primordio studia hominum fuerint,
nomina sortitas esse iudicat *PLVTARCHVS in Solone p. 91.* Factas autem
fuisse decem ex quatuor, apud *HERODOTVM* legitur, qui *in Terpsichore
f. L. V. c. 66. p. 309. Edit. Gronou. de Clisthene* scribit: *μετὰ δὲ τετραφύλους ἐόν-
τας Ἀθηναίους, δεκαφύλους ἐποίησε.* Decem etiam tribus memorant *AESCHI-
NES contra Ctesiphontem, et DEMOSTHENES adu. Midiam Oper. utri-
usque p. 274. et 403. Edit. Hier. Wolffii.* Illis decem duas alias additas, Deme-
triadem et Antigonidem, tradunt *PLVTARCHVS in Demetrio p. 893. et
POLLVX c. 1.*

restituto res eo peruenit, vt decem fierent, teste PAVSANTA *Lib. V. cap. 9. p. 397. Edit. Lips.* Corinthiorum ciuitatem in octo tribus distinctam tradunt, quarum vnā Petram nominat HERODOTVS *Lib. V. c. 92. p. 319.* De aliorum populorum et ciuitatum tribubus non addam, quae apud scriptores varios relata legimus ^e. Duodecim tribuum et nomen et status, quatenus dispersae non in vna eademque regione commorabantur, indicio sunt et documento, IACOBVM nec ad Graecos, nec ad Romanos, vel ad alios populos, sed ad nationem Iudaeorum

e) ALEXANDER ab ALEXANDRO in *Gen. dier. L. I. c. 17.* non tantum de Romanorum, Atheniensium, Eleorum et Corinthiorum, sed etiam Thuriarum, Spartanorum, Boiorum, Persarum, Hiberorum, Megarensium et Indorum tribubus agit. Pauca tantum de Arabum tribubus exponenda restant, quae ad res sacras quodammodo pertinent. AVG. CALMET in *Comm. ad Gen. Cap. XXV. §. 16.* scribit: *Gens Arabum vniuersa originem referens ex Ismaele in duodecim tribus dispersebatur, et singulis praeerat princeps, quem profani Phylarchum appellant.* Obseruat S. HIERONYMVS in *quaest. Hebraic. aetatis suae Arabes varia prouinciae suae loca singulari tribus, cui quisque in sedem assignatus esset, nomine appellasse.* Nec hodie pariter alia est politicae eius gentis forma, si itinerantibus credas. Idem ait in *Comm. ad Cap. XVII. §. 20:* Meminit STRABO duodecim principum tribuum apud Arabes, et de Φυλάρχοις Saracenorum ducibus sermo est apud Melonem, relatum ab EVSEBIO Praepar. L. IX. c. 19. et apud Menandrum protectorem. Dispersebantur olim Arabes pro Iudaeorum more in duodecim tribus, quod hodie vsque seruatum asserit Theuenotius, hoc tamen discrimine; quos enim aliquando Phylarchos, modo appellant seniores magnos. Sed haec omnia mea quidem opinione non probant, Arabes olim in duodecim tribus distributos fuisse, quoniam STRABO, MELO apud EVSEBIUM, et HIERONYMVS ne quidem tribus Arabicas nominant, nedum duodecim numerent. Arabum tantum Phylarchos, vel Reges duodecim memorant, quorum MOSES l. c. mentionem facit. Hunc in modum argumentari non licet: Vbi duodecim sunt Reges, aut Principes, ibi duodecim etiam tribus. Qui vero a Graecis et Latinis scriptoribus Arabum appellantur Phylarchi, non numero duodecim fuisse dicuntur. Res igitur prorsus est incerta, quam interpretes Geneseos nominatus asserit, nec ad verba Moysis explicanda facit, nec vllam suspicionem iniicere potest, an IACOBVS ad duodecim Arabum tribus litteras suas dederit. Duodecim illos principes, quos Moyses memorat, mihi haud recte Phylarchos dixisse videtur CLERICVS, qui tamen, Arabes vnquam in duodecim tribus distributos fuisse, nec verbis nec argumentis asserit, quamuis de illorum Phylarchis differat. Conf. ipsius notam ad *Genes. Cap. XXV. §. 16.* ex qua, quae CALMETVS habet, sine dubio pro more suo desumfit:

Non omnes
omnium gen-
tium Chri-
stiani.

daeorum scripsisse, sic ut hos etiam ad peccatorum confes-
sionem adhortetur. Epistolam autem eius non ad Iudaeos
tantum, addictos doctrinae Christi, sed ad omnes Christianos
qui scriptam existimant, sunt quidam inter viros eruditos.
S A N C T I V S in *Comment. ad IESAIAM Cap. LVI. §. 8.* scri-
bens, *Israelem hic mystice sumi, pro illorum generatione, qui*
toto orbe dispersi vere dicantur Israelitae, id est, qui vere Deum
colant, ipsumque vero et grato sacrificio prosequantur, sequen-
tia subiungit: *Eodem mihi spectasse videtur IACOBVS,*
cum scripsit duodecim tribubus, quae sunt in dispersione, id
est, illis, qui etiamsi non sint ex genere Israelitico, mystice
tamen Israelitae sunt, et ad duodecim tribus, id est, ad fide-
lium Israelitarum sortem spectant. I O. M A L D O N A T V S,
in *Comment. in Cap. VII. IOHANNIS §. 35. num. 75. 76.*
gentes ipsas dispersionem vocari censens, sequentia profert:
Illum apud IACOBVM, et illum apud PETRVM locum ad eun-
dem modum interpretari licet, ut dispersio illic non Iudaeorum,
sed gentium intelligatur, in qua illi Iudaei, aut Christiani essent,
ad quos illi epistolas scribebant eas, quas κατὰ δολικὰς aut ἐγκυ-
κλίδς circulares Graeci vocant, quae ad totum terrarum orbem
scribebantur, qui Hebraica phrasi dispersio vocatur. Cuius
sententiae refutatione superfedere possum, quoniam ab ipsis Pon-
tificiis repudiatur interpretibus. Vid. I O. L O R I N I *Comm. in Ep.*
IACOBI Cap. I. §. 1. p. 13. Sed cramben tamen recoctam ite-
rum apposuit M I C H A E L M A V D V I T in *Anal. Epist. Apost.*
Gallice edita Tom. II. Dissert. 17. cuius opinionem et argu-
menta refert I O. C H R I S T O P H. W O L F F I V S in *Cur. Crit*
et Phil. ad Epist. IACOBI Cap. I. §. 1. et paucis satis diluit
H E N R. H E I S E N c. l. *Diss. IV. §. 1.* Rationes istius cum
ad similes metaphericas locutiones quam maxime redeant, hic
ad eas recte respondet sequentem in modum: *Affines loquen-*
di modi, quos ex Matth. XIX, 28. Apocal. VII, 4 XXI, 12. 14.
affert, improprii sunt, et prophetici, qui praeter rem stilo epi-
stolae et cum primis eius inscriptioni, quam propriam maxime
esse

esse oportet, accommodantur. Nec Catholica nostra epistola veteribus fuit, quod datam ad omnes omnino Christianos putarint. Ad quos quoniam non est scripta, restat illud, ut eam Iudaeis assignandam esse statuamus. Quod non tantum illa compellatio probat, sed etiam argumenta quaedam confirmant, quae ipse contextus suppeditat. Non autem vnius eiusdemque generis sunt, quae ex eodem desumfit BRAVNIVS in *Select. Sacr. L. I. cap. 12.*

§. III.

Descriptio duodecim tribuum, quatenus dispersae dicuntur, nos reddit eo certiores, Iudaeos hic compellari. Cum autem diuersis temporibus in varias peruenirent terras, non una eademque interpretum est sententia, quatenam potissimum dispersio respiciatur. Insecutione post Stephani mortem orta, sectatores Christi Hierosolymis commoratos per Iudaeam et Samariam dispersos esse narrat LVCAS in *Act. Apostol. C. VIII, 1.* Ad eos potissimum, aliis non prorsus exclusis, epistolam datam perhibent *Glossa ordinaria*, CORN. a LAPIDE ad *Ep. IAC. cap. I. §. 1.* SYNCELLVS ad *A. C. 37.* cuius verba refert I. A. FABRICIVS in *Biblioth. Graec. L. IV. c. 5. §. 11.* ABRAH. CALOVIVS ad *h. l.* eiusdem est sententiae, a qua tamen inuiolata viri quam optime meriti veneratione mihi quemadmodum aliis nostratum integrum erit discedere, quoniam rationes eius ad assensum me commouere nequeunt. Ad Christianos natione Iudaeos, eosdemque longius remotos, Apostolum epistolam suam quam maxime scripsisse puto, quia praesens eos instruere non poterat. Illos autem, per Iudaeam et Samariam qui tunc erant dispersi, Hierosolymis commoratus sine dubio nonnunquam inuisit, et occasionem habuit, eosdem informandi viua voce, quemadmodum NICOL. de LYRA iam obseruauit. Haec certe denominatio, qua dispersi dicuntur, latius patet, quam ut ad Iudaeam et Samariam quodammodo restringi queat. Dispersio proprie tribuebatur iis

Conditione
dispersi.

Non tantum
post mortem
Stephani.

Iudaeis, qui extra Iudaeam exulabant. Vid. HENR. HEISEN c. l. §. 2. Addit GOMARVS in Comm. suo Oper. p. 666. hoc etiam argumentum, quod ponderis nonnullius esse iudico: *Cum dispersi, qui Actor. VIII, 1. et XI, 19. memorantur, non habuerint suos distinctos coetus, ut quos Iacobus alloquitur Cap. II. §. 2. et Ecclesias inter gentes, sed cum reliquis Christianis, quos inue- rant, coaluerint, non est credibile, Iacobum ad illos particulariter scribere, et recentem paucorum dispersionem intelligere, sed potius eos, qui ex antiquis dispersionibus longe lateque inter gentes ver- sabantur, et Christum amplexi erant. Intacta relinquere nequeo duo προβλήματα, quae proponit DAV. PAREVS ad epigr. Ep. IACOBI. Communem quidem sententiam non prorsus improbat, sed eam tamen dubiam esse, et de recente potius, quam de illa obsoleta dispersione Iacobum et Petrum loqui valde credibile iudicat. Duplicem igitur quaestionem affert, et eam quidem primo loco, annon forte de dispersione per Titum fa- cta loquatur Iacobus. Id non obstare censet, si tamdiu non superstes fuisse videatur. Hoc tamen ipse probabilius exi- stimat, dispersionem per Claudium factam respici, quam SVE- TONIUS memorat in ipsius vita c. 25. Prior sententia tem- poris omnino rationibus repugnat, quoniam non IACOBVS aliquis cognomento OBLIAS Hierosolymorum Episcopus ab Apostolis diuersus, prout statuit, sed IACOBVS ALPHAEI filius, idemque Apostolus A. C. LXIII. morte violenter affe- ctus est, et Titus demum A. C. LXX. Hierosolymam oppu- gnauit. Ad posteriorem quod attinet, particularis illius eie- ctionis respectum haberi, quomodo probari potest, cum ge- neralis sit descriptio? Nec causam vllam perspicio, quare de recentiori potius dispersione loquatur Apostolus, quoniam ra- tio potius omnium dispersorum erat habenda. Non Iudaei tan- tum natione Roma sunt expulsi, sed etiam alii, qui Christo nomen dederant, cum et Graeci et Latini nomen Iudaeorum, notante TORRENTIO, Christianis imposuerint. Nec re- iicienda prorsus est opinio GOESII, cui Iudaeos illos praeci-
pue*

Nec alio certo
tempore.

pue fuisse, atque per hoc a potiori parte omnes Christianos ea propter hic Iudaeorum nomine designari verisimile videtur. Vid. SVETONIUS c. not. var. edit. a Graevio, p. 469. Iudaei diuersis temporibus exules atque extorres in diffitas longe regiones dispersi sunt, ex quibus quam plurimi cum posteris suis non redierunt. Decem tribuum, quibus Israelitarum nomen fuit, colonias Reges Assyriae Tiglath-Phileffer et Salmanassar in Assyriorum et Medorum vrbes deduxerunt 2 Reg. XV, 29. et XVII, 1-6. 1 Par. V, 26. Vid. WITSIVS in δεκαφύλω s. L. de decem tribubus Israelis, eiusdem Aegyptiacis addito c. II. p. 323. Duas Iudaeorum tribus Nebucadnezarem in Babyloniam deportasse, inter omnes constat, et quot diuersarum coloniarum deportationes factae sint, exponit BVDDEVS in Hist. Eccl. V. T. T. II. Period. II. sect. V. p. 606. Post multos annos cum Iudaeis tum Israelitis, quibuscunque Cyrus imperabat, in patriam reuertendi potestate facta, quam plurimi redierunt, sed varias etiam ob causas haud pauci remanserunt, et Israelitae quidem plures quam Iudaei. Gentile suum nomen retinuerunt, et gentibus non permixti sunt, nec cultum suum auitum intermiserunt, qui patriam repetere noluerunt. Haec omnia et plura satis euicit IO. IAC. HOTTINGERVS in App. I. Dissert. Biblico-Chronol. de incolis Samariae priscis, §. 36. pag. 398. et App. III. de dispersione XII. tribuum Israelis. Nonne verisimile est, temporibus etiam Alexandri Magni, Antiochi Epiphanis, et Romanorum, cum res illorum ab iis affligerentur, quam plurimos varias in terras peruenisse, vbi sedem et domicilium collocare coacti sunt? Nec pauci forte, cum sub potestatem aliarum gentium essent redacti, faciendae mercaturae gratia, vel alia quacunque de causa se contulerunt in diuersas regiones, cum iis sociati tribulibus, quos vbique locorum inueniebant. Post aduentum nostri Seruatoris, et Apostolorum temporibus, in varias terras Iudaeos dispersos fuisse, et auitam religionem retinentes cultum publicum frequentasse Hierosolymis, ex sacra satis constat

Sed diuersis
temporibus.

utroque
tempore

stat historia. IOH. VII, 35. Act. II, 5. Act. VI, 9. Conf. HOTTINGERVVS l. c. p. 395. sqq. PETRVS ad illos misit epistolam, qui in Ponto, Galatia, Cappadocia, Asia et Bithynia peregrinabantur. IACOBVS, quoniam cum PETRO et IOHANNES se Iudaeos quam maxime docturum, et eorum curam habiturum receperat, Gal. II, 9. ad eosdem litteras dedit, quae tamen istius epistola recte generaliores esse, et ad plures pertinere dicuntur. Eas sine dubio scripsit ad omnes, qui diuersis temporibus nec vna eademque occasione dissipati per totum terrarum orbem cum distinctas tribus, tum Iudaicam retinuerunt religionem, vsque dum se totos doctrinae Christi dediderunt. Haec quidem sententia placuit GVL. ESTIO ad Ep. IAC. Cap. I. §. 1. dispersionem Israelitici populi in varias nationes olim factam respici, scilicet ex eo tempore, quo in Assyriam, Babyloniam, Aegyptum, inque alia regna, per captiuitatem et bella abducti, vel sponte profugi, discesserint. Conf. GOMARVS et MILLIVS ad h. l. Sed cum iis etiam iungendi sunt, qui posterioribus temporibus in diuersas dispersi sunt regiones. Vid. BROCHMANNVS et I. C. WOLFFIVS ad h. l.

§. IV.

Professione
Christiani.

Non Iudaei.

Ad Iudaeos scripsit IACOBVS, qui superstitionem Iudaicam missam fecerant, et doctrinam Christi receperant. Ipsum autem argumentum epistolae qui considerat, non dubitabit, quin inter eos, qui nomen illi dederant, haud pauci, vera fide non praediti, corruptis fuerint moribus. Legatum Christi non tantum ad eos, qui Christiani iam ex Iudaeis erant facti, sed etiam ad alios, addictos adhuc Iudaicae religioni, litteras suas dedisse, statuit Grotius, cuius errorem notauit et refutauit CALOVIVS c. l. Eandem qui proposuerint sententiam, et quam ob rem illam asseruerint, prolixius exponit HENR. HEISEN l. c. §. 4. p. 151. iisdemque COCCIVM, LEIDEKKERVM, et VITRINGAM, contrariam tuentes

ex-

explicationem opponit, hoc iudicium suum subiungens, se
vtramque relicere, et ad illud confirmandum quaedam affe-
rens argumenta. Sed a G R O T I I parum opinione recedit,
et I. C. W O L F F I V M coacte sibi consentientem facit. Omnes
eius rationes vno ictu concidunt, si illud obseruaueris, I A-
C O B V M ad Iudaeos Christi doctrinam et fidem in eum pro-
fitentes scripsisse, inter quos quidam non ex animo crede-
bant, et, quemadmodum haud pauci in aliis Christianorum
coetibus, erant male morati. Doctrinae professionem, et ve-
ram fidem a se inuicem non distinguere videntur, qui in con-
trariam discedunt sententiam. Conf. I O. H E N R. M I C H A E-
L I S *Introd. in Ep. I A C. §. 9. 10.* et I V S T V S C H R I S T O P H.
S C H O M E R V S *in Exeges. Ep. I A C O B I ad h. l.* Quemad-
modum ad omnes Iudaeos longe lateque dispersos, et nume-
ro Christianorum adscriptos epistolae totum argumentum
spectat, sic etiam adhortatio, quae iam a me tractatur, ad eos-
dem pertinet. Nec vlla dignitatis vel ordinis habita ratione
quisquam excipitur, peccatis eiusmodi commissis, quae con-
scientiam eius cruciant, et remedia postulant. Quod autem
I A C O B V S inculcat officium, non ipsis tantum proprium,
nec primorum temporum rationibus accommodatum erat, sed
ad omnes aetatis cuiuscunque Christianos pertinet, quos,
quod scripsit, in rem suam oportet conuertere.

*Sed quidam
non veri Chri-
stiani.*

§. V.

Initium sermonis I A C O B V S ab *actu* facit, qui praeci-
pitur, et quoniam id in adhortationibus vsitatum est, illarum
indiciu esse solet, nisi res per se clara satis et perspicua de-
prehenditur. Ad istum declarandum adhibetur verbum
ΕΞΟΜΟΛΟΓΕΙΣΘΑΙ, quod ex ὁμολογεῖν compositum, et nihil
aliud quam illa vox significans, eiusdem est vsus, et maiorem
tantum emphasin habet. Ipsum ὁμολογεῖν significationis gra-
uitate non destituitur, quia locutionem vel cum aliorum sen-
tentia, vel cum ipsa re conuenientem significat. Secundum

*Actus praeco-
ptus per ver-
bum ἰζομολο-
γᾶσθαι, cuius
explicatur
gravis signifi-
catus.*

ERASMVVS SCHMIDIVS in *notis ad Cap. I. §. 16. Ep. ad TITVM*, p. 1284. et, qui saepius eundem in consilium adhibere solet, CHR. STOCKIVS in *Claue Lingu. sanct. N. T.* p. 632. generatim et vi originis *unum idemque dicere* notat. Sed mea quidem opinione *convenienter et congruenter cum animo, tum ipsis rebus, et aliis personis, seu similiter loqui* significat, quoniam ad hanc generalem significationem commodius referri potest, quicquid apud sacros et profanos scriptores hac voce designatur. Hoc enim modo convenientiam et similitudinem quandam indicat, cuius indicium omnia σύνδετα ἐκ τῆ ὁμο faciunt apud POLLUCEM in *Onomast. Lib. VI. cap. 37. f.* Haec ad Grammaticam spectantia praetermittere nolui, quia confessionis ab ipso immortali Numine requisitae, cuiuscunque sit generis, indolem describunt. Quicquid sectatores Christi confitentur, cum illorum animo et rebus ipsis congruere debet. Sed ΕΞΟΜΟΛΟΓΕΙΣΘΑΙ grauioris est significationis quam ὁμολογεῖν, quoniam particula ἐξ, cum qua hoc est compositum, ad illam augendam facit. Ingenuam et ex animo profectam designat confessionem, qua, quemadmodum se res habeat, sine dolo declaratur. Singularem eius et maiorem aliquam vim asserit, atque similibus confirmat exemplis eiusmodi verborum, quae cum illa praepositione sunt composita, IOH. IENSIVS in *Ferc. litter. p. 9.* Verbum quidem ὁμο-

λογεῖν
f) Ad illustrandam naturam verbi significationem mihi quidem ERASMI SCHMIDII c. l. parum facere videtur observatio, quomodo ὁμός ab ὁμοῦ, et ab ὁμοιος differat, et Arianorum, qui Christum ὁμοσίον vel ὁμοϊάσιον dicere solebant, latibula per vocem illam ὁμοσίος occluserint orthodoxi. His enim vocabulis sibi inuicem oppositis, eorum diuersa significatio satis superque patebat, quoniam ὁμός saepissime, sed ὁμοιος nunquam *unum idemque* denotare solet. Nullius autem oppositionis habito respectu significat ὁμός interdum idem, ac ὁμοιος. HOMERVS in *Iliad. ω. §. 57.*

Ἐὶ δὲ ὁμὴν Ἀχιλλῆϊ, καὶ Ἐκτορι θῆσεται τιμὴν.

Si quidem parem Achilli et Hectori constituetis honorem.

EVSTATHIVS ad *h. l. T. I. p. 1467. Edit. Basil.* ὁμὴν per ὁμοίαν explicat. Scholiast. ad ARISTOPHANIS *Plut. §. 94. p. 10. Edit. Kistleri:* ὁμολογῶ σοι, συμφωνῶ σοι, ὁμοιά σοι λέγω ἐν τάτῳ.

λογεῖν frequentius, quam ἐξομολογεῖν a profanis scriptoribus usurpatumprehendimus, quam ob causam multi Lexicographi ne quidem vllum exemplum ex iis depromptum afferre solent. Sed vsum tamen illius voces quaedam testantur, quae originem suam ab eo habent. Apud PLVTARCHVM in *Pericle* p. 169. ἐξομολόγησις ἀδενείας occurrit, eandem vocem adhibet DIONYSIVS HALICARN. in *Lib. VI. Antiqu. Rom.* T. I. 404. Edit. Lips. et συμποτης dicitur ἐξομολογητικὸς apud POLLUCEM in *Onom. L. VI. c. 5. segm. 28. p. 580^b*. Ipsius verbi auctoritatem constabiliunt multi veteres, et iidem nobilissimi scriptores, quemadmodum recte iudicat IO. CONR. SCHWARZIVS in *Comm. Linguae Graec.* p. 507. locum afferens LVCIANI in *Hermotimo* T. I. p. 562. Edit. Graev. Eam etiam vocem adhibet PLVTARCHVS in *Numa*, p. 71. a. et p. 76. f. in *Coriolano*, p. 215. c. et in *Anton.* p. 943. d. Vid. IAC. ELSNERI *Observat. Sacr. in MATTH. c. III. §. 6. p. 10.*

Vsus apud
profanos scri-
ptores.

§. VI.

g) IENSIVS l. c. sequentia notavit: Quamquam τὸ ἐξομολογεῖσθαι non alibi fere, quam apud sacros scriptores occurrit, non tamen ad Hebraismos necessum est referri cum Vorstio. Etenim haud omnia scripta Graeca supersunt. Credibile est apud plerosque scriptores, etiam quos habemus reliquos, occurrere voces, non item apud alios obuias, certe Lexicographis non notatas. Pro argumento et documento sit non contemnendus vocabulorum numerus apud solum Lucianum occurrentium, quae Lexicographorum fugerunt diligentiam. Indicem eorum vide sis in *Lucianicis Lectionibus*. Eum tamen verbum ἐξομολογεῖσθαι notasse non deprehendo. Conf. IO. HENR. MAIVS, qui specimen exhibet vocum omittarum a Stephano, vel nullis auctoribus munitarum, in *Observ. Sacr. Lib. IV. p. 161.* Quod ad VORSTIVM superius notatum attinet, Hebraismum statuit illius significationis respectu, qua ἐξομολογεῖσθαι laudare significat, in *Philolog. sacr. Cap. V. p. 170.* Conf. CHR. SIGISM. GEORGIUS in *Vindict. N. T. ab Ebraism. L. II. c. 2. §. 27. p. 128.*

h) Miror notam in editione TIB. HEMSTERHUIS subiectam, cum, quid hoc sibi vocabulum velit, facile capi possit, nec eius immutatio in ἐξομολογητικὸς necessaria videatur. Apertus homo compotor esse solet, qui, quod in animo reconditum habet, aperte et ingentie confitetur.

§. VI.

*Varia signifi-
catio vocis.*

*Eius ad con-
fessionem pec-
catorum de-
notandam u-
surpatio.*

Ad significationem τὸ ὁμολογεῖσθαι, et ἐξομολογεῖσθαι quod attinet, inter se fere conueniunt, si emphasin, et vnam vel alteram notionem excipias. Diuerfos exponunt significa- tus ERASM. SCHMIDIVS in *Ep. ad TITVM Cap. I. §. 16. p. 1284. et ad MATT. c. III. §. 6. p. 51. SVICERVS in Thes. Eccl. T. I. pag. 1143. et T. II. p. 476. STOCKIVS in Clave Lingu. sanct. p. 632. et p. 633. et CHR. SIGISM. GEORGIUS in Vindic. N. T. ab Ebraism. L. II. c. 2. §. 27. p. 128. Ex structura horum verborum, et subiecta dicendi materia perspi- citur, cuius generis in quouis orationis contextu designetur confessio. Ad peccatorum confessionem denotandam adhibe- tur vtrumque verbum, sed alterum altero frequentius sacris in litteris, siquidem ὁμολογεῖν I. IOH. I, 9. et ἐξομολογεῖσθαι MATH. III, 6. MARC. I, 5. ACT. XIX, 18. et h. l. occur- rit. Alterutrum ad peccatorum confessionem exprimendam LXX. interpretes vsurpare non memini, quamuis vtriusque fre- quens apud eos sit vsus. Nec in apocryphis vllus exstat locus, vbi iste significatus animaduertatur, praeter vnum illum, qui re- peritur in ECCLES. c. IV. §. 26. §. 29. μὴ αἰχυνθῆς ὁμολο- γῆσαι ἐφ' ἁμαρτίαις σου. Hac autem notione subiecta, scri- ptores, qui dicuntur Ecclesiastici, saepius vtuntur vtroque verbo, quorum disertissimus IO. CHRYSOSTOMVS ἐξομο- λογεῖσθαι et ἐξομολόγησιν simpliciter vsurpat ad confessionem peccatorum significandam. Vid. Tom. V. Hom. XXXV. de cru- ce et latrone p. 443. et Hom. XXXIX. de sanct. Pentec. p. 499. Edit.*

7) Hac occasione paucis indicare licebit, quod illa Ecclesiae pars, siue locus ille subterraneus sub maiori altari circa presbyterii ambitum, vbi sanctorum Mar- tyrum reliquiae condebantur, Confessio dicta sit, utpote Confessoribus addicta, et confessionis fidei sanguine testatae monumentum. Haec verba sunt IOH. BAPT. CASALII de veteribus sacris Christian. ritibus p. 517. Conf. CAS- SIODORVS in Ep. L. XI. ep. 2. et not. subi. b. p. 162. Ed. Garet. ARIN- GHIVS in Roma subterr. L. II. c. 5. §. 18. p. 149. et IO. ANDR. SCHMI- DIVS in Lexic. Eccl. min. p. 177.

Edit. Franc. Conf. SVICERVS l.c. p. 1140. Huic vnus et alter adiungi possunt IRENAEVS Lib. I. c. 6. n. 3. c. 13. n. 5. et 7. et ORIGENES in Ierem. Hom. V. Oper. T. III. p. 155. *Edit. Paris.* Exomologesis olim in Ecclesia dicebatur publica poenitentia, consistens in diuersis actibus et gradibus, qui illa denominatione vel a potiori, vel respectu quodam communi desumpta coniunctim designabantur. Quicquid requirebatur ad quatuor illos gradus, ad πρόκλαυσιν, ἀκρόασιν, ὑπόπτωσιν, et σύστασιν, eo spectabat, vt, qui grauiora peccata commiserant, ea publice variis modis confiterentur, detestarentur et deprecarentur. TERTULLIANVS ait Lib. de Oratione c. VII. p. 129. *Exomologesis est petitio veniae, quia, qui petit veniam, delictum confitetur.* Nullam aliam ob causam quam ob externos ritus et actus, agnitionem et detestationem peccatorum testantes, poenitentiam illam exomologesin dictam esse, nec confessionem disertis verbis editam accessisse, viri putant eruditissimi, qui prolixius eam descripserunt, GABR. ALBASPINA EVS de vet. Eccles. rit. L. II. Obseru. XXVI. p. 232. *Edit. Helmst.* IO. DALLAEVS de sacram. s. auricul. Confess. L. III. cap. 4. 5. et 6. p. 206. IOS. BINGHAM. Orig. s. Antiqu. Eccles. Lib. XVIII. cap. 1. 2. 3. p. 108. seq. Pro ea quidem sententia recte propugnant, illam exomologesin auriculari Pontificiorum confessioni praesidio non esse, quod eandem inferius oppugnaturus demonstratum ibo. Sed poenitentes peccata sua nullis prorsus verbis confessos esse verisimile non est, quoniam ORIGENES TERTULLIANVS et CYPRIANVS eiusmodi confessionem aliquam factam testimoniis suis confirmant^k. Haec ad tertium quam maxime gradum poenitentiae pertinebat, in quo, qui prostrati humi iacebant, haud dubie delicta sua confitebantur,

D 3

^k) DALLAEVS l.c. eorum excutens testimonia, quibus Pontificii abutuntur, argumentis idoneis demonstravit, eadem auriculari confessioni non patrocinari, sed illud ab ipso non demonstratum existimo, in tertio poenitentiae gradu, qui potissimum exomologesis dicebatur, nullam prorsus expressam, eandemque publicam editam esse confessionem.

Poenitentia
publica exo-
mologesis
dicta.

Ob peccato-
rum confessio-
nem.

bantur, antequam manus ipsis imponerentur. Nec ullam aliam peculiarem video causam, ob quam speciatim exomologesis nominatus fuerit. BEATVS RHENANVS *Annot. in Lib. TERTVLLIANI de poenit. pag. 14.* mea quidem opinione recte scribit: *Discimus ex Cypriani scriptis, hunc olim in Ecclesia seruatum ordinem, vt primum fieret confessio criminum apud sacerdotes Dei, hanc sequebatur poenitentia, quae etiam praecesserat, poenitentiam excipiebat exomologesis, quam subsequabatur impositio manus Episcopi aut Cleri.* Ad adeundam publicam poenitentiam opus erat priori confessione, posterior autem eum in finem requirebatur, vt gratiae fieret reconciliatio. Non reprobanda mihi videtur IO. HOORNBECKII sententia, quam *Miscell. sacr. Lib. I. c. 16. de poenit. Vet. Sect. II. p. 447.* his declarat verbis: *Requirebatur peccati confessio apud Sacerdotem et apud Ecclesiam. Apud illum tanquam sacrorum Antistitem, et tum commissi peccati, tum poenitentiae agendaе arbitrum. Exomologesis erat non priuata tantum, sed publica, et non Deo tantum facta, sed hominibus et Ecclesiae.* Eundem in modum scribit MART. CHEMNITIUS in *Exam. Conc. Trid. P. II. Loc. 9. p. 536:* *Crimen erat apud Pastorem et Ecclesiam agnoscendum, et externis signis ostendendum erat, ipsos vere dolere, quod Deum offendissent, et Ecclesiam polluisent, ibi vsitata erat quaedam recitatio criminum. Tales enim non recipiebantur, nisi coram ministris et Ecclesia professi essent, se delicta agnoscere, de iis dolere, petere veniam et promittere emendationem.* Conf. CENTVR. MAGDEB. III. c. 6. p. 127. Si rem omnem accurate percipere velimus, exomologesis, quatenus omnes poenitentiae publicae gradus et actus denotat, ab illa distinguenda nobis est, quae ad tertium tantum gradum cum aliis actibus pertinebat. Hanc distinctionem animaduertit PETAVIUS ad EPIPHANII *Haer. XXXIV. p. 71:* *Est exomologesis hoc quidem loco non ipsa tantum peccati confessio, quae est poenitentiae pars, sed poenitentia ipsa, quatenus et confessionem et luctuosas poenitentium sordes et cae-*

tera moeroris ac ταπεινώσεως indicia complectitur. Et ad Haer. LIX. p. 250: Nos apud CYPRIANVM animaduertimus, exomologesin pro poenitentiae publicae certa functione sumi, quae vni ex quatuor poenitentium gradibus praecipue conueniret, nimirum ὑποπτώσει, quae tertio loco numeratur. Prouocat ad CYPRIANI Epist. X. XI. et XII. Edit. Pamel. f. IX. X. et XI. Edit. Baluz.

§. VII.

Verbum ΕΞΟΜΟΛΟΓΕΙΣΘΑΙ cum de malis factis vsurpatur, generatim significat ἐξαγγελίαν τῶν ἀμαρτημάτων, vel ἀφύγησιν βεβιωμένων, quarum vocum hac SVIDAS, et illa IOHANNES ANTIOCHENVS in COTELERII monumentis Eccles. Graec. T. I. p. 169. ad describendam ἐξομολόγησιν vtuntur. Vfus autem istius verbi cum in sacris litteris, tum apud scriptores Ecclesiasticos obuius nos docet, illud non nudam, sed cum vera poenitentia coniunctam patefactionem peccatorum designare. Huius certe generis hoc loco requiritur confessio, cum ita comparata esse debeat, vt Deus coniunctas cum ea preces exaudire queat, et peccatores salutem consequi possint. Nulla poenitentiae mentione facta, poenitentis etiam confessio eadem voce significatur 1. Iob. I. 9. et Psalm. XXXII. 5. Quod ipse SOCINVS ad IOHANNIS locum notauit in Bibliotheca Fratr. Polon. T. I. p. 162. Parum, inquit, verisimile videtur, vt per simplicem confessionem sui peccati consequatur quis a Deo ipsius peccati veniam, cum certum sit, aliud praeterea requiri ad veniam suorum peccatorum consequendam.

Quare

1) Illi, a quorum discedo sententia, secum sentire censent PETAVIUM, qui tamen verbis perspicuis illud non declarauit. Ad EPIPHANIVM quae notauit, dubia sunt et incerta. In Lib. II. cap. II. de poenit. Dogm. Theol. Tom. IV. p. 252. scribit, veteres tertium poenitentiae gradum exomologesin vocasse, ita vt intellexerint professionem moeroris et poenitentiae, potius rebus ipsis certisque signis contritionis internae quam verbis expressam. Mentem autem suam L. VI. c. 8. hunc in modum exponit: Confessio non tantum sita erat in verbis, sed praesertim in actionibus et officiis poenitentiae externis.

Verbi verus
b. l. sensus.

Confessionis
cum poeniten-
tia coniun-
ctae designa-
tio.

Eiusdem vera
descriptio.

Quare concludendum est, verbum confitendi multo maiorem vim habere, quam prae se ferat. Quae quidem concedimus, sed, quae sequitur, poenitentiae descriptionem probare non possumus. Omissa fide, peccatorum tantum interiorem et profundam agnitionem eam significare, dicit, ex qua necessario consequatur resipiscentia, et ipsorum peccatorum abiectio et plena depositio. IOACH. LANGIVS in Exeg. Ep. I. 10. H. Cap. I. §. 8. describit illam accuratius hunc in modum: Confessio haec supponit demissam peccatorum agnitionem et detestationem, et editur partim ipso affectu, partim externo sermone per poenitentem peccatorum commemorationem, coniunctam cum imploratione veniae in sanguine Christi obtinendae, nec non cum sancto emendationis ex eiusdem sanguinis virtute deriuandae proposito. Ad eam quam maxime requiritur fides in Christum, per cuius sanguinem, quod ex contextu perspicitur, nos purificari oportet. Vid. CALOVIVS in Bibl. illustr. ad eum locum. Haec eum in finem adducere volui, ut, qualis etiam a IACOBO confessio praecipitur, ex iis intelligatur. Ipsius vocis origo et usus nos docent, admoneri Christianos, ut confessionem haud simulatam, sed ingenuam edant, eandemque cum animi dolore et vera fide coniunctam. Aliquas tantum sententias hic subiicere liceat BERNHARDI Hom. III. in vigilia Natiui. Christi p. 40. Edit. Colon: Confessio non sit oris tantum, sed totius hominis. Serm. XVI. in Cantic. Cant. p. 604: Omne ergo, quod remordet conscientiam, confitere humiliter, pure et fideliter, et p. 1754: Primum est, ut pure et integre peccata tua saepius confitearis cum magno dolore et proposito non plus faciendi.

§. VIII.

Quibus ingenua confessio-
ne peccata
manifestanda
sint?
Graecae vo.

Ad significandum, quibus praecepta confessione peccata manifestanda sint, IACOBVS conuersos admonet Iudaeos, ut ΑΛΛΗΛΟΙΣ sibi inuicem ea confiteantur. Versio, quae dicitur vulgata, vocem illam minus latine per alterutrum reddidit, quan-

quanquam auctor eius genuinum sine dubio sensum exprimere voluerit. Coniecturam superius factam aliis examinandam relinquens non nego, vocabulum *alterutrum* aduerbialiter a quibusdam usurpatum esse, qui non operam dederunt, ut pure et emendate scriberent. Vid. HEVMANNI *not. ad CAROLI M. Lib. II. de impio imaginum cultu c. 31. pag. marg. 281.* cuius duo notauit loca. Ipse HIERONYMVS in *Comm. ad MATTH. c. II.* scribit: *Erubescat Eunomius, tantam sibi notitiam Patris et Filii, quantam alterutrum inter se habeant, iactitans m.* Vsum vocabuli Graeci cum apud sacros, tum apud profanos scriptores vberius et fusius Lexicorum conditoribus exposuit et declarauit ERASM. SCHMIDIVS in *annot. ad IOH. XIII. §. 14.* Mutuum nunquam non respectum significat, quem illius rei ratione, de qua sermo est, vel personae, vel res ad se inuicem habent. Enunciatum aequo iure pertinet et ad hanc, et ad illam partem, quae ea voce designantur, et ad se inuicem respiciunt. Si diuersitas personarum vel rerum, ad quas sese refert, non disertis verbis indicatur, sed illae potius vna eademque denominatione comprehenduntur, non tantum certo respectu sunt inter se connexae, sed etiam vnius quodammodo generis et conditionis. Non, quod asseueratur, inter eadem semper indiuidua reciprocatur, nec ad illa restringi debet, sed mutuus tamen respectus est inter affines quam maxime partes et formas, quae ad vnum genus pertinent. Communissimus Graecae vocis vsus ad mutuam semper aliquam rationem sese refert, et res eodem redit, siue per aduerbia *mutuo* et *inuicem*, siue per nomina geminata et duplicata *alter* et *alius* latine redatur. Exemplum vllum proferri posse dubito, quo, quod non est mutuum et commune, vocabulum ΑΛΛΗΛΩΝ denotare probetur. IO. CLERICVS in *Hammondi notam ad h. l.* scribit: *Vox ἀλλήλοις ostendit, agi de confessione reciproca inter*

*cis ἀλλήλοις
translatio.*

*Significatus
eius explica-
tur.*

m) Considera, quemadmodum in ipsa versione vocabulum illud usurpetur alibi. *Gen. XIII. 11. 1 Thess. V. 11.*

*Nativus eius
sensus hic as-
seritur.*

ter pares, aut eos, qui pares habentur. Is est perpetuus ac sine exceptione vlla Graecae linguae usus in voce ἀλλήλοι, nec aliud suadet locus I. PETR. V. 5. Ad quem animadvertit, rem denotari, quae ad omnes pertineat, et mutua sit. Nullam omnino video causam, ob quam hic a vulgari, eademque vfitatissima significatione recedendum sit, sed ipsum potius contextum sermonis proprium vocis sensum requirere sentio. Legatus nostri Servatoris addictos ipsi Iudaeos ad mutuam adhortatur confessionem, ut sibi inuicem peccata sua confiteantur, seu alter alteri patefaciat, quicquid eorum sollicitet, angatque vehementer conscientiam. Si, quod praecipitur, ad solos seniores antea memoratos respiceret, et ex antecedentibus concluderetur, non est dubium, quin pronomen potius, quod dicitur relatiuum, quam vocabulum ΑΛΛΗΛΩΝ adhibitum fuisset. Nonne perspicuum satis est, in exhortationis contextu duo communia eiusdemque generis officia coniungi, quorum alterum in mutua supplicatione consistit, alterum in mutua peccatorum confessione? Vocem illam in vtraque propositione non diuersam, sed vnā eandemque habere significationem, et mutuum denotare respectum verisimillimum est, nec dubium vlla ratione reddi potest. Omnibus sine dubio se Christianos profitentibus praescribitur, ut eodem modo, quo pro se inuicem illos supplicare oportet, peccata sua mutuo confiteantur. Hoc etiam obseruandum existimo, confessionem eiusmodi praecipi, quae non ad absolutionem cuiuscunque generis, sed ad preces alios commouere debet.

§. IX.

*Aliorum sen-
sentiae diu-
dicantur.*

*Generale de
iis iudicium.*

Interpretes quam plurimi consentiunt, mutuam peccatorum confessionem significari, quamuis non vnā eandemque designari statuunt. Eorum mentionem faciam inferius expositurus, quomodo in contrarias partes discedant. Inter Pontificios vix vnus et alter reperiuntur, qui non priuatam coram sacerdote, prout eorum plerique, sed mutuam inter Christia-

nos

nos confessionem praecipere sentiunt. Reformati et Sociniani reiicientes illam, quae coram ministris summi Numinis priuatim editur, confessionem mutuam a IACOBO praecipiam statuunt, sed interpretes huius praeccepti videri possunt suspecti, quippe qui, quam Graeci ὑπόθεσιν dicunt, causae suae fortasse seruiant. Istam vero quoniam nostrates non repudiant, ab hoc partium studio sunt alieni. Praeter Pontificios inferius oppugnandos opera dedita quidam sacrarum litterarum explanatores non mutuam peccatorum confessionem, sed eam coram sacerdotibus intelligendam putarunt, quamuis illorum non imbuti fuerint erroribus. HENR. HAMMONDVS in annot. ad b. l. suspensus et incertus, quid statuendum sit, diuersis sententiis in medium allatis, ad eam approbandam inclinat, particulam *ἐν*, si admittatur, haec verba connectere cum antecedentibus de oratione et absolutione seniorum. Certe, inquit, cum seniores soli statuuntur adesse aegris, eorumque preces ex officio fusae aptissime comparentur cum precibus Eliae *9. 17.* sequitur, ἀλλήλοις restringi oportere ad seniores antea memoratos, et confessionem peccatorum hic praescribi, quasi praeparationem ac conditionem ad consequendam absolutionem. Particulam illam iam dixi reiectaneam, et cetera refellit CLERICVS c. l. Inter nostrates BROCHMANNVS ad b. l. Scyllam Calvinianorum, prout videtur, et Charybdin Pontificiorum vitaturus, ex textus cohaerentia liquere putat, Presbytero, iubente Apostolo, advocando confessionem edendam esse, quoniam praxis Ecclesiae firmet sententiam de priuata peccatorum confessione. Frustra illam locutionem opponi putat, ἐξομολογεῖσθαι ἀλλήλοις. Hac enim loquendi formula nihil aliud significari dicit, quam alios aliis confiteri debere, hoc est, homines hominibus istis, quibus diuinitus sit commissa potestas remittendi peccata. Nam voce ἀλλήλοις aliud non indicari, docebit ipsius opinione collatio locorum Rom. XV. 7. Ephes. V. 21. 1 Petr. IV. 9. Cum eadem fere proferat argumenta, quae Pontificiorum cohors in subsidium vocat, in consequentibus illorum operam dabo con-

Opinio quorundam, confessionem coram sacerdotibus intelligentium.

futationi. Miror quam maxime, cur explicationem suam verborum, ad eorum nativum quod attinet sensum, Lutheranorum esse sententiam scribat, interpretum plerisque ipsi contradicentibus. *Apologia A. C. pag. 182.* his verbis eam reiicit: *Hic IACOBVS non loquitur de confessione sacerdotibus facienda, sed in genere de reconciliatione fratrum inter se. Iubet enim mutuam esse confessionem.* Eiusdem fuit sententiae LUTHERVS *Tom. III. Altenb. fol. 349. a.* GEORG. MICH LAURENTIVS *in Explic. Epist. IACOBI tabulis comprehensa ad h. l.* quomodo utramque confessionem, et priuatam coram sacerdotibus, et mutuam inter Christianos coniungere potuerit, non video, si verum et certum verborum sensum exponere voluit. Ex mutua vero confessione colligi posse non nego, quanto magis peccatoribus conducat, peccata sua ministris Dei confiteri, qui anxiiis conscientiis melius consulere possunt, et ea remittendi potestatem habent. *Conf. PERKINSI Casus Consc. Lib. I. c. 1. Oper. p. 1285.*

§. X.

Quibus peccata sua mutuo confitentur, Christianis videndum est.

Alter quidem alteri peccata sua confiteri debet, sed eorum tamen habendus est delectus, quibus illa manifestare praestat, quam aliis. Sufficiens rerum sacrarum cognitio, prudentia, probitas, experientia, beneuolentia, lenitas et taciturnitas praecipuae virtutes sunt animi, quae ex altera parte requiruntur, et in iis, quibus confitendum est, per Spiritus sancti gratiam inesse debent. Quae si desiderantur, confessio maius utrique parti damnum, quam emolumentum afferre potest, et ad amplificandum summi Numinis honorem parum facere solet. Illi τέλειοι sunt, διὰ τὴν ἑξὶν τὰ αἰσθητήρια γεγυμνασμένα ἔχοντες πρὸς διάκρισιν καλῶ τε, καὶ κακῶ. *Hebr. V. 14. οἱ πνευματικοί*ⁿ, in quibus inest πνεῦμα πραότητος, *Gal. VI. 1.*

ⁿ) Apud recentiores Graecos vocantur πνευματικοί, qui hodie confessarii dici solent. Vid. IO. MEYRSII *Glossar. Graeco-barbar. p. 432.* et SVICERI *Thesaur. Eccl. T. II. p. 783.*

VI. I. Egregie hac de re scribit BASILIUS in Regulis bre-
uius tractatis, n. 229. Oper. T. II. pag. 492. Edit. Bened. ὡς
τὰ πάθη τῆς σώματος ἐπὶ πᾶσιν ἀποκαλύπτουσιν οἱ ἄνθρω-
ποι, ἔτε τοῖς τυχεῖσιν, ἀλλὰ τοῖς ἐμπείροις τῆς τέτων θε-
ραπείας, ἔτω καὶ ἡ ἐξαγόρευσις τῶν ἁμαρτημάτων γίνε-
σθαι ὀφείλει ἐπὶ τῶν δυναμένων θεραπεύειν. Quemadmodum
corporis morbos non omnibus patefaciunt homines, neque qui-
busuis, sed iis, qui horum curandorum periti sunt, ita fieri
quoque debet peccatorum confessio coram iis, qui curare haec pos-
sunt. IO. CHRYSOSTOMVS passim in Homiliis suis ad-
monere videtur eum, qui peccata commisit, vt ea nulli homi-
ni, sed soli Deo confiteatur. Eiusmodi loca quaedam, vbi
sententiam suam exposuit, notauit SVICERVS in Thes. Eccl.
T. I. p. 215. sub voce ἁμαρτία. Qua de re quid senserit, ex
sequentibus eius verbis notatu dignissimis cognoscitur, Hom.
XXXI. in Cap. XII. Ep. ad Hebraeos Oper. T. ult. p. 954.
Πείθωμεν ἑαυτοὺς, ὅτι ἡμάρτομεν. Μὴ τῇ γλώτῃ λέγωμεν
μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ διανοίᾳ. Μὴ ἁμαρτωλὸς καλῶμεν
ἑαυτοὺς μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ ἁμαρτήματα ἀναλογιζώμεθα,
κατ' εἶδος ἕκαστον ἀναλέγοντες. Οὐ λέγω σοι, ἐκπομπεύσον
σαυτὸν, ἔδὲ παρὰ τοῖς ἄλλοις κατηγόρησον, ἀλλὰ πείθεσθαι
συμβλεύω τῷ προφῆτῃ λέγοντι. Ἀποκάλυψον πρὸς κύριον
τὴν ὁδὸν σου. Ἐπὶ τῇ Θεῷ ταῦτα ὁμολόγησον, ἐπὶ τῇ δι-
κασθῇ ὁμολόγει τὰ ἁμαρτήματα. Persuadeamus nobis ipsis,
quod peccauimus. Non lingua solum dicamus, sed etiam men-
te ac cogitatione. Ne nos tantum dicamus peccatores, sed et-
iam peccata recenseamus, speciatim vnumquodque enumerantes.
Non tibi dico, vt ea tanquam pompam in publicum proferas,
neque vt te accuses, sed vt pareas Prophetæ dicenti: Reuela
Domino viam tuam. Apud Deum ea confitere, apud iudicem
confitere peccata tua. Ad mentem eius rectius percipiendam
illud obseruandum iudico, iam eum pro instituti sui ratione
confessionem eiusmodi non apud vllum hominem, sed apud
Deum edendam urgere, ad quam peccatorum enumerationem

Sententia
Chrysostomi
declaratur,
statuentis pec-
cata non ho-
minibus esse
confitenda.

ἡ γλῶττις λέγει
μόνον, ἀλλὰ καὶ
ἡ διάνοια. Μὴ
ἁμαρτωλὸς καλῶ-
μεν ἑαυτοὺς μόνον,
ἀλλὰ καὶ τὰ ἁμαρ-
τήματα ἀναλογιζώ-
μεθα, κατ' εἶδος
ἕκαστον ἀναλέγον-
τες.

requirit. Ad hanc, quicquid dicit, inculcandam spectat, quoniam nec ignominia quaedam publica timenda, nec quicquam aliud peccatorem ab ea detertere potest. Quantum ego quidem eiusmodi verba CHRYSOSTOMI perspicio, ex iis tantum peccata potius Deo quam hominibus confitenda, nec ulli tam aperte quam illi enarranda esse cognoscitur. Confessione simul coram quocunque homine cautionem adhibendam esse significat, ne peccata patefacta per alterum in vulgus emanent, et ea confesso publicam ignominiam afferant.

§. XI.

Peccata confitenda.

Origo et significatio nativa vocis παραπτώμα.

Derivatio reiectanea.

Vir diuinus hortatur Iudaeos, qui nomen Christo dederant, ut ΤΑ ΠΑΡΑΠΤΩΜΑΤΑ confiteantur. Quam vocem a verbo παραπίπτειν originem suam ducere non est negandum, si studiosius illam inuestigamus. ER. SCHMIDIVS ad Cap. VI. MATTH. §. 14. Crassus, inquit, error est eorum, qui τὸ παράπτωμα a παραπίπτειν, vel παραπτεῖν deducunt, cum omnis Grammatica ratio repugnet, et omnia verbalia in ὦμα verbum aliquod in ὦω vel ὦω vel ὦω praesupponant, quod hic ab ἀπτομαί fieri non posset. Πιπτοῦν autem ἀπτοῦν quaedam tempora deducit, ut Grammaticis notum est. Quam vero vocabuli deriuationem repudiat, eam comprobant POLYC. LYSERVS et IO. GERHARDVS in Harm. Euangel. quorum ille T. I. c. 51. p. 816. hic autem T. II. p. 284. sententiam suam exposuit. Alter notauit sequentia: Iuxta communem Graecae linguae rationem illud de erratis et delictis leuioribus usurpatur. Habet enim significationem inde, quando manus in contingendo aliquid aberrat ἀπὸ τῆς ἀπτεν, καὶ παρὰ, vel quando quis casu, vel ex improviso impingit, et prolabitur, ἀπὸ τῆς πταίω. Alter, in quibusdam, inquit, Scripturae dictis de quotidianis piorum infirmitatibus et naeuis usurpatur. Dicitur vel a παραπίπτειν, praetercadere, iuxta cadere, videlicet iuxta offendiculum, in quod quis inpegit, vel a παραπτεῖν, quod est temere et aberrante manu aliquid tangere.

re. Haec eam ob causam in medium proferre volui, quoniam pro originis suae ratione leuiora peccata vel errata denotare dicitur. Dictum PAULI Gal. VI. 1. et effatum CHRISTI MATTH. VI. 14. 15. citari solent, vt ista vocis confirmetur notio. Quam vero propriam eius significationem esse consentientibus quam plurimis, illi tamen eandem etiam ad grauiora designanda peccata nonnunquam adhiberi fatentur. Vid. GROTIUS ad MATTH. V. 14. Oper. T. II. pag. 81. et EDWARD. LEIGHIUS in Crit. Sacr. sub hac voce. Vnus instar omnium esse potest ERASM. SCHMIDIVS, qui l. c. vocis significatum hunc in modum explicat: *Proprie tale peccatum denotat, quod magis temere et inconsiderate, quam data opera committitur. Sed postea etiam accipitur de grauioribus peccatis.* Ad priorem quod attinet significationem, eiusdem est sententiae CORN. a LAPIDE in Comment. ad Cap. VI. 1. Ep. ad Galatas scribens: Παράπτωμα *lapsus non destinatum, sed casualem significat, cum quis alio respiciens, vel non aduertens in lapidem impingens, vel in fossam incidens ruit et collabitur.* Idem ait ad Cap. II. 1. Ep. ad Ephes: Graecum παρά significat praeter, cum scilicet quis praeter mentem, obiter, inaduertenter impingit, labitur et delinquit. Voces igitur παράπτωματα, et ἀμαρτίαι sic a se inuicem distingui solent, vt illa leuiora, hac grauiora peccata designari dicantur. HIERONYMVS in Comment. ad Cap. II Ep. ad Ephesios Oper. Tom. IV. p. 338. haec tradit: Aiunt, quod παράπτωματα quasi iniuria peccatorum sint, cum cogitatio tacita subrepat, et ex aliqua parte conuiuentibus nobis, nec dum tamen nos impulit ad ruinam. Peccatum ἀμαρτίαν vero esse, cum quid opere consummatum peruenit ad finem. Iudicium meum iam interponens, vocem

Significatus,
qui ipsi pro-
pterea tribui-
tur, haud ge-
nuinus

o) Aliam differentiam obseruauit BEZA ad Cap. V. 15. Ep. ad Rom. eandemque his descripsit verbis: Ego vero puto, τὴν ἀμαρτίαν in hac quidem disputatione ita distinguendum ab eo, quod Paulus παράπτωμα vocat, vt effectum a causa distinguimus. Nam παράπτωμα dicitur ipsa Adami ruina, unde manat ἡ ἀμαρτία, id est, tum reatus ille, tum corruptio in omnium hominum natura inhaerens.

Iudicium interpositum.

Vsus et significatus eiusdem vocis amplius declaratur.

Grauiissima peccata de notare probatur.

vocem illam ΠΑΡΑΠΤΩΜΑ non originis suae ratione delicta solum minora denotare, nec, quam EDVARD. LEIGHVS l. c. commemorat, opinionem probandam esse censeo, pro qua παρά significatum minuere perhibetur. Particulam illam composita nonnunquam minuere traditur in G. V. B. V. D. A. E. I. *Lexico Graeco*, sed imminutionem aliquam mihi confirmare non videtur vnicum illud exemplum, quod ad confirmandum eam affertur. Contraria prorsus exstant exempla, quae, quantum augeat et intendat significationem, documento nobis esse possunt. LVC. IX. 45. LVC. XVII. 20. Vid. STOKRII *Clavis Lingu. Sanct. N. T.* sub voce παρά. Nulla habita incogitantiae et imprudentiae ratione παραπτώμα grauiorem denotare casum et prolapsionem, cur non sit affirmandum, re satis ponderata nullo modo video p. Sed vsus potius quam origo vocis attendi debet ad perspicendum, qui genuinus eius sit significatus. Lexica qui composuerunt, eos aliquem locum, vbi παραπίπτειν et παραπτώμα peccatum significet, ex profanis scriptoribus proferre, vel vllum alibi me deprehendere non memini, vt praesidii parum ab iis petere possimus. Sed apud LXX. interpretes, et in tabulis noui foederis frequentior est vocis vsus, quatenus delictum indicat, vt ansa nobis detur ad diiudicandum eius significatum. KEVCHENIVS in *Annot. ad MATTH. Cap. VI. p. 38.* eam quidem sententiam pronunciat: *Per παραπτώματα leuiora peccata, et ex infirmitate commissa designari, ex vocis huius uinatiua et LXX. interpretum usu patet. Psalm XIX. 13.* Sed hanc etiam notationem subiicit: *Neque tamen hinc colligere licet, non aliam esse huius vocis significationem. Quin*

p) Non contemnendam existimo notationem et animaduersionem, quam WOLFFBVRGVS in *Obferuat. sacris* sub voce παραπτώμα his describit verbis: *Παραπίπτειν aliquid amplius significat, quam προσκάντειν et πταίνειν, cum hoc sit offendere, illud illidi, istud prolabi.* Haec ex aliqua parte BEZAE debere videtur, qui ad MATTH. VI. §. 14. notauit sequentia: *Significat παραπίπτειν aliquid amplius, quam πταίνειν, vt declarat Apostolus, Rom. XI. 11. id est, ita impingere et offendere ad aliquid, vt concidas.*

imo saepius grauiissima peccata hac voce denotari manifestum est. EZECH. XIV, 13. XV, 8. XVIII, 24. XX, 27. Ex libris noui foederis vix vnum et alterum exemplum ad id, quod volunt, probandum proferre possunt, qui illo vocabulo delicta leuiora significari putant. Quis eiusmodi solum peccata denotari credat MATTH. VI, 14. cum grauiissimae proximo condonandae sint offensae, et Deus etiam crimina quam maxima hominibus ignoscat? Attenuatio lapsus locum habere videtur, Gal. VI, 1. sed eum potius per verbum προλαμβάνειν, quam per vocem παράπτωμα attenuari puto. Non est dubium, quin alibi delicta non minora modo, sed maiora vocabulum illud designet, Rom. IV, 25. V, 15. sq. 2 Cor. V, 19. Eph. I, 7. II, 5. Col. II, 13. Quis non grauiissima significari peccata cognoscit, vbi de lapsu primi hominis ac de iis, quibus in statum mortis detrusi sunt peccatores, et quorum veniam Christus nobis acquisiuit, vocem illam usurpatam inuenimus? Magni interest, eam nos tueri sententiam, secundum quam παραπτώματα non leuiora tantum delicta, vel illa proprie denotant. Opinio contraria quodammodo maleficium Adami, miserrimam peccatorum conditionem, satisfactionem a Christo praestitam, eiusdemque promeritum, et remissionem peccatorum eleuat, quas Scriptura sacra res grauiiores esse nos docet. In ea coniunguntur παραπτώματα et αμαρτίαι, Eph. II, 1. sed earum denominationum coniunctio vix peccatorum distinctionem, nedum oppositionem ratione suae indolis, et leuitatem τῶν παραπτωμάτων multo minus indicat. Vocabula nonnunquam vnum idemque fere significantia coniuncta videntur, vt aliqua varietas et multitudo significetur. Quomodo quaeso probabis, παραπτώματα grauiora peccata non esse αμαρτιῶν, sed αμαρτίας τῶν παραπτωμάτων, quae maxima scelera sacris in litteris denotare iam demonstratum dedi? BEZA notat ad MATTH. VI, 14. errata non παραπτώματα, sed αμαρτήματα dici. Mea quidem sententia

Vocum παρα-
πτώματα et
αμαρτίας sa-
cris in litteris
coniunctio.

*Sententia mea
de vocabuli
significatione.*

*Vis articuli
praepositivi.*

παρὰ πάντων cuiuscunque generis, et grauiora quam maxime denotat peccata, quae qui committit, gratia summi Numinis excidit. Vocis cum origo tum vsus eam obseruationem confirmant, quod ex superioribus satis est perspicuum. Haec Grammatica disputatio spectat ad dicti, quod tracto, sensum eruendum, explanandum et vindicandum, quia *IACOBYM* non de leuioribus solum delictis, sed etiam de grauioribus loqui declarat. De articulo praeposito vix quicquam est, quod addam, quoniam quaecunque tantum, quae saepius admittuntur, peccata denotat, nec singularem hic demonstrandi vim habet. Sed tamen subsidio nobis esse potest ad affirmandum, non ad vnum omnia, sed aliqua solum peccata, siue haec, siue illa significatione vocis quodammodo circumscripta designari. Res ipsa loquitur, eam *IACOBI* fuisse mentem, cum solus articuli vsus ad probandum non sufficiat. Non *τα πάντα* confiteri diserte iubet, quod notare satis est. Ipsius igitur eo redit sententia, vt ii, ad quos scribebat, non omnia, sed aliqua, nec leuiora modo, sed etiam grauiora, atque illa potissimum, quae conscientiam angerent, peccata sibi inuicem confiterentur.

§. XII.

*Eorum, qui
non alia ma-
lifacta nisi of-
fensas intelli-
gunt, exponi-
tur sententia.*

Hoc autem quam maxime dubium et controuersum est inter multos interpretes, vtrum delicta cuiuscunque generis contra

q) Quae dixi, Glossam interlinearem refellunt, secundum quam quotidiana et leuia peccata coaequalibus confiteri, grauioris leprae immunditiam sacerdotibus pandere debemus. *IO. LORINVS* ad *b. h.* notauit, explanationem eam exscriptam esse ex *BEDA*, cuius verba commemorat *G. V. ESTIVS*.

r) *SAL. GLASSIVS* recte obseruauit *Phil. Sacr. L. III. Tr. II. c. 1* et *3. p. marg. 168* et *175*, articulum praepositivum, cum non raro emphasi sua non destituatur, saepius ea carere, et ex eius praesentia, vel absentia nihil rati colligi, sed ex curiosa et minus necessaria illius consideratione errores facile ori-ri posse.

contra Deum et homines patrata, an illa solum designentur, quibus alter alterum offenderit. Eorum quam plurimi, qui non illam coram sacerdotibus edendam, sed mutuam confessionem praecipere statuunt, Apostoli cohortationem eo spectare putant, ut alter alteri nihil aliud, nisi factas iniurias, vel quicquid ipsi fuerit offensioni confiteatur. Praeter LUTHERVM et PHIL. MELANCHTHONEM scriptorem Apol. A. C. quorum supra mentionem feci, huius sententiae fuerunt ERASM. ROTERODAMVS, ZEGERVVS, COCCEIVS, GOMARVS, WINCKELMANNVS et I. C. WOLFFIVS ad h. l. MARC. ANTON. de DOMINIS de Republ. Eccles. P. II. Lib. V. c. 7. p. 221. PETR. MOLINAEVS in Nouit. Papism. controu. 6. p. 721. VOETIVS in sel. Disput. P. IV. p. 178. STEPHAN. CYRCELLAEVVS Relig. Christ. Inst. L. VII. c. 13. §. 3 et 7. Oper. p. 483 et 485. PHIL. ALIMBORCH. Theol. Christ. L. V. c. 77. §. 10. p. 649. STRIGELIVS in Hypomn. p. 494. WOFFG. FRANZIVS de Interpr. Script. S. p. 631. ERASM. SCHMIDIVS ad MATTH. c. III. v. 6. p. 51. SEB. SCHMIDIVS in select. et enucleat. dictis conc. 6. p. 433. atque alii. Nexus quidem rationem exponit FRANZIVS, sed ad illam explicationem, de qua mihi iam est sermo, confirmandam quod faciat, nihil in medium affert, nec ad illius confirmationem sufficit pulcherrimus sensus, quem prodire dicit. De eadem interpretatione I. C. WOLFFIVS ita differit: *Quemadmodum enim v. 15. de peccatis in Deum commissis praecipue dixerat Apostolus, ita nunc v. 16. de peccatis, quae proximum spectabant, exponit, eaque facta mutua professione tolli vult, ut mutuis inter fideles amor atque hinc orta ad Deum precatio rectius constaret.* Sed, quod asseuerat, nulla ratione probat, nec, quem describit, nexus adeo perspicuus est, ut probatione supersedendum fuerit. Sed, si aliter esset, ait COCCEIVS ad h. l. deberent sibi inuicem omnes Christiani enarrare omnia sua peccata, quorum commemorationem valde periculosam esse dixit. Nam 1) vix est, inquit, ut non per eam renouetur ti-

Argumenta
prolata di-
luuntur.

tillatio peccati, 2) ea hominem facit impudentem, 3) ea docet peccare. Omne peccatum, quando notificatur, fit exemplum, et aedificat ad ruinam. 4) Peccatum alteri commemoratum est laqueus, quo, qui peccauerat, irretiatur, partim ut captiuus fiat eius, cui narrauit, partim ut ipsius *παῖσις* frenetur. Ad quas rationes paucis respondeo, non ad mutuam, quae praecipitur, confessionem omnium peccatorum enumerationem necessario pertinere, sed eorum tantum manifestationem, quae animi medicinam quam maxime requirunt. Praeterea non qualiscunque, sed cum poenitentia coniuncta praescribitur confessio, quae nec titillationem nec impudentiam timere sinit. Peccata sua cum alter alteri confitetur, cauendum est, ne quod illi damnum et detrimentum afferatur. Probis confitenda sunt hominibus, qui prauis ipsi cupiditatibus adhibitis subsidiis resistere possunt, et nullum aliis pudorem incutiunt. IO. LORINVS in Comment. ad h. l. scribit, quae sequuntur: Catharinus merito Caietanum reiicit negantem, loqui Iacobum de sacramentali confessione, sed qua mutuo confitemur, nos esse peccatores, petendo pro nobis orari. Non est, inquit, hic sensus illustris, nec dignus Apostolico spiritu, quoniam vel nobis tacentibus res ipsa per se abunde clamat. Haec quidem magna confidentia Catharinus asseuerat, sed nullo probat argumento, nec, quid sibi velit, satis perspicio. Alias interpretes rationes adducere non memini, et, qui nullam omnino proferunt, illo quam maxime fundamento niti videntur, quod mutua esse, nec alia quaedam, quam quae ad offensas spectat, mutuo fieri debeat. Etsi sacris in litteris aliorum peccatorum mutuam confessionem non commemorari concederem, id tamen haud sequeretur, ut hoc loco non praecipatur. De eo generatim omnes admonentur Christiani, ut mutuam animorum et salu-

5) Ad confirmandam eius commemorationem LORINVS ad h. l. citat Ecclesiastici Cap. IV, 31. IES. XLIII, 26. Prov. XXVIII, 13. Gen. XLI, 9. 2 Reg. XII, 13. XXIV, 14. Sed omnia fere cum dicta, tum exempla citata alio spectant, et ad probandum parum faciunt.

salutis suae curam habeant, semetipsos mutuo docentes, adhortantes, reprehendentes et consolantes, *Coloss. III, 16. 1. Thess. V, 14. Hebr. X, 24.* Quam ob causam officium eiusmodi, quod ad incolumitatem et sanitatem animi curandam spectat, speciatim inculcari non est improbabile. Dissidentium argumentis refutatis, contrariae rationes opponi possunt, quae maioris momenti sunt et ponderis illis omnibus, quibus pro memorata pugnatur explicatione. BROCHMANNVS id animaduertit ad h. l.: *Nec enim ἑξομολογεῖσθαι est, culpam deprecari, sed confiteri.* Huic quidem observationi quodammodo refragatur locus aliquis apud *ARRIANVM Expedit. Alex. Lib. VII. c. 29. p. 310. Edit. Gronou.* ubi ὁμολογεῖν non tantum de confessione, sed etiam deprecatione malefactorum vsurpari videtur. Sed illa tamen propria vocis est significatio, quam hoc loco deserere necesse non est. Eorum interpretationi grauissimum hoc potissimum argumentum repugnat, quod *IACOBUS* conuersos Iudaeos peccata sua sibi inuicem confessos, non ea mutuo condonare, sed pro se inuicem supplicare iubet, ut veniam eorum impetrantes a Deo salui sint atque incolumes. Nonne quam maxime sacri scriptores illud inculcant, cum de reconciliandis animis loquuntur, ut offensas sibi inuicem ignoscant? Finis, qui subiungitur, non tantum ad preces, sed etiam ad patefactionem delictorum respicit, nec video, quid factarum magis iniuriarum, quam cuiuscunque generis peccatorum confessio faciat ad obtinendam salutem.

Rationes opponuntur contrariae.

§. XIII.

2) *ARRIANVS* his utitur verbis: Μόνη γὰρ ἔμοιγε δοκεῖ ἵασις ἀμαρτίας, ὁμολογεῖν τε ἀμαρτόντα καὶ δῆλον εἶναι ἐπ' αὐτῷ μεταγινώσκοντα· ὡς τοῖς παῖσιν τι ἄχαρι ἐπὶ πάντῃ χαλεπὰ τὰ παθήματα φαινόμενα, εἰ δὲ δρῶσας αὐτὰ, ζυγῶσθαι, ὅτι καὶ καλὰ ἔδρασαν, αὐτῷ τε τινι ἐς τὸ μέλλον τάντην ἐλπίδα ἀγαθὴν ὑπολειπομένην, μήποτε ἂν παραπλήσιόν τι ἀμαρτεῖν, εἰ τοῖς πρόδεν πλήμμελεθῆσιν ἀχθόμενος φαίνοιτο. *Unicam enim peccati medicinam esse censeo, peccati agnitionem et confessionem, (peccata confiteri) manifestumque poenitentiae documentum edere. Nam, qui iniuriam accepit, non ita grauiter laesum sese iudicat, si is, qui laesit, perperam se fecisse fateatur, et bona alicui spes sit, se non amplius iniuria affectum iri, si eum, qui affecit, poenitentiam facti sui prae se ferre appareat.*

§. XIII.

*Sententia
mea describi-
tur et asseri-
tur,
argumentis
desumptis,
ab aliarum
explicatio-
num falsitate,*

*a confessionis
descriptione,*

*a praescri-
ptione pre-
cum.*

Omnes quidem offensas mutuas non excludo, sed peccata memorata generaliori sensu denotare iudico, quicquid vel aduersus Deum vel proximum commissum est. Non autem illorum, sed horum delictorum praecipue rationem haberi mihi persuasissimum est, cum verbis tum rebus satis ponderatis. Contrarias duas cum refutauerim sententias, et neque confessionem coram sacerdotibus, neque deprecationem solum offensarum praecipi probauerim, alia non restat verborum explicatio, quam cuius assertionem in me suscepi. Ad hanc probandam spectant eadem argumenta, quibus illas hactenus refellere studui. Rationem vnam atque alteram magis magisque declarabo, quo, quod sentio, pro certo habeatur. Litterae sacrae non tantum ad reconciliationem gratiae describendam aliis vtuntur verbis, sed etiam ad eam faciendam ab vna parte deprecationem, et ab altera facilitatem ignoscendi requirunt, nec in huius negotii descriptione precum mutuarum mentionem eas iniicere memini. Qui se proximum offendisse non est nescius, eum Seruator noster hoc admonet: Διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, et id offenso praecipit: ἵδι ἐννοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου, MATTH. V, 24, 25. Quid vtrunque fieri debeat, perspicuis etiam exponit verbis, LVC. XVII, 3, 4. Nonne ipse Christus eiusdemque legati Christianos saepius hortati, vt offensas sibi inuicem condonarent, illud etiam atque etiam inculcarunt officium, de quo homines laesi potissimum sunt admonendi. LVC. VI, 37. Eph. IV, 32. Col. III, 13. Si IACOBVS ex vna parte mutuam offensarum confessionem et deprecationem mandare voluisset, non est dubium, quin ex altera simul veniam mutuo dandam praecepisset. Nonne praescriptae preces quodammodo nobis indicio sunt, non mutuam hic gratiae reconciliationem describi, sed ad remissionem peccatorum a Deo consequendam respici, quatenus aduersus ipsum ea sunt commissa. Ad quam impetrandam quin alius alium adiuuare debeat, non est dubitandum. Argumento, quod ad stabiliendam meam senten-

sententiam a praecepta comprecatione depromptum volui, haec forsitan opponi potest ratio, quod Christus de offensis differens coniunctis precibus opus esse monuerit MATTH. XVIII, 19. et IACOBUS admonitionem eius in animo habuerit. Cum alter in gratiam cum altero redire studet, ab utroque Deum implorandum esse non nego, quo venia peccatorum non tantum ab homine, sed etiam ab ipso simul impetretur. Ad dictum vero Christi quod attinet, non ad antecedentia necessario referendum est, sed verbis illis: πάλιν λέγω ὑμῖν significatur, eum varias doctrinas proponentem ad rem aliam pergere, iis aliquo modo cognatam, quae in ipsius antecedunt sermone. Illa vero concessa precum necessitas me mouet, ut hoc loco nec mutuas offensas exclusas omnino velim. Quibus quoniam ipse Deus offenditur, earum etiam ab illo venia petatur, necesse est. Sed ex hoc non efficitur, ut istae tantum intelligi debeant. Cum IACOBUS, conuersos Iudaeos ad mutuam peccatorum confessionem adhortans, nullam deprecationis et reditus in gratiam mentionem iniiciat, sed implorationem potius summi Numinis praescribat, non mutuas solum iniurias, sed delicta potissimum aduersus ipsum admissa mea quidem sententia confiteri praecipit. Aliquid adhuc restat mihi non praetermittendum silentio, ne Apologiae A. C. l. c. interpretatio mea forsitan aduersari et repugnare videatur. Hoc illa dictum, cuius enodationem in me suscepi, data opera non explanat plenissime, sed ab aduersariorum tantum abusu vindicat, ad quorum opinionem confutandam ea sufficiens erat et idonea quam maxime responsio, qua Iacobum in genere de reconciliatione fratrum inter se loqui docebat. Eam interpretationis verae solidaeque partem illis opposuit, quam, quod ad rem ipsam attinet, vilo modo minime reiicere potuerunt. In eadem etiam ego sum sententia, non omnia quidem, sed cuiuscunque tamen generis peccata designari statuens, non dubitandum esse, quin, quae ad reconciliandam gratiam spectat, offensarum simul confessio praecipiat. Hanc in Apologia subiunctam legimus

ratio-

Nec eam Apologiae A. C. repugnare demonstratur.

rationem, quod Apostolus iubeat mutuam confessionem, pro qua in tota disputatione praecipue propugno, et ad quam etiam aliorum peccatorum patefactio pertinet.

§. XIV.

*Aliorum cum
ex aliqua,
tum ex omni
parte consen-
sus.*

*Doctōrum
Veterum.*

Sententia mea declarata de peccatis mutuo confitendis, eademque argumentis confirmata, rationes etiam oppositas me satis refutasse persuasus, ad aliorum me recipio consensum, qui vel ex aliqua saltem, vel ex omni parte mecum consentiunt. Ex veterum Doctōrum et scriptorum, vti dicuntur, Ecclesiasticorum libris vix quicquam in medium afferre possum, quoniam, quid hac de re senserint, occasione data luculentis verbis non exposuerunt, et paucos admodum commentarios, illustrantes vel omnes epistolas Catholicas, vel litteras Iacobi, scriptos reliquerunt, qui vetustatem habentes in manus nostras peruenerunt ^u. Ad rem praesentem spectare videtur, quod litteris ita consignatum legimus apud A V G V S T I N U M in L. quinquaginta Homiliarum Hom. 12. Tom. X. Oper. p. 438. Edit. Erob: *In omnibus scripturis diuinis, fratres dilectissimi, vtiliter atque salubriter admonemur, ut peccata nostra debeamus iugiter et humiliter non solum Deo, sed etiam sanctis et Deum timentibus confiteri. Sic enim per Iacobum Apostolum nos admonet Spiritus Sanctus. Sed eum alio loco sic scribere non dissimulabo: Eges sacerdotis, qui mediator sit ad Deum tuum salubri iudicio, alioquin et sub lege, et sub gratia: Ite et ostendite vos sacerdotibus, responsum diuinum quomodo consummaretur? Confitemini alterutrum peccata vestra, quomodo comple-*

^u) S C I P I O M A F F E I V S ad C A S S I O D O R I I Complexiones, p. 245. seq. Edit. Florent. de huiusmodi commentariorum paucitate disserit. Non, inquit, ut in cetera sacra biblia affluunt in has epistolas veterum scriptorum commentarii. Singulas ante Cassiodorium vnus explicauerat Didymus Alexandrinus a doctissimo Simonio de N. T. expositoribus praetermissus. - - Post Cassiodorium quoque prisci Canoniarum interpretes paucissimi numerantur, cum ante Occumenium, Glossa ordinaria omissa, Beda tantum in medium proferri possit.

compleretur? Ergo cicatricum tuarum arbiter Dei vice Dominus adhibeatur presbyter, et reuela ei vias tuas, et ipse tibi exhibebit antidotum reconciliationis, *L. de Visitat. Infirm. c. 6. Oper. Tom. IX. p. 965.* Quam in animo habuerit confessionem, non satis est perspicuum, GREGORIUS MAGNUS *Mor. L. XXII. c. 15. Oper. Tom. I. p. 713. Edit. Bened.* hunc in modum scribens: *In sinu iniquitatem celare, est hanc in conscientiae latibulis occultare, nec per confessionem detegere, sed per defensionem velare. Quo contra Iacobus dixit: Confitemini alterutrum peccata vestra.* Pontificii quidem interpretes ea peccata designari putant, quibus non tantum alter ab altero, sed ipse Deus laesus sit. Hi vero confessionem eorum non mutuo, sed coram sacerdotibus edendam esse statuentes, inferius a me refellentur, ubi etiam sodales, qui a vera sententia haud longius abesse videntur, aduersus eos in aciem producentur. Plerique fere nostratium in ea sunt sententia, IACOBVM illud tantum admonere Christianos, vt offensas alter alteri confiteatur. Inter eos tamen aliqui sunt, qui quidem mutuam confessionem praecipi statuentes, sed in eo haerentes, quaenam peccata significantur, nihil certi definiunt. Ipse CALOVIVS in *Bibl. illustr. ad h. l.* rem in medio relinquit sensum verborum haud clare determinans, GROTIUM vero quaecunque peccata denotari sentientem minime refellens eius explicationem quodammodo probat, et ESTII verba proferens ex parte quadam ab eo non dissentit. Vtriusque generis delicta, quibus et Deus et homines violati sunt, alii coniungunt, sed mutuarum tamen iniuriarum praecipue rationem haberi censent. FLACIVS in *Gloss. ad h. l.* de ea confessione sermonem esse dicit, *qua mutuo fatemur nos peccatores, vt oretur pro nobis, et de confessione hinc et inde erratorum pro mutua placatione et reconciliatione.* In subsequentibus haec addit: *Apostolus iubet, vt pii sibi mutuo confiteantur peccata, praesertim autem mutuas offensas, et si in quo fratres et Ecclesiam scandalizauimus.* Ad eandem accedit sententiam

Pontificio-
rum.Lutherano-
rum.

IOACH. LANGIVS in *Vrim et Thummim* Apost. ad b. l.
 Conf. CONR. HORNEIVS in *Expos. Epist. Cathol. ad b. l.*
 Illi mecum prorsus consentiunt, qui non offensarum modo, sed
 etiam aliorum peccatorum et eorum potissimum confessionem
 iuberi sentiunt. IVST. CHRIST. SCHOMERVS in *Exeg.*
Epist. IAC. ad b. l. ait: Cum de presbyteris Ecclesiae eorumque
 officio dixisset, iam, ut et laicos oporteat sibi mutua officia prae-
 stare in simili casu, hac occasione docet, nempe tali candore fra-
 terni amoris secum agere, ut et agnoscant et fateantur alter
 alteri, quid peccauerit, et ut alter pro altero preces apud Deum
 fundat. Idem sentit FRANC. ALBERT. AEPINVS in
Disp. de Priuata Confessione cum S. coenae usu coniungenda. Conf.
 IO. LEONH. FROEREISENII et I. PHIL. BEYCKERT.
Disp. de Confessariorum Origine Sect. I. §. 2. not. b. Nec alieni
 sunt a mea sententia MART. CHEMNITIVS in *Exam. Con-*
cil. Trid. P. II. Loc. 9. §. 5. p. 534. et VRBANVS REGIVS
 in *Loc. Comm. Oper. P. I. p. 349. col. b.* Eandem in rem ali-
 quos etiam Reformatos citare licebit, qui explicationi, quam de-
 fendo, testimonium veritatis dederunt. Ipse IO. CALVINVS
 in *Comment. ad b. l.* eorum opinione reiecta, qui IACOBVM
 viam fraternae reconciliationis ostendere putant, illum eo re-
 spexisse iudicat, ut peccata nostra fratribus retegamus, quia
 scilicet eorum intercessione poterimus veniam consequi. In ea-
 dem fuit sententia MART. BVCERVS in *Enarr. Euangel.*
 MATTH. Cap. 3. p. 22. Ad illam etiam accessit DALLAEVS
 de *Auric. Confess. Lib. I. c. 12.* Conf. NIC. ARNOLDI *Lux in*
tenebris ad b. l. WALAEVS in *Enchir. Relig. Reform. Oper.*
Tom. I. p. 76. IO. FORBESIVS *Instr. Hist. Theol. L. XII.*
c. 5. §. 37. Oper. Part. II. p. 602. GV. WHITAKERVS *Oper.*
Tom. I. pag. 204, DVRAEVM refutans, dictum LUTHERI,
 crimina cuilibet esse confitenda dicentis in malam partem rapi-
 entem, ad verba IACOBI prouocat, qui cunctis Christianis
 praeceperit, ut confiterentur alii aliis peccata. Doce nunc, in-
 quit, quid inter Lutheri sententiam et Apostoli praeceptum in-
 ter sit

Caluiniano-
rum.

tersit, aut Lutherum Apostolus a vestro maledicto defendat. Hac in parte mecum quam maxime consentit I A C. LAVRENTIVS in Comm. ad h. l. qui mentem suam eum in modum declarat: Verba nonnulli exponunt de reconciliatione fraterna, et aliqui et de reconciliatione fraterna, et de confessione peccatorum simul, optime tamen iudicio nostro intelligitur de mutua confessione peccatorum, qua quis coram fratre, proximo, vel amico exonerat in tali casu conscientiam suam. EPISCOPIVS Arminianorum. Lect. sacr. in I Epist. IOHANNIS Oper. Tom. II. p. 204. ait: De confessione (Iac. V, 16.) agitur eiusmodi, quae sufficit ad incitandum et monendum fratrem quemlibet, ad orandum pro nobis. Itaque non agitur de confessione, cuius praestatione impetretur remissio, sed de ea solum, quae stimulus sit ad excitandum fratrem, ut unanimiter nobiscum Deum oret pro venia ac remissione. Conf. CLERICVS in not. Hammondi ad h. l. Socinianorum. Sociniani de mutua peccatorum confessione quid senserint, non silentio prorsus praetermittendum duco. IO. VOLCKELIVS de Vera Religione Lib. V. c. 15. incertus est, utrum offensarum, an peccatorum quorundam, quorum conscientia peccatores urgeantur, confessionem praecipere statuendum sit. Vid. SAM. MARESII Hydra Socinian. expugn. Tom. III. p. 452. Sed IO. LVD. WOLZOGENIVS in Annot. ad Epist. I A C. Oper. P. II. p. 222. disertè scribit: Non ista solum peccata, quibus proximi sunt laesi et offensi, sed etiam alia delicta sua seu lapsus, in quos contra officium et contra Dei praecepta sunt prolapsi, quorum conscientia premuntur, et poenam eorum sibi a Deo inferri sentiunt, dum liberari cupiunt, aliis fratribus aperire atque reuelare, et ut se apud Deum precibus ad remissionem ac liberationem impetrandam iuvent, eosdem rogare debent.

§. XV.

Particula **KAI** luculenter indicat, quid scriptor sacer mutuae delictorum confessioni connexum esse velit. Mutuas simul preces praescribit, quibus ad veniam illorum ab immortali

Preces cum
mutua confes-
sione peccato-
rum mutuo
coniungen-
dae.

*Quid ipsi con-
nexum esse
debeat.*

*Necessitas
precum ad ve-
niam pecca-
torum conse-
quendam.*

*Ab ipsis agni-
ta gentilibus.*

tali Numine consequendam opus est. Christianos peccata sibi inuicem ignoscere non iubet, quos illud potius admonet, ut eorum remissionem a Deo petant, eidemque pro salute sua mutuo supplicent. Quod etiam atque etiam notandum est, quoniam ex eo non mutuum offensarum, nec edendam coram sacerdotibus peccatorum confessionem hic mandari perspicitur. Nam utraque rite facta, homines, quod nemo nescit, eiusmodi delicta remittere conuenit. Existit autem hoc loco quaestio, num, si quis alteri malefacta sua confitetur, nihil unquam aliud praeter precationem fieri necesse sit. Paucis saltem ad illam mihi respondendum esse iudico, antequam de mandatis precibus prolixius exponam. Peccatorum omnino conscientis interdum necessariis et consiliis et consolationibus subueniendum est, ut, quid vel faciendum, vel fugiendum sit ipsis, cognoscant, et tranquillo sint animo. Alius etiam alium vere poenitentem, et promeritis Christi simul confidentem, de venia peccatorum obtinenda longe certissimum reddere potest, sed eadem alter alteri nomine summi Numinis condonandi potestatem non habet, quae rerum sacrarum administris ab eo constitutis est delata. Cum vero Christiani peccata sua sibi mutuo manifestant, nihil magis imploratione Dei precibusque coniunctis necessarium est, quo non tantum consiliis idoneis peccatores instruantur, eorumque animi saluari solatio reficiantur, sed etiam a Deo peccata commissa remittantur. Ipsi fictorum Numinum cultores cum rationis quodammodo lumine, tum verae religionis quibusdam radiis eminus collustrati, precum et necessitatem et utilitatem perspexerunt, quamuis, cuius indolis esse debeant, non recte cognouerint. Ad placandos Deos suos eas omnino necessarias et utiles existimarunt, sine quibus ad recuperandam istorum gratiam, quam opinione sua peccatis amiserant, nulla sacrificia sufficere iudicarunt. Vid. IAMBlichVS *de Mysteriis Sect. V. c. 26.* MACROBIUS *Saturn. Lib. III. c. 2.* PLINIVS *Lib. XXVIII. c. 3.* Conf. EZECH. SPANHEMII *Obseru. ad Callimach. p. 646.* IO. GV. STUCKIUS
de

de *Sacris et Sacrif. Gentil. Oper. T. II. p. 123.* IO. SAVBERTVS de *Sacrif. c. 13. p. 253.* SAM. PITISCVS in *Lexic. Antiqu. Rom. T. II. p. 527.* LIL. GREG. GYRALDVS de *Sacrif. Oper. T. I. p. 525.* ALEXANDER ab ALEXANDRO *Genial. Dierum Lib. IV. p. 1100.* IO. LOMEIERVS de *Veter. Gentil. Lustrationibus, c. 33. p. 398* *. Ad veniam impetrandam precibus opus esse, nec sine iis sacrificia quicquam valere, gentiles quodammodo ratio docuit. Sed hic etiam in eorum sacris quaedam verus cultus eiusdemque antiquioris vestigia deprehendimus, quae non prorsus ipsis ignota secuti sunt. Maiores enim Iudaeorum ad consequendam Dei gratiam et peccatorum remissionem precibus adiunctis sacrificare solebant. Sic Abrahamus, Isaacus, et Iacobus aras in honorem summi Numinis exstruxerunt, et sacrificium facientes ipsum inuocarunt. *Gen. XII, 8. XXVI, 25. XXXIII, 20.* Verus Deus cum populo suo leges daret, ad expianda peccata, et eorum remissionem impetrandam sacrificia praescribebat. Ad quae quin preces accesserint, non est dubium, quippe quod ex sacris aliisque rerum Iudaicarum commentariis cognoscitur. I SAM. VII, 9. I Reg. VIII, 5. 15. I Chronic. XXII, 26. ESDR. VI, 10. Psalm. XX, 4. 5. IOSE-

*Iudaeorum
ritibus illu-
strata.*

G 3

PHVS

x) Quidam inter Christianos, qui sapientes appellari volunt, ne tanti quidem preces, quanti gentiles faciunt illis insipientiores fere dicendi, cum earum nec necessitatem, nec utilitatem agnoscant. Qua de re quid isti senserint, si recordari velint, pudor iis inveniatur necesse est. Huius nec loci nec instituti est, magno studio colligere et accumulare, quicquid de precibus scripserunt. Non sacris tantum operam dantes, sed etiam aliis in rebus versantes sibi precandum esse putarunt, id quod ex illorum scriptis satis superque constat. PYTHAGORAS in *Aureis Curm. §. 48. hoc praecipit* * "Ερχεσθαι ἐπὶ τῶν θεῶν ἐπειζόμενος τελέσαι. Huc spectantia multa congescit praeter illos superius citatos BRISSONIVS L. I. de *Formul. p. 76. sqq.* Conf. HENR. STEPHANVS *Schediasm. L. III. n. 1. et 2. in GRVTERI Thesaur. Crit. T. V. P. II. p. 82.* EVERARD. OTTO de *Diis Vialibus, c. 1. p. 4.* CAROLVS de AQUINO in *Lexic. Milit. T. II. p. 338. sqq.* EVERH. FEITHIVS in *Antiqu. Homer. L. I. c. 7. p. 43. Edit. nou.* Ad mensam, mane et vesperi pro more suo gentiles esse precatos, ostendit TVRNEBVS *Aduers. L. XXIV. c. 35. p. 896.*

Rationibus et
testimoniis ex
Scriptura sa-
cra confirma-
tur.

PHVS L. II. contra Apionem, p. 1074. Edit. Ittig. scribit:
Ὅπως δὲ μάλιστα θύοντες σωφρονώμεν ἐπὶ ταῖς θυσίαις,
ὑπὲρ τῆς κοινῆς εὐχεσθαι δὲ πρῶτον σωτηρίας, εἰδὶ ὑπὲρ
ἑαυτῶν. *Vt praecipue sacrificantes caste viuamus. In sacrifi-
ciis autem pro communi salute primum oportet orare, deinde sin-
gulos pro semet ipsis. Precationes summi sacerdotis pro semet-
ipso, pro fratribus, et pro vniuerso populo die expiationis so-
lennes refert Tr. Mischn. Ioma Cap. III. 8. IV. 2. VI. 2. Vid.
GVIL. SVRENHVSI Mischna P. II. p. 222. 226. et 239.
Conf. CAR. SIGONIUS de Republ. Hebraeor. L. IV. Cap. 12.
p. 375. DAV. MILLIVS Diss. select. III. de altari mediatore,
§. 12. p. 69. seq. et IOH. HENR. OTTO Lexic. Rabb. Phil.
p. 141.* Hac in parte quae apud gentiles subobscura, multis-
que erroribus deprauata, apud Iudaeos autem inuolucris qui-
busdam tecta typorum instar erant, doctrina Christiana purius
tradit, et omnibus integumentis remotis clarius exponit.
Seruator noster δέσεις τε καὶ ἱκετηρίας μετὰ κραυγῆς ἰχυ-
ρᾶς καὶ δακρύων προσενέγκας, libatis precibus, supplicatio-
nibus, fletu et lacrymis, Hebr. V, 7. Deo hominibus irato
semetipsum immolans peccata humani generis expiauit, ut,
qui ipsius satisfactioni confidant, delictorum veniam per eum
obtineant. Quam cum ex animo desideramus, nos ad aram
illius accedentes, eiusdemque promerita per fidem apprehen-
dentes summum Numen pro salute nostra non rogare solum,
verum etiam obsecrare oportet. Μετάνοιαν, quam, iudice
LACTANTIO, resipiscentiam dicere possumus, ad impe-
trandam

γ) Diuin. Institut. Lib. VI. c. 24. Is, inquit, quem facti sui poenitet, er-
rorem suum pristinum intelligit. Ideoque Graeci melius et significantius με-
τάνοιαν dicunt, quam nos Latine possumus resipiscentiam dicere. Resipiscit enim,
ac mentem suam quasi ab insania recipit, quem errati piget, castigatque se
ipsum dementiae, et confirmat animum suum ad rectius viuendum, tum illud
ipsum maxime cauet, ne rursus in eosdem laqueos inducatur. Haec descriptio
tantum ad reddendam denominationis rationem, non ad rem totam explican-
dam spectat. Conf. Betuleii not. ad h. l. in Edit. Hackian. p. 632. HEVMAN-
NVS in Edit. sua, p. 592. eam subiecit notam: Apparet ex hoc loco, pri-
mum vocabuli resipiscentia fictorem fuisse Lactantium.

trandam peccatorum remissionem pertinere, scriptura sacra nos docet, sed, prout eadem nos instituit, precibus etiam ex illo fonte promanantibus opus est, ut omnem culpam et poenam deprecantes gratiam diuinam adipiscamur. Id, quod asseue- ro, multa cum effata tum exempla confirmant, quae litteris in illa consignata legimus. *H O S. XIV, 3. M A T T H. VI, 12. L V C. XVIII, 13. A C T. VIII, 22. D A N. IX, 3. 4.* Non est dubium, ad veniam petendam et obtinendam preces spectare, quarum *I A C O B V S* mentionem facit. Nam cum, delictis mutuo pa- tefactis, alter pro altero supplicare debeat, ex ipso rerum ne- xu perspicitur, Christianos admoneri, ut Deum eorum remis- sionem rogent. Nec cuiuscunque generis salutem peccatores sibi promittere possunt, nisi venia peccatorum impetrata, quibus indignos se benignitate Dei reddiderunt. Preces iniunctas eo pertinere ne quidem illi negabunt, qui, quae sequuntur, non ad animi, sed corporis sanitatem referenda iudicant. Quam si quis recuperare velit, eum oportet Deum inuocare, ut, quic- quid commissum sit, ipsi clementer ignoscat. Obuia sunt sacris in litteris eiusmodi loca, ubi confessionem et deprecationem pec- catorum coniunctas, deprehendimus, *E S D R. X, 1. N E H. IX, 2. 3. Psalm LI, 1. seq.*

§. XVI.

Veniam a Deo petere peccatorem oportet, qui al- teri malefacta sua confitetur, ut Deo pro ipso supplicet. Hac in parte nec officio suo, nec propriae saluti deerit, si ex ani- mo peccatorum confessionem edit, et alterum pro se depreca- ri desiderat. Alienae quidem preces non omni destituuntur usu, et ad hominis interdum salutem multum conferunt, qui, quae spectant ad illam, parum curat, eandemque a Deo non precatur. Sed si quis ipse simul gratiam Dei implorat, alterius precatio eo maioris erit efficacitatis, et ad adipiscendam pec- catorum remissionem ipsi proderit. *I A C O B V S* alium pro alio deprecari iubens, eos de coniunctione simul precum ad- monet,

*Precationis
ad consequen-
dam peccato-
rum veniam
necessariae
ratio.*

Preces pro aliis praeceptae, et usitatae.

Viris sanctis.

In Ecclesia Iudaica et Christiana.

monet, quae quantum valeat, Christus ipse nos certissimos facit, et exempla litteris mandata, memoriaeque tradita nos docent. MATTH. XVIII, 19. ACT. IV, 24. 31. ACT. XII, 5. seq. ION. III, 8. 10. Rom. XV, 30. Ex altera quoque parte, quicunque confessionem peccatorum ab aliis editam percipiunt, horum remissionem a Deo petere debent, idem officii genus ab iis expectantes occasione data, quibus vel rogati, vel commoti patefactione criminum illud praestiterunt. Alii pro alio supplicandum esse, satis superque constat ex sacris litteris, in quibus tot occurrunt adhortationes eo spectantes, nec exempla piorum hominum desiderantur. Ad has partes quae pertinent, ex illis collegit et exposuit RAVANELLVS in *Biblioth. Sacr. P. I. p. 1326.* sub voce *Inuocatio.* Quaecumque ita sint, quis veniam mutuo petendam esse negabit? Pro quibus Deus deprecari vetuit, eorum res ob propriam malitiam eandemque inexpugnabilem prorsus desperatas statuere necesse est. I. IOH. V, 16. IER. VII, 16. XI, 14. XIV, 11. Exempla virorum sanctorum ad imitandum habemus, inter quos Abrahamus pro Sodomaeis, *Gen. XVIII, 23.* Moyses pro Pharaone et Israelitis falsum Numen colentibus, atque murmurantibus, *Exod. VIII, 8. 12. 29. 30. IX, 28. 29. 30. X, 17. 18. Exod. XXXII, 11. Num. XIV, 13.* Conf. *Exod. XIV, 15.* et Paulus pro Iudaeis, *Rom. X, 1.* gratiam diuinam implorant. Apud Iudaeos inusitata non erant sacrificia, quae pro aliis deprecandi causa fieri solebant, cum, quod GV. OVERTMVS de *Sacrificiis* obseruauit, generatim instar precum essent. Nec ab instituto meo prorsus alienum erit, eorum hic mentionem facere, quae ad recuperandam sanitatem facta fuerunt. *Ecclesiast. XXXVIII, 9. 11. 2 Machab. III, 3.* Conf. IO. I. VINDIVS in *Antiqu. Rebus Iudaeor. sacr. L. III. c. 45. p. 629.* In antiqua Ecclesia Christiana non tantum pro catechumenis, energumenis et competentibus, sed etiam pro peccatoribus publice poenitentibus preces interponebantur, de quibus prolixius exposuit BINGHAM *Orig. Eccles. L. XIV. c. 5. Vol. VI.*

VI. pag. 224. Ad ultimos quae spectabant, earum mentionem iniiciunt CHRYSOStOMVS *Hom. XVIII. in Ep. II. ad Corinth. Cap. 8. p. 673. Edit. Francof. Hom. LXXII. in Cap. MATTH. XXII. p. 768. Concilium Laodic. Can. XIX. Vid. BEVEREGII Synod. T. I. p. 461.* Deprecationis pro iis formula reperitur in *CONSTIT. APOSTOL. L. VIII. c. 9. Conf. not. COTELER. p. 400.* Poenitentes in primo gradu constituti, qui προκλαίοντες dicebantur, templum ingredientibus rogabant, ut pro ipsis deprecarentur. *Scholastes in Harmenopuli Epitom. Can. Sect. V. tit. 3. scribit: προσκλαίων ἡ γὰρ ἐξω τῆς ἐκκλησίας ἰσάμενος, καὶ τῶν εἰσιόντων δεόμενος ὑπὲρ αὐτῶν εὐχεται.* Vid. *HOORNBECKII Miscell. Sac. L. I. c. 16. Sect. III. p. 450.* Precatio publica solennisque pro iis fieri solebat, qui, cum essent in ordine tertio, ὑποπίπτοντες et γονυκλίνοντες nominabantur. Vid. *BINGHAM. et HOORNBECK. c. l.* Silentio non praetermittam antiquum Ecclesiae Christianae morem, pro Iudaeis publice supplicandi, de quo veteres mentionem fecerunt. Eiusmodi preces memorat *IUSTINVS MARTYR in Dial. cum Tryphone Iudaeo n. 35. p. 133. n. 96. p. 193. n. 108. p. 202. n. 133. p. 226. Edit. nou. Bened. Edit. vero Colon. p. 254. 323. 335. et 363.* Memoratu digna sunt haec verba *BERNHARDI, Ep. 323: Numquid in cassum constituta est illa uniuersalis oratio Ecclesiae, quae offertur pro perfidis Iudaeis a solis ortu usque ad occasum, ut Deus et Dominus auferat velamen de cordibus eorum, ut ad lumen veritatis a suis tenebris eruantur?* Conf. *GOTTFR. ARNOLD. in Effigie prim. Christian. L. V. c. I. §. 17. et IO. IAC. SCHVDT. in Memorabil. Iudaic. P. II. L. VI. cap. 29. §. 14.* Ipsi Gentilibus preces pro aliis nec ignotas nec inusitatas fuisse, cognoscitur ex eo, quod in ipsa scriptura sacra relatum legimus de Pharaone et Abimelecho, *Exod. VIII, 8. Gen. XX, 7.* Apud profanos etiam scriptores obuia sunt loca, quae, de qua sermo est, rem declarant. *DIODORVS SICVLVS Biblioth. L. I. p. 64. Edit. Rhodom.* solennes pro Rege Aegyptiorum preces sacerdotum

Apud Gentiles.

recenset, et de aliis eiusmodi precationibus quae ab eo referuntur, legi possunt *Lib. IV. p. 263. et p. 281.* Conf. BARN. BRISONIVS *de Form. Lib. I. p. 85.*

§. XVII.

Finis per particulam ὅπως indicatus.

Cum antecedentibus, quae restat, vltima propositio cohaeret, intercedente particula ὅπως, quae quid hoc loco denotet, intellectu haud est difficile, quamvis varius eius apud sacros et profanos scriptores vsus et significatus obseruetur. Nulla significatio cum ipsi rei, tum constructioni verborum hic accommodatior est, et alia vix locum habere potest, quam ea sacris in litteris haud infrequens, qua finem et euentum designat. Ex illis STOCKIVS, et ex profanis auctoribus HENR. STEPHANVS quaedam protulerunt loca, quae ad eam stabiliendam sufficiunt. Proximus precum, et remotior ipsius mutuae confessionis finis et euentus est sanitas, cuius fit mentio. Ad illam consequendam dum alter pro altero supplicare iubetur, eandem etiam precibus impetratum iri significatur. Sanitatem et mentis et corporis a Deo petendam et sperandam esse, partim admonitiones et promissiones diuinae, partim preces piorum hominum fusae atque audita testantur, quae in scriptura sacra commemorantur. *Num. XII, 13. Psalm VI, 3. XXX, 3. XLI, 5. IER. III, 22. XVII, 14. 2. Reg. XX, 5. 6. IES. XXXVIII, 5. 6. MATTH. VIII, 6. 7.* Eos, qui salutari Dei cognitione destituti fuerunt, ipsa docuit ratio, sanitatem vtriusque generis expetendam esse, quae precibus impetrari queat ².

§. XVIII.

2) Sana sunt ex aliqua parte, quae auctores profani, corporis et animi sanitatem coniungentes, de vtraque potissimum expetenda scripserunt. *IV. VENALIS in Satyr. X. §. 356. Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano. SENECA in Ep. X. Roga bonam mentem, bonam valetudinem animi, deinde corporis. HORATIVS Lib. I. Od. 31.*

*Frui paratis et valido mihi
Latoë dones, at precor integra
Cum mente.*

§. XVIII.

Verbum ΙΑΣΘΑΙ , quo finis et euentus precum post mutuum peccatorum confessionem describitur, restitutionem proprie sanitatis significat, quam C I C E R O *Tusc. Quaest. Lib. IV. c. 13. p. marg. 215.* corporis esse temperationem dicit, cum ea congruunt, e quibus constamus. Testimoniis et exemplis non erit opus, quibus propria vocis significatio confirmetur. Ad ipsius translationem et significatum haud proprium quod attinet, cuiuscunque rei restitutionem in meliorem statum denotat, et ad animum saepius transfertur, cuius morbis et infirmitatibus mederi significat. In sacris litteris, prout S T O C K I V S notauit, illam designat restitutionem valetudinis et sanitatis spiritualis, qua tolluntur animi infirmitates, conscientiaeque cruciatus, restituta noua in Deo tranquillitate, viriumque ad bene agendum robore, seu qua peccata velut spirituales morbi, vulnera et plagae auferuntur et condonantur, nouaeque vires spirituales conferuntur. Denotat illa mentis sanatio cum peccatorum remissionem, tum renouationem animi, et emendatio-

Significatus
verbi ιασθαι
declaratur.
proprius iudi-
catur.

metaphoricus
confirmatur.

PETRONIVS ARBITER in *Satyr. cap. 88.* reprehendit eos, qui, secundum vulgarem lectionem, ne bonam quidem mentem aut bonam valetudinem petunt, sed eorum statim, antequam limen Capitolii tangunt, alius donum promittit, si propinquum diuitem extulerit, alius, si thesaurum effoderit, alius, si ad trecenties HS. saluus peruenerit. Ex eiusdem intelligitur cap. 61. ille mos, ex quo veteres in fine conuiuii bonam mentem bonamque valetudinem sibi optare solebant. Huius sententiae dicta collegit PETR. BURMAN-
NVS ad utrumque locum PETRONII. THALETIS MILESI huc quodammodo spectans effatum memoriae prodidit DIOGENES LAERTIVS L. I. *Segm. 37.* Conf. AEGIDII MENAGII *Observ. ad h. l.* Alii dispiciant, num forsitan ad utramque sanitatem referendum sit, quod CLEMENS ALEXANDRINVS *Strom. L. IV. p. 483.* his commemorat verbis: $\text{Ὁ μὲν ἐν Σικωνίδῃ, καὶ πάντες καὶ Ἀριστοτέλῃ, ὑγιαίνειν μὲν ἄριστον ἀνδρὶ γινώσκουσιν.}$ L I V I V S *Lib. I. c. 31.* quae sequuntur, memoriae prodidit: Vulgo iam homines, eum statum rerum, qui sub Numa rege fuerat, requirentes, unam opem aegris corporibus relictam, si pax veniaque a Diis impetrata esset, credebant. Hac ex parte rariora sunt apud P I C I N E L L V M lumina reflecta in *Ecclesiastici cap. XXX, 15. P. IV. n. 762.*

dationem vitae, quoniam ex culpa delictorum, imbecillitate virium et prauitate morum, ex erroribus et vitiis aegrotat. MATTH. XIII, 15. LUC. IV, 18. IOH. XII, 40. ACT. XXVIII, 27. I. PETR. II, 24. Hebr. XII, 13. Haec metaphora multo frequentior est in antiqui foederis codice, in quo quoduis diuinum auxilium et remedium malorum, cuiuscunque generis salutem, et rei cuiusuis restitutionem in meliorem conditionem sanatio significat. Gen. XX, 17. 2. Par. VII, 14. IOB. V, 18. Psalm. LX, 4. IER. VIII, 15. XIV, 19. XVII, 14. HOS. VI, 1. IES. XXX, 26. Exod. XV, 26. 1. Reg. XVIII, 30. 2. Reg. II, 21. 22. Psalm VI, 3. Vid. WOLFFBVRGI *Obferuat. Sacr.* sub voce ἰδομαι, et RAVANELLI *Biblioth. Sacr.* P. II. p. 959. Nec profanis auctoribus, qui Graece scripserunt, eadem est inusitata metaphora, quippe qui vocem ἰασθαι non tantum ad emendationem animi morumque correctionem, sed etiam ad quamcunque liberationem, opem et salutem designandam transferre consueuerunt. Loca quaedam LVCIANI et HIEROCLEIS, quae ad illum significatum probandum faciunt, in medium attulit IAC. ELSNERVS in *Obferu. Sac.* T. I. p. 67. Ad illius etiam confirmationem ea quodammodo spectant, quae idem LVCIANVS pro laps. inter salut. T. I. p. 497. Edit. Graeu. de formula salutandi ὑγιαίνειν a Pythagora introducta tradit, et haec praecipue verba: 'Αὐτὸ ψυχῇ τε, καὶ σώματι ἀρμοδιώτατον, καὶ συνόλως ἅπαντα περιειληφὸς τὰνδρώπης ἀγαθὰ. Quod tam corpori, quam animo erat accommodatissimum, omniaque simul hominis bona complectebatur. Apud THVCYDIDEM *Hist.* V. 65. p. 356. Edit. Duk. prouerbiū illud exstat: κακὸν καὶ ᾧ ἰᾶσθαι. Praeterea verba ISOCRATIS, AESCHINIS et POLYBII huc pertinentia citauit HENR. STEPHANVS in *Thesaur. Graec. Lingu.* Tom. I. 1638. Exempla quaedam, quae apud PLATONEM reperiuntur, Hipp. min. p. 233. F. Gorg. p. 281. A, Phaed. p. 384. E, p. 389. E, Ed. Ficin. Lugd. collegit IO. CONR. SCHWARZ. in *Comment. Gr. Lingu.* p. 685.

p. 685. Interpretes vero quam plurimi proprium vocis significatum hic tenendum putant, a quo haud temere recedendum esse constat. SCHOMERVS ad h. l. scribit: *Nam et propria vis vocis et connexio textus, qui agit de aegrotis, hunc potius sensum suadet, quam metaphoricum de salute spirituali.* Addit aliam rationem CALOVIVS in *Bibl. illustr. ad h. l.* Grotium refellens: *Nec dicit Iacobus, ut vos lapsos Deus a peccatis repurget, sed ὅπως ἰαθῆτε, ut sanemini.* Quae sanitatem corporalem respiciunt, quemadmodum et Eliae precantis exemplum concernebat bonum corporale, pluviae concessionem. Quam autem sententiam asserit, illi refragari, et sibimet ipsi aduersari videtur in antecedentibus statuens, dictum Iacobi nouum esse praeceptum, non ad aegrotos pertinens. Sanationem aegrotorum indicari, nullis adductis argumentis, sentiunt COCCÉIVS, et HORNEIVS l. c. et BENGELIVS in *Gnom. ad h. l.* Ad eorum sententiam non possum accedere persuasus, nexus rationem aliter, quam censent, se habere, et ab initio satis superque demonstratum esse, quare non sermonem esse de aegrotis statuendum sit, sed de iis, qui quidem certe corpore sunt sani. Textus ipsius argumentum nobis homines ex peccatis laborantes sistit, quibus interpositis precibus succurrendum et medendum esse significatur. Ex hoc intelligitur, a propria recedendum esse vocis significatione, quam non modo corporis, sed etiam animi et conditionis curationem denotare demonstraui. Ad exemplum Eliae quod attinet rem mundanam a Deo petentis, illud cuiuscunque piae precationis vim et effectum confirmat. A minori ad maius concludendum est, Deum illorum, qui eum animi salutem rogant, preces multo magis auditurum, cum iste precatus, ut pluuiam cohiberet et dmitteret, vtriusque voti compos factus fuerit. Praeterea, quae subiunguntur argumenta, non tantum ad versiculum decimum sextum, sed etiam ad antecedentes se referunt, ut, quicquid legatus Christi de precibus Christianos admonuit, iis inculcetur. Et quid dicam? Nonne ad animi praecipue salutem respiciunt.

Num propria
significatio
hic locum ha-
beat, inquiri-
tur.

quae in subsequen-
tibus ad illos commouendos proferuntur, ut
errantem in viam deducere studeant?

§. XIX.

Sententia
mea propo-
nitur.

Aliorum in-
terpretum
qualiscunque
consensus
ostenditur.

Ob quas rationes proprium vocis sensum deferendum esse
demonstravi, ob easdem metaphorae locus erit concedendus.
Recuperatio sanitatis hoc loco significat reditum ad sanio-
rem mentem, et meliorem status conditionem, veniam quam maxi-
me peccatorum, et quaecunque cum ea vel a malis liberatio
vel consecutio bonorum est coniuncta. Hac ex descriptione
cognoscitur, corporis sanitatem ad subsequentem vitae prospe-
ritatem referendam non prorsus excludendam esse, quamvis
recuperanda valetudo haud directe respiciatur, nec illius prae-
cipue respectus habeatur. Qua de re quid alii senserint, in-
quiram, antequam sententiam meam asseram. Versio vulgata
verba sic reddidit: *Vt saluemini.* Quam vocem cum ad de-
scribendum aegrum ex morbo conualescentem adhibeat, du-
bium et incertum est, utrum corporis an animi sanitatem desi-
gnet. Hanc ESTIVS potissimum significari statuit, qui ple-
rosque de eodem sensu secum consentire perhibet. Sed haud
pauci tamen utramque denotari censent, verborum cum ante-
cedentibus, quem fingunt, nexui consulere studentes, quoniam
coeptum de aegrotis continuari sermonem existimant. Quem
in modum dicti sensum explicant CORNELIVS a LAPIDE
et LORINVS, quibus MENOCHIVS et TIRINVS ad-
iungendi sunt a POLO citati *ad h. l.* Sunt etiam interpretes
sacris expurgatis addicti, qui eandem in sententiam adhibitam
vocem accipiunt, utramque cum corporis tum animi sanita-
tem vno eodemque modo simul indicari putantes. Ob re-
quisitam peccatorum confessionem, ex quibus animi laborant,
praeter sanitatem corporis illorum etiam designari salutem au-
tumat IOACH. LANGIVS in *Vrim et Thummim Apost. ad*
h. l. Conf. GEORG. MICH. LAVRENTIVS in *Tab. Exe-*
get.

get. CHRISTOPH. STARCKIVS in *Synops. Biblioth. Exeget. Biblia Vinariens.* PETERSENIUS in *Apost. Nexu s. Explic. Actor. et Epist. Apost.* et inter Calvinianos interpretes IAC. LAVRENTIVS in *Comment. ad h. l.* Horum aliqui haud longe recedere videntur a mea sententia superius proposita, secundum quam sanitatem corporis non prorsus exclusam volo, quatenus ad varii generis bona pertinet, quae cum animi salute coniuncta sunt, eandemque consequuntur. Sed non video, quomodo, quod quidam sentiunt, verbum aliquod duplicem significatum et proprium et metaphoricum vno eodemque loco simul sustinere, et par utriusque ratio haberi queat. Interpretes alii de eo mecum plane consentiunt, directa via et respectu primario sensum vocis ad sanitatem animi sese referre, eandemque remissionem peccatorum et renouationem mentis denotare, quibus impetratis homines a cuiusvis generis malis liberantur, et varia bona consequuntur. Vid. LVC. OSIANDER ad *h. l.* IO. WINCKELMANNVS in *Comment. suo* scribit, *non tam recuperationem valetudinis corporis, quam sanitatem mentis et affectuum intelligi, ut bene ac fraterne erga se inuicem affecti sint, sine odio et simultatibus.* Ultima resecanda sunt verba, quae ad mutuas offensas respiciunt, quoniam illam explicationem reieci. GROTIUS Tom. III. Oper. ad *h. l.* metaphoram eum in modum exponit: *Vt vos lapsos Deus a peccatis repurget.* Huic quae CALOVIVS opposuit interpretationi, mihi quidem ad illam repudiandam non sufficere videntur. Ab ea non longius abest ESTIVS, cuius ipsi sententia quodammodo probatur. Sensum verborum arctioribus terminis circumscribere videtur CAIETANVS, qui tantum ad aegritudinem animi respici iudicat. Vid. IAC. LAVRENTIVS *c. l.* HARDVINI paraphrasin superius adduxi, in qua salutem aeternam designari significat. Huc pertinet explicatio, quam CALMETVS in *Comment. suo litterali* verbis exprimit sequentibus: *Alter pro altero preces fundite, ut salutem assequamini. Fratrum precibus opus est, ut referatis peccato-*

*Verus sensus
confirmatur
rationibus.*

peccatorum veniam, et in iustitia perseueretis. Textus cum cohaerentia, tum argumentum rationes suppeditat, ex quibus IACOBVM potissimum de animi sanitate loqui perspicitur. Ad aegrotum qui spectat, sermonem non amplius continuari, iam a me dictum est, et ex eo constat, quod, quomodo sanitas ipsius precibus impetrari debeat, in antecedentibus expositum deprehendimus. Ab vno atque altero, qui morbo laborabant, ad omnes et singulos eodem modo non aegrotantes oratio dirigatur. Quae cum ita sint, non corporis valetudinem, sed animi potius salutem recuperandam denotari concludendum erit. Ex ipsa quoque peccatorum confessione cognoscitur, quare, quae proferuntur, ad animum referri debeant. Qualis est morbus, talis recte statuitur sanatio. Cum igitur de iis sit sermo, qui aegri sunt ex peccatis, eorum certe curatio memorata non ad corpus, sed ad animum spectat. Ceterum et illud ad eam, quam confirmatam volo, explicationem stabiliendam quodammodo facit, quod animi consequendae salutis magis, quam recuperandae corporis sanitati sit studendum. Si omnium rationum momenta simul animo ponderantur, hoc etiam vltimum argumentum haud parum ponderis habet. Quae de re quid Gentiles senserint, ex ΕΡΙΣΤΕΤΙ dicto perspicuum est: *Ψυχὴν σώματος ἀναγκαιότερον ἰᾶσθαι. Τὸ γὰρ ζῆν κακῶς τὸ τεθνᾶναι κρείσσον.* *Magis necessarium est mēderi animae, quam corpori. Mori quippe praestat, quam male viuere.* *Vid. eius Sentent. ex Stobaeo num. 86. p. 132.*

Edit. Reland.

CAPVT II.

DE

ABVSV, A QVO DICTVM VIN- DICATVR.

§. I.

Explicatis **IACOBI** verbis cum ad auricularem, prout dicitur, peccatorum confessionem, tum ad inuocationem sanctorum probandam abutuntur Pontificii, qui partim sensum eorum peruertunt, partim falsum ex illis eliciunt argumentum. Ab horum potissimum aduersariorum peruersis interpretationibus mihi vindicandum erit dictum, quod proluxius explicatum dedi, vt vera eius explicatio magis magisque stabiliatur. Memoratam praecipue confessionem auricularem mala verborum explicatione probatum eunt interpretes, vt alios taceam, illorum doctrinis imbuti, qui mihi conatibus eorum occurrendi et obsistendi necessitatem afferunt. Ipsam falsam opinionem et errorem non penitus expositorus et refutatorus sum, sed illud tantum firmamentum labefactare constitui, quod ab effato **IACOBI** petere solent. Quamuis hoc labore iam defuncti sint haud pauci litterarum sacrarum explanatores, et alii sectam Romani Pontificis non sequentes, nec eorum studio quicquam detractum velim, mihi tamen aliquid esse reliqui, nec omnem operam me perditurum puto. Interpretatio mea pleraque momenta sufficit aduersariorum opponenda rationibus, in quibus diluendis eo breuior esse potero, cum ad istam mihi prouocare licuerit. Ad rem ipsam vt propius accedam, ante omnia mihi declarandum est, qualis illa sit confessio, quam Pontificii perperam verbis **IACOBI** confirmare student, et quantum ad eam stabiliendam ista valere

*Instituti va-
tio.*

*Pontificiorum
de confessione
peccatorum
sententia, et
status contro-
uersiae.*

censeant, vt controuersiae status recte cognoscatur. Confessionem sacramentalem vocant, quam ad poenitentiae, quod statuant, sacramentum referunt, eandemque secretam, quoniam, quicquid commissum est, solis sacerdotibus secreto confitendum esse docent. Ad illam non tantum omnium peccatorum, vti dicuntur, mortalium et internorum et externorum, quorum peccatores conscientia diligenter excussa recordantur, sed etiam rerum omnium circumstantium et ad eorum speciem pertinentium plenam enumerationem requirunt, eandemque iure diuino tam necessariam affirmant, vt absque ea peccatorum remissionem impetrari posse negent. Quam doctrinam prolixius exposuit, et execrationibus sanxit *Concilium Tridentinum, Sess. XIV. Can. 5. et Can. 6. 7. 8.* cui omnes adhaerescetes Pontificii quid eadem de re sentiant, ex eo perspicuum est. Conf. CHEMNITII *Examen Concil. Trid. Part. II. Loc. IX. §. 26. p. 541.* et GERHARDI *Confess. Cathol. Lib. II. P. III. Art. 16. c. 4. p. 1266.* Ad controuersiae statum recte perspicendum notatu dignum iudico, de eo non esse quaestionem, vtrum ex adhortatione IACOBI quodammodo sequatur, vt peccata quaedam, quae conscientiam excruciant, imprimis coetus sacri ministris ad impetrandam cum eorum remissionem, tum animorum confirmationem priuatim et libere confitenda sint. Rem ipsam non nego, nec argumentum inde desumptum reiicio, quod potius huius *Dissert. Cap. I. §. 9.* concessi. Verum de eo quaeritur, an IACOBVS secretam et plenam omnium peccatorum enumerationem, eandemque ad illorum veniam consequendam summe necessariam certo vel probabiliter praescripserit. Id, quod ego nego, Pontificiorum quidam cum interpretes tum doctores asseuerant, vt errorem coetus sui communem stabiliant. In vindicatione dicti mihi versanti, quo ad illum probandum abutuntur, primo loco mihi dicendum erit, quid eius explanatores quidam non infimi subsellii hac de re senserint. CORNELIVS LAPIDE *ad h. l. p. 192,* verbis in rem suam expositis, et testimoniis aliorum in medium allatis

Quorundam
 de argumento
 dicti vindi-
 candi consen-
 sio.

allatis ita scribit: *Hinc patet, hic agi de confessione sacramentali.* LORINVS ad h. l. p. 292. ait: *Non facile optionem dederim, ut facit Estius hoc loco, recedendi ab ea sententia, qua sacramentalem confessionem hinc probat, cum sit adeo communis et recepta, quamvis etiam neminem adstringendum putem, ut euidenter ac necessario id inde colligi fateatur.* Cum iis consentit, qui minime contemnendum esse hunc locum existimant, pro eadem confessione sacramentali. FEVARDENTIVS ad h. l. p. 574, mutuam peccatorum confessionem non omnino reiicit, nec dubitat, quin de confessione quoque sacramentali hunc Apostoli locum recte intelligendum esse confirmandum sit. Conf. ALFONS. SALMERONIS *Disput. in Epist. Canon. T. IV. et omnium Oper. Tom. XVI. ad h. l. p. 47.* EXIACOBI quoque verbis argumentum petere solent haud pauci Pontificiorum, qui doctrinas suae sodalitatis exponentes, et controversiis decidendis operam nauantes sacramentalem confessionem probatum et defensum eunt. BELLARMINVS de *Controu. Tom. III. Lib. III. c. 4. p. 285. et Oper. p. 1142, cohortationem Iacobi satis aperte indicare dicit, confessionem scilicet sacramentalem iam tum fuisse institutam, et quidem peccatorum, atque homini faciendam.* STANISLAUS HOSIVS in *Confessione Petricouiensis Synodi nomine conscript. T. I. c. 47. Edit. in 8. pag. 539. et Oper. f. III, non tam institutam a Iacobo et praeceptam sacramentalem confessionem, quam eam, quae pridem instituta esset et praecepta, promulgatam cum aliis existimat.* GVIL. MERCERVS de *Sacramentis, Suppl. Quaest. 6. p. 360. locum IACOBI refert inter dicta scripturae sacrae quae probabiliter ad probationem confessionis sacramentalis afferuntur.* Alios silentio praetermitto, qui IACOBO vel institutionem eius, vel promulgationem assignant, quoniam a plerisque Pontificiorum illorum repudiantur opiniones. Vid. CORNEL. ALAPIDE *c. l. p. 193, et LORINVS l. c. p. 291.* Haud paucos sodales aduersus eos in aciem producere possumus, qui dicto IACOBI ad errorem Ecclesiae suae confirmandum abutuntur, quia argu-

Aliorum de eodem dissensio.

mentum inde depromptum neglexerunt, eleuarunt et reiecerunt. Ipsum Concilium Tridentinum istius nullam fecit mentionem agnoscens, quod CHEMNITIVS obseruauit c. l. p. 544, *iniuri- am fieri tam huic, quam aliis scripturae sacrae dictis, si ad Pon- tificiam confessionem intorqueantur. Ideo sumit tantum senten- tiam Christi Ioh. XX, 23.* Nec A. C. confutatio Pontificia, quam CHR. MATTH. PFÄFFIVS in App. ad Libros Sym- bolicos recudendam curauit, IACOBI effatum ad probandum adducit, quamuis ex eiusdem confessionis Apologia cognosca- tur, illud etiam a quibusdam tunc ad stabiliendam confessionem auricularem adhibitum esse. Multi reperiuntur inter Pontifi- cios cum doctrinarum, tum controuerfiarum explanatores, qui silentio prorsus illud praetereunt. Argumentum inde petum parui facit ESTIVS ad h. l. *Praecepti tres afferens explica- tiones, omnes aliquo modo probabiles ipsius opinione, secundo loco notat, ab aliis eam intelligi peccatorum confessionem, qua peccata retegantur fratribus petendi consilii vel auxilii causa.* Hoc demum facit iudicium: *Sed quia prioribus etiam, prae- sertim secundae sua probabilitas non deest, atque eam alii per- aequae Catholici scriptores tradiderunt, idcirco lectori libera sit potestas, e duabus vel etiam tribus eligendi, quam voluerit.* Quod enim ad veritatem attinet doctrinae Catholicae de usu et necessitate sacramentalis confessionis, ea satis abundeque ex aliis scripturae locis ac potissimum Christi verbis Ioh. XX, denique ex Apostolica perpetua traditione confirmatur. Sed quae de aliis doctrinae rationibus profert, illa falsa prorsus sunt et inania. IO. MALDONATVS Disput. et Controu. circa septem Eccles. Rom. Sacram. Tom. II. p. 36, *nec tutum est, inquit, quando cum haereticis disputamus, tanquam fundamento confessionis niti aliis locis.* Nam hoc vnum (Ioh. XX.) labefactari non potest. Illud vero, quod ait Iacobus Cap. 5. non videtur de confessione sacramentali intelligendum. Primum, quia, cum dicit alteru- trum, indicat se loqui de ea confessione, quae fit inter omnes Christianos etiam laicos, ad petendum alterius consilium et ora- tiones

tiones. Deinde, quod addit, idem significat, *Orate pro inuicem.* Eandem in rem aliorum sententiam affert CALOVIVS in *Bibl. illustr. ad h. l.*

§. II.

Pontificii IACOBI verbis ad confessionem sacramentalem stabiliendam abutentes, argumenta quaedam ex ipso textu depromunt, quibus ad istam ea respicere viribus omnibus adhibitis demonstratum eunt. Duo potissimum vrgent, quorum vnum a nexu, quo cum antecedentibus cohaerent, alterum a substracta materia desumunt. Per particulam ORN iis, quae praecedunt, dictum arctissime connexum esse perhibentes, ex eo effici putant, vt legatus Christi de confessione coram ministris Dei, quorum antea mentionem fecit, edenda Christianos admonere pergat. Hanc rationem minus solidam refellunt ea, quae de controuersa cohaerentia, *Cap. I. §. I. huius Dissert.* prolixius exposui. *Pauci tantum codices habent &v, quod LORINVS diserte fatetur. ALFONSVS SALMERON l. c. scribit: Inprimis particula ERGO in Graeco non est, nec videtur necessaria, quia melius sine tali aduerbio legeretur hic locus. Non enim recte infertur ex superius dictis, ubi nullam de confessione mentionem fecerat Apostolus.* Si igitur illud orationis vinculum amouetur, argumenti haud leuiter inciduntur nerui. Hoc autem posito, sed non concesso, particulam non eiciendam, sed retinendam esse, nihil tamen ad argumentum suum corroborandum aduersarii lucrantur, sed illud potius haud parum roboris et ponderis perdit, si vsus vocis recte ponderatur. HENR. STEPHANVS in *Thesauro Gr. Lingu. T. IV. p. 819.* multis demonstraui exemplis, eam saepius redundare, quem, prout dicitur, pleonasmum non locum tantum habere censeo, quatenus certas sequitur particulas. Alias etiam praeter concludendi potestatem illi assignandas esse significationes, ex ipsa scriptura sacra perspicuum est, in qua vel oppositionem aliquam designat, vel transitioni solum inseruit.

Argumentorum ex textu desumptorum refutatio.

Quorum vnum a verborum cohaerentia.

Vid. MATTH. XXVI, 54. IOH. IV, 6. XVIII, 10. XIX, 20. 40. XX, 11. Si, quam volueris, earum vnā aliquā admiseris, aliud prorsus officium quam in antecedentibus inculcari concedendum erit. Sed particulam & inferendi vim hic habere ponamus, momenti tamen nihil ad confessionem peccatorum, quam Pontificii stabilire student, probandam afferet. Quid inde sequetur aliud, quam vt aegroti ministris sacri coetus accersitis peccata sua confiteantur, sed ea non necessario enumerantes? Modo plane contorto nexum dicti cum antecedentibus explicant aduersarii, ne, quod iam dixerat, Apostolus iterum dixisse videatur, et ad confirmandam cohaerentiae fictae rationem errores suos afferunt, qui diuinis effatis aduersantur. Ad vitandum taedium transcribere nolo, quae CORN.

*Alterum a
substrata ma-
teria petitum
est.*

a LAPIDE et BELLARMINVS l. c. de illa differunt. Ad alterum argumentum diluendum progredior, quod a subiecta materia petunt. Cum de confessione peccatorum sermo sit, eademque solis sacerdotibus esse confitenda persuasum habeant, confessionem suam sacramentalem praecipi concludunt. CORNEL. a LAPIDE verborum sensum ita declarat: *Confitemini homines hominibus vobis similibus, puta illis, quibus a Christo demandata est absoluendi cura et potestas.* ALFONSVS SALMERON ait: *Ad eos, qui potestatem habent confessiones audiendi, sermonem dirigit Apostolus.* Eam ad rationem refellendam quae faciunt, superius in Cap. I. §. 8. explicauī. Nullis vnquam aliis quam sacerdotibus, ob qualemcunque causam, et quocunque modo peccata confitenda quis asseuerabit, si rem omnem animo recte ponderauerit? Num ipsi Pontificii reiicere possunt omnem coram aliis peccatorum confessionem, quae vel ad reconciliandos animos, vel ad consilium et ad solatium obtinendum spectat? De eo nihil amplius dicam, eos probationis loco suggerere, quod in quaestione versatur. Cum vocis ΕΞΟΜΟΛΟΓΕΙΣΘΑΙ grauem significationem superius asseruerim, quam ex illa forte desumere possent aduersarii, rationem iam praereptam paucis ostendam. Omnium inde peccato-

*Aliud refellitur, quod ab
emphasis vocis
ἐξομολογῆσαι
forte peti pos-
set.*

catorum enumeratio colligi nequit, quoniam verba IACOBI prorsus ad confessionem sacramentalem coram sacerdotibus edendam non pertinent. Sed de ea sermonem esse ponamus, ex hoc tamen effici non poterit, vt enumeranda quaeuis sint delicta, quod Pontificii potissimum probare deberent. Ingenuum quidem et ex animo prolatam confessionem verbum vsurpatum denotat, sed enumerationem omnium peccatorum non significat, quam ad eorum veniam consequendam summe necessariam esse docent ^a. ERASM. SCHMIDIVS ad MATTH. Cap. III, 6. haec recte notauit: *Inde tamen nullo modo euinci potest tortoria illa confessio Pontificiorum cum omnium peccatorum circumstantiali enumeratione coniuncta.* Id enim τὸ ἐξολογοῦνθαι non significat, sed esset potius ἐξαγορεύειν, καταλεγειν, ἐξαρθεμεῖν, καταρθεμεῖν, ἀπαρθεμεῖν. etc.

§. III.

Argumenta ex ipso textu depromta quo Pontificii corroborent, ad veterum Doctorum et interpretum, quos confessionem sacramentalem hic intellexisse perhibent, sententiam prouocant, quoniam traditionibus non tantum dogmaticis sed etiam

Confutatio
argumento-
rum, aliunde
desumptorum.
A veterum do-
ctorum et in-
terpretum
sententia.

a) Gentiles peccatorum omnino confessionem non reiecerunt, sed illam potius vna cum eorum agnitione vitaeque emendatione ac resipiscentia necessariam, vtilem, et honestam esse sciuerunt, quod obseruauit NIC. GVRTLERVS Orig. Mandi L. II. c. 34. p. 886. Lectu dignus est locus PLVTARCHI de Profect. Virt. Oper. T. II. p. 82. c. d. SENECA Epist. 53. ita scribit: *Quare vitia sua nemo confiteri? Quia etiam nunc in illis est. Somnium narrare vigilantis est, et vitia sua confiteri, sanitatis indicium est.* Conf. PICINELLI Lum. Reflex. P. IV. n. 207. p. 424. et P. X. n. 78. p. 790. Quoduis vero peccatum sacerdotibus non necessario manifestandum iudicarunt, quod eos ipsa ratio docuit. ANTALCIDAS, cum initiaretur sacris, interrogatus a sacrificio, eequid in vita flagitii commisisset, εἴτε μοι πέπρακται τοῦτον, εἰδόνται, εἶπεν, αὐτοὶ οἱ Θεοί. Si quid, ait, tale egi, norunt ipsi Dii. Vid. PLVTARCHI Lacon. Apophth. T. II. Oper. p. 217. LYSANDRVM oraculum consulentem cum sacerdos iuberet dicere, quod in vita sua maximum perpetrasset scelus, tuone, inquit, an Deorum iussu? Respondenti: Deorum, Σὸ τοῦτον, ἔφη, ἐκπιδὼν μοι κατὰ στήθε, πρὸς κείνοισ ἐρω, εἰ μὴ πυνθάνονται. Tu igitur apage hinc, et ego Diis, ubi interrogabunt, dicam. Vid. PLVTARCH. c. l. p. 229. c. Conf. p. 236. c.

*Ab exomologesi
veteris
Ecclesiae.*

etiam exegeticis multum tribuunt ^b. BELLARMINVS l. c. ORIGENEM, CHRYSOSTOMVM, AVGVSTINVM, BERNHARDVM, HVGONEM de S. VICTORE atque alios in rem suam citat, de quorum suffragiis quid habendum sit, ex ipsius verbis intelligi potest. Id tantum de iis affirmat: *Hunc locum de confessione, quae fit sacerdoti, simpliciter accepisse videntur.* Ipsi diserte contradicit LORINVS his verbis p. 291: *At de sacramentali confessione solus Hugo et Bernardus (recentioris aetatis scriptores) clare scribunt, de illa, quae sacerdotibus fieri debeat, et non aliis, aut soli Deo.* AVGVSTINVS quid senserit, ex superioribus Cap. I. §. 14. constat, qui vno loco mentem IACOBI de mutua confessione luculenter explicat, altero dictum eius ad sacerdotes, quemadmodum quod antecedit, vtiliter accommodat. Praeterea per Patrum tantum Ecclesiasticorum auctoritatem verum nec stare nec cadere potest, quod satis notum atque testatum est. De poenitentia publica, quae exomologesis dicebatur, supra locutus, illud argumentum Pontificiorum intactum relinquere nequeo, quod ad probandam auricularem confessionem inde petunt, quoniam origo Graecae denominationis ex verbis IACOBI repetenda videtur. Pro dicta ratione pugnat BELLARMINVS c. l. c. 6. Oper. p. 1146. et quae CHEMNITIVS opposuit, frustra confutare conatur. Quam vero facili negotio prosternunt illi, qui confessionem non verbis prolatam, sed externis tantum ritibus et actibus testatam cum poenitentia publica coniunctam fuisse statuunt. Operam in illa reiicienda posuerunt, qui hac in sententia fuerunt, eandemque proluxius demonstratum iuerunt, GABR.

^b) BERN. LAMY in Harm. Euang. Praef. Appar. c. 5. p. 48. intelligentiam Script. sacr. quaerendam esse in traditione Ecclesiae cum Apostolorum, tum Christi probatum vult exemplo. Conf. ALFONSVS SALMERON. Comm. in Evang. T. I. Praef. ad lector. De qua traditione quid sentiant, exponunt HERM. HAMELMANNVS de Tradit. Apost. p. 180. et IO. ERNEST. GRABE, Praef. Oper. BVLLI, p. 5. Hac de re multa disputari possent, si huius essent loci, atque ad institutum meum spectarent.

GABR. ALBASPINAEVVS, IO. DALLAEVS et IOS. BINGHAM. ll. cc. Conf. SVICERVVS in *Thef. Eccles. T. I. p. 1149.* Quamvis vero confessionem aliquam expressis verbis factam a poenitentia publica non omnino reiiciamus, sed ob rationes superius adductas in vſu fuiſſe ſtatuiamus, Pontificiorum tamen argumentum inde peti- tum conuellere non eſt difficile. Exomologeſis poenitentium in tertio gradu, qui ὑπόπτωσις appellabatur, verſantium diuerſa prorſus erat ab aduerſariorum confessione ſacramentali, ſeu ſecreta coram ſolo ſacerdote peccatorum omnium enumeratione, quam nunquam non ad conſequendam delictorum veniam neceſſariam exiſtimant. Ex qua ſatis ſuperque conſtat deſcriptione, hanc plane cum illa non conuenire, quae quibusdam modo grauifſimis maleficiis admiſſis non coram miniſtris tantum Eccleſiae priuatim, ſed in coetu publico, nec enumerando quaecunque peccata, ſed illa ſolum, ob quae poenitentia erat iniuncta, fa- tendo atque etiam profitendo fieri ſolebat. Haec, quae pau- cis verbis comprehendere, ſi recte ponderantur, et inter ſe com- parantur, argumentum aduerſariorum euaneſcit, et ad nihi- lum recidit. In rem etiam praesentem citare poſſum, quae DALLAEVS l. c. p. 209. et STEPHAN. CVRCCELLAEVS *Relig. Chriſt. Inſtit. L. VII. Cap. XIII. p. 484.* iis oppoſuerunt. Conf. CHEMNITIVS l. c. qui p. 542. recte notauit ſequen- tia: *Hoc eſt Pontificiorum artificium, quod, ubicunque in vete- rum ſcriptis vocabulum confessionis inueniunt, ſtatim exclamant, auricularem ſuam confessionem totius antiquitatis teſtimonio pro- bari et ſtabiliri.* Confessionem peccatorum coram ſacerdoti- bus a IACOBO non praescribi nos probaturi Pontificiis vo- cem ΑΛΛΗΛΟΙΣ opponimus, qua mutuam delictorum hic indicari confessionem aſſeueramus. Hanc autem errori ſuo non obſtare reſpondent illud praecipi perhibentes, vt nec ii- dem ſibi inuicem, ſed alii aliis, nec homines ſoli Deo, ſed ho- minibus et quidem iis, quibus peccata remittendi poteſtas a Deo ſit conceſſa, ſcilicet ſacerdotibus delicta ſua confiteantur.

*Reſponſionum
ad oppoſitas
rationes reſu-
tatio,
et quidem ad
vocem ἀλλή-
λοις.*

Argumentum est leuissimum a vulgari loquendi ratione desum-
tum, quam nullum mutuum respectum indicare CORNELIUS
LAPIDE, qui eam in subsidium vocat, non satis probatum
dedit. Ex Scriptura sacra loca quaedam afferri solent, vbi, quod
mutuo fieri debeat, illa voce ΑΛΛΗΛΩΝ non indicari perhibe-
tur. Rom. XV, 7. Eph. V, 21. I. PETR. IV, 9. V, 6. Sed non
video, cur non officia mutua dictis illis praescribi statuamus,
quae alterum alteri, si qua datur occasio, et facultas non defi-
cit, pro viribus et pro partium iniunctarum indole praestare
oportet. Conf. DALLAEVS l. c. L. I. c. 12. p. 70. GOMAR-
VS ad h. l. Oper. p. 679. et CLERICVS supra citatus. Ad
refellendos aduersarios faciunt, quae iam Cap. I. §. 8. dixi,
si ad rem praesentem accommodantur. Quamuis homines
hominibus secundum eorum explicationem peccata sua confi-
teri debeant, reciprocantem tamen confessionis rationem tollunt,
quoniam illam tantum coram sacerdotibus, nec vllis aliis vnquam
edendam statuunt. Quo maius est discrimen, quod inter Clericos,
quos dicunt, et Laicos constituunt, eo minus mutuis aliquis re-
spectus per eorum relinquitur interpretationem. Nulla causa
satis grauis est, ob quam hic a proprio vocis et genuino signifi-
catu recedere necesse sit. Nec est verisimile, IACOBVM
non alio, sed hoc potissimum vocabulo ministros Ecclesiae de-
signare

c) Apud profanos exstant auctores exempla, quae, quem perhibent Pon-
tificii, significatum vocis confirmare, eorumque causam adiuuare videntur,
cum illa per geminatum vocabulum *alius* sit reddenda. HENR. STEPHA-
NVS in *Thes. Graec. Linguae* T. I. p. 360. HOMERI, PLATONIS et
ISOCRATIS adducit verba, quae eum in modum transferenda sunt. Qui-
bus addi potest locus CALLIMACHI *Hymn. in Delum* §. 146.

δεινὸν δὲ πυρίκητοί τε λέβητες

Καὶ τρίποδες πίπτοντες ἐπ' ἀλλήλοισι ἰαχεῦσι.

tum grauius et rotundati lebetes

Et tripodes cadentes super se inuicem resonant.

Scholiastes THUCYDIDIS ad *Hist. VIII.* 67. p. 544. Edit. Duker. ἀλλή-
λοισι exponit per ἄλλος ἄλλω. Est autem notandum, eam etiam significationem
mutuum respectum denotare, non quidem inter personas et res easdem, sed ta-
men inter eas, quae eiusdem sunt generis et conditionis, vel expressis verbis de-
nominantur, si a se inuicem sunt diuersae.

signare voluisse, de quibus in antecedentibus diserte mentionem fecit. CORNEL. A LAPIDE quasdam illius rei rationes reddere studet, quae tamen nullius sunt momenti, nec ulla refutatione dignae. Alterum argumentum, quod ex ipso textu petitum Pontificiis opponimus, a mutuis precibus desumimus, eos sibi inuicem peccata confiteri debere concludentes, quos pro se inuicem supplicare oportet. Cum igitur eas preces ad omnes Christianos spectare non negandum sit, ad eosdem etiam mutuam confessionem pertinere pro certo habemus. Ad quam rationem BELLARMINVS eum in modum respondet: *Quod etiam sequitur in verbis Iacobi, id significat, ut presbyteri pro infirmis, non ut infirmi pro presbyteris orent.* Sed nonne hac iterum explicatione mutuus omnis tollitur respectus, quem vox illa nunquam non significat? Quis non videt, quam peruersus et contortus sit ille modus interpretandi, cum in vno eodemque contextu vox ΑΛΛΗΛΩΝ primo sacerdotes, deinde infirmos tantum, vel alios omnino homines designare dicitur. Eodem illa spectat explicatio CORN. A LAPIDE: *Tum laici pro laicis, tum sacerdotes pro sacerdotibus et laicis scilicet orare debent, praesertim infirmis, quando eos inungunt.* Ergone sacerdotibus laicorum precibus non est opus? Nonne precum pro aegrotis, quas Ecclesiae ministri fundere debent, antea mentio iam est facta, ut hic illa prorsus sit superuacanea? Quare quaeso laici laicis peccata sua mutuo confiteri non debent, quibus pro se inuicem supplicandum esse dicis? Haec, quae partim contra BELLARMINVM partim contra CORN. A LAPIDE disputaui, non minus ad LORINVM refutandum spectant, qui *faciliorem expositionem esse dicit atque satis communem, ut proxime quidem et immediate loquatur Iacobus de oratione, quam deceat fieri a presbyteris pro iis, quos absoluunt, idque tum pro corporis tum animae sanitate atque salute, simul tamen extendi velit sententiam ad omnes, ut se mutuis inuent orationibus, ad salutem praesertim animae consequendam.* Conf. DALLAEVS l. c. p. 72.

Ad mutuas
preces.

§. IV.

*Argumentum
ex dicto Iaco-
bi desuntum
ad inuocatio-
nem sancto-
rum proban-
dam.*

*Pontificio-
rum doctri-
na.*

Pontificii quemadmodum vndique conquirunt, quicquid ad probandam inuocationem sanctorum quocunque modo facere iudicant, ita preces etiam viuorum pro se inuicem firmum argumentum esse censent ad confirmandum, istos non tantum pro salute hominum Deum orare, sed etiam hanc ob causam orandos et inuocandos esse, quo summo Numini pro nobis supplicent. De quorum inuocatione quid sentiant, tam ex libris eorum symbolicis, quam aliorum doctorum scriptis, et ex sacro totius Ecclesiae cultu perspicuum est. *Concilium Trident. Sess. XXV. omnes docendi munus curamque sustinentes fideles docere iubet, sanctos una cum Christo regnantes orationes suas pro hominibus Deo offerre, bonum atque utile esse, suppliciter eos inuocare, et ob beneficia impetranda a Deo per filium eius Iesum Christum Dominum nostrum, qui solus noster Redemptor et Saluator sit, ad eorum orationes, opem, auxiliumque confugere.* Quoniam eos orationes Deo offerre, et ad illorum non tantum orationes, sed etiam opem et auxilium confugiendum esse statuit, istorum precibus promeriti, nescio quid, assignat, eosdemque ad beneficia quaeuis impetranda haud parum conferre docet. Falsam hanc doctrinam apertius et prolixius expositam legimus in *Catechismo Romano ex decreto Concil. Trid. edito ad Praec. 1. p. 426.* ubi haec diserte scripta reperimus: *Ob eam causam magis etiam colendi et inuocandi sunt, quod pro salute hominum preces assidue faciunt, multaque eorum merito et gratia in nos Deus confert beneficia.* Si enim gaudium est in coelo super vno peccatore poenitentiam agente, nonne etiam coelestes ciues poenitentes adiuuabunt? Nonne rogati peccatorum veniam impetrabunt, et conciliabunt nobis Dei gratiam? De inuocatione sanctorum, quomodo in Ecclesia Pontificia doceatur et exerceatur, prolixius exposuit CHEMNITIVS in *Exam. Conc. Trid. P. III. Loc. IV. Sect. II. p. 806.* Plena quidem huius erroris explicatio et confutatio non pertinet ad institutum meum, sed aduersariorum tamen sententiam exponere quodam-

quodammodo volui dictum IACOBI vindicaturus, quo cum aliis ad probandam inuocationem sanctorum abutuntur, quoniam ipsius expositio quaedam argumenta refutationis mihi suppeditabit. Rationem ex verbis Apostoli desumptam eum in modum instruit et adornat LORINVS ad h. l. *Vnde argumentari licet aduersus haereticos, multo magis beatos inuocari posse, cum caritate sint feruentiores, nec ratio desit, qua nostrae illis orationes innotescant. Tali argumento vsus est contra Vigilantium Hieronymus.* Huius extant verba Tom. IV. Oper. Part. II. p. 283. Edit. Bened. quibus non beatos in coelo inuocandos esse, sed eos tantum pro viuis precari probat. Eadem recitat IO. CHRYSOST. TROMBELLII in Dissert. de Cultu Sanctorum Tom. I. Part. I. cap. 19. pag. 133, qui e viuentium precibus argumentum desumit ad probandam istorum inuocationem, et, dictis ex epistolis Pauli quibusdam adductis, verbis IACOBI plurimum tribuere videtur hunc in modum scribens: *Quid quod Iacobus in sua Epistola Cap. V. v. 16. Orate, inquit, pro inuicem, vt saluemini. Multum enim valet deprecatio iusti assidua.* Ex allatis testimoniis colligit, sanctorum intercessionem precesque iis delatas aduocationi mediationique Christi non aduersari, quod argumentum aduersariis a nobis opponitur. Res bene se haberet, si nullum illis promeritum, nec huic efficacitatem precum aduersarii tribuerent. Quicquid in subsequentibus affert, id non ad inuocationem sanctorum, sed ad preces eorum spectat, quibus illa probari nequit. BELLARMINVS de Controu. T. II. L. I. c. 19. et Oper. T. II. p. 743. sic argumentatur: *In utroque testamento saepe legimus, viuentes a viuentibus inuocatos, ergo licebit etiam nunc inuocare eosdem sanctos cum Christo regnantes.* Sed inuocatio viuorum, qua deprecationes eorum imploramus, ad inuocationem beatorum in coelo probandam parum facit, quoniam diuersa prorsus earum est ratio. Ad eos, qui adhuc in viuis sunt, quod attinet, illis in sacris litteris imperatum est, vt pro se inuicem deprecantur, et alter alterum ipsius preces pro se roget, iisdemque spem exauditionis factam legimus,

Argumentum
Ratio ex ver-
bis Iacobi de-
promta.

Illius confu-
tatio.

mus, quemadmodum ex adhortatione quoque IACOBI perspicitur. Mortuorum autem inuocatio nec mandato, nec promisso, nec exemplo quodam probari potest, sed multa potius in Scriptura sacra veraque Christi doctrina deprehenduntur, quae illi repugnant. Huc, quae in *Apologia A. C.* p. 224. leguntur, verba spectant sequentia : *Cum autem neque praeceptum, neque promissio, neque exemplum ex scripturis de inuocandis sanctis afferri possit, sequitur, conscientiam nihil posse certi de illa inuocatione habere. Et cum oratio debeat ex fide fieri, quomodo scimus, quod Deus approbet illam inuocationem? Vnde scimus sine testimonio Scripturae, quod sancti intelligant singulorum preces?* Sancti iam in coelo versantes ignorant, quid ab iis petatur. Homines autem in terris adhuc vitam agentes variis modis percipere possunt, quicquid ab iis efflagitamus. Hi cum a nobis rogantur, vt Deo pro nobis supplicent, nullo modo religiose coluntur, sed ad illorum inuocationem aduersarii religiosum cultum requirunt. Nihil meriti tribuendum est hominibus, quos adhuc viuentes oportet Deum pro aliis orare. Eam autem ob causam Pontificii mortuos, quos pro sanctis habent, inuocandos censent, vt, quod desiderant, propter illorum promerita consequantur. Licet beatos in coelo viuis hominibus bene velle, iisdemque bona quaeuis expetere concedamus, ex eo tamen illorum inuocatio probari nequit, quae, quod fieri solet, cum eorum precibus non est permiscenda, sed ab iis probe distinguenda. Vid. PETR. MOLINAEI *Nouitas Papism. Lib. VII. c. 1. p. 518.* Conf. *Apolog. A. C. c. l.* in qua haec notanda sunt verba : *Vt maxime pro Ecclesia orent sancti, tamen non sequitur, quod sint inuocandi.* Et *Artic. Smalcald. Part. II. Artic. 2. pag. 310.* Ex praeceptis viuorum deprecationibus illud saltem effici Pontificii perhibent, vt saluo nostri Redemptoris officio sancti pro hominibus adhuc viuentibus deprecari possint. BELLARMINVS ita scribit *c. l. Vna*, quemadmodum viui, Christi intercessione nituntur; *Quicquid enim nobis petunt, a Deo per Christum petunt.*

tunt. Idem, quomodo sancti non sint inuocandi, docens, l. c. c. 17. p. 736. *Non licet, inquit, a sanctis petere, ut nobis tanquam auctores diuinorum beneficiorum gloriam, vel gratiam, aliaque ad beatitudinem media concedant.* Huic assertioni quoniam tot preces refragantur, *se non de verbis, sed sensu verborum agere* notat. Vnde vero sensus ille cognoscitur, nisi ex verborum significato? Quem dum pervertere studet, quid sentiat cum aliis, satis prodit. *Preces sic intelligendas* censet: *Salua me et miserere mei orando pro me, da mihi hoc et illud tuis precibus et meritis.* Nonne tantum merito Christi detrahitur, quantum illorum tribuitur promeritis? Frustra fucum facere conatur, cum non sit dubium, quin in Ecclesia Romana preces sanctorum non Christi tantum, sed ipsorum quoque proprio merito niti doceatur et credatur. Errorem eius profligarunt, et dictum IACOBI cum aliis ab abusu vindicarunt CHEMNITIVS c. l. Sect. IV. p. 855. sqq. IO. GERHARDVS in Loc. Theol. Tom. VIII. pag. 245. et Confess. Cathol. Lib. II Part. II. Artic. 10. c. 2. p. 993. Conf. IAC. LAURENTII Comment. in Epist. IACOBI ad h. l. p. 277.

§. V.

Ad verum dicti IACOBI sensum explicandum, eundemque ab abusu vindicandum, quae haecenus disputavi, mihi sufficere videntur, quoniam in illius explicatione et vindicatione tantum meam iam operam ponere constitutum fuit. Mutuam peccatorum confessionem ex Apostoli verbis eruere studui, rem ipsam paucis exponens, quantum pro instituti mei ratione satis esse putavi. Hanc largiorem dicendi materiam illi subministrare fateor, qui omnes eius causas et totam doctrinam prolixius et accuratius explicare voluerit. Quo studiosius verborum significatum et sensum enucleare conatus sum, eo facilius, quae ad usum dicti pertinent, ex ipsorum interpretatione quilibet elicere poterit. Non ad Iudaeos tantum conuersos tota cohortatio spectat, sed ad omnes etiam Christianos respicit,

Conclusio.

cit, quos pro re nata peccata sua sibi inuicem confiteri, et pro se inuicem precari oportet, vt sanitatem et salutem animi consequantur. Si, quod IACOBVS iubet, cum antecedentibus confertur, ex illa collatione cognoscitur, non corporis tantum, sed animi quam maxime curam habendam esse, quam vnumquemque non modo sui ipsius causa gerere, sed etiam in alium quodammodo deriuare, et illum in se suscipere conuenit. Quaecunque confessio peccatorum vt ex animo fieri debeat, grauis eius denominatio nos admonet. Haec est omnium peccatorum indoles, quod nomen eorum nos docet, vt, qui ea committunt, in miseram delabantur conditionem. Ad illorum veniam consequendam confessione cum vera poenitentia coniuncta, et precibus adiunctis nihil magis necessarium est, quo gratia summi Numinis recuperetur. Impetrata delictorum remissione homines beatissimi sunt et felicissimi, quoniam omnium malorum in ea posita est sanatio. Haec vtilia consecretaria non est opus hic rationibus et testimoniis confirmare, quoniam paucis demonstrasse sat est, quomodo IACOBI dictum in rem nostram conuertere possimus. Quae omnia cum ad honorem Dei et salutem hominum spectent, ad vtrumque finem, quicquid disputaui, disputatum esto.

ΔΙΑ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΑΝΑΦΕΡΩΜΕΝ ΘΥΣΙΑΝ ΑΙΝΕΣΕΩΣ
ΔΙΑΠΑΝΤΟΣ ΤΩ ΘΕΩ, ΤΟΥΤΕΣΤΙ ΚΑΡΠΟΝ ΧΕΙΛΕΩΝ
ΟΜΟΛΟΓΟΥΝΤΩΝ ΤΩ ΟΝΟΜΑΤΙ ΑΥΤΟΥ.
ΑΜΗΝ.

Petzold, Karl Friedrich

De mutua peccatorum confessione, in epist. Jacob. cap. V. v. 16.
praescripta

Lipsia 1744

4 Diss. 627#Beibd.23

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10659961-5

VD18 15032663-001